

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİR SORUN OLARAK DİLENCİLİĞE BAKIŞI:
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İhsan KUTLU

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN

Mayıs – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

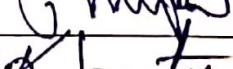
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİR SORUN OLARAK DİLENCİLİĞE BAKIŞI:
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İhsan KUTLU

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet

“Bu tez 21/05/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN	Basarılı	
Doç. Dr. Yusuf GENÇ	Basarılı	
Doç. Dr. Bedrettin KESGİN	Basarılı	

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLIK BEYAN FORMU		Sayfa : 1/1
	Öğrencinin		
Adı Soyadı :	İhsan KUTLU		
Öğrenci Numarası :	Y136059012		
Enstitü Anabilim Dalı :	Sosyal Hizmet		
Enstitü Bilim Dalı :			
Programı :	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA		
Tezin Başlığı :	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİR SORUN OLARAK DİLENCİLİĞE BAKIŞI: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ		
Benzerlik Oranı :	% 8		
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,			
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.			
14.05.2019 Öğrenci İmza			
☐ Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.			
Bilgilerinize arz ederim.			
...../...../20..... Öğrenci İmza			
Uygundur			
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Hasan H. TAYLAN			
Tarih: 14.05.2019 İmza: 			
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:			Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
GRAFİK LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE	5
1.1. Dilencilik Kavramı ve Dilencilik Tipleri	5
1.1.1. Dilencilikle İlgili Tanımlar	5
1.1.2. Dilencilik Tipleri ve Dilencilik Kültürü	5
1.1.3. Dini Açıdan Dilencilik (Musevilik-Hıristiyanlık-İslâm)	9
1.1.4. Yasal Açıdan Dilencilik	11
1.2. Tarihsel Süreçte Dilencilik	13
1.3. Dilenciliğin Sebepleri	16
1.4. Dilenciliğin Sonuçları	18
1.5. Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika Açısından Dilencilik	22
1.6. Araştırmada Yararlanılan Literatür	25
BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	29
2.1. Araştırma Modeli	29
2.2. Araştırma Soruları ve Hipotezler	29
2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	31
2.4. Veri Toplama Aracı	31
2.5. İşlem Süreci ve Veri Analizi	32
BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM	34

3.1. Sosyo-Demografik Özellikler	34
3.2. Dilencilere Yardım Yapma	36
3.3. Dilencilerle Gündelik Hayatta Karşılaşma Mekânları ve Zamanları.....	37
3.4. Dilencilik Tiplerine Göre Yardım Davranışında Bulunma	39
3.5. Dilencilere Yardım Edilmesi Hakkındaki Görüşler	41
3.6. Dilencilik Hakkındaki Genel Görüşler.....	42
3.7. Dilenciler Hakkındaki Görüşler	43
3.8. Dilenciliğin Sebepleri	46
3.9. Dilenciliğin Ortadan Kaldırılması.....	47
3.10. Dilencilerle Karşılaşma Durumunda Yapılanlar	48
3.11. Eğitim Alanları ve Dilencilere Yardım Sıklığı	50
3.12. Cinsiyet Değişkenine Göre Dilencilikle İlgili Durumlar	51
3.13. Sosyo-Ekonomik Statü Algısına Göre Dilencilikle İlgili Durumlar	53
3.14. Eğitim Alanlarına Göre Dilencilikle İlgili Durumlar.....	56
3.15. Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilikle İlgili Durumlar	69
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	74
KAYNAKÇA	80
EK.....	85
Ek 1: Araştırmada Kullanılan Soru Formu	85
ÖZGEÇMİŞ.....	88

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
SES	: Sosyoekonomik Statü
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	: Katılımcıların Sosyo-Demografik Durumu	34
Tablo 2	: “Dilencilere Yardım Etmek” ile Başlayan İfadeler	41
Tablo 3	: Dilencilik Yapmak ve Dilencilik Hakkındaki Düşünceler	43
Tablo 4	: Dilenciler Hakkındaki Görüşler	45
Tablo 5	: Dilencililiğin Sebepleri Hakkındaki Görüşler.....	46
Tablo 6	: Dilencililiğin Ortadan Kalkması Hakkındaki Görüşler	47
Tablo 7	: Dilencilerle Karşılaşıldığında Verilen Tepkiler.....	49
Tablo 8	: Cinsiyete Göre Dilencilere Yardım Yapma Durumu	51
Tablo 9	: Cinsiyete Göre Dilencilerle Karşılaşma Zamanları	51
Tablo 10	: Cinsiyete Göre Dilenciyle Karşılaşma (Yol Değiştirme)	52
Tablo 11	: Cinsiyete Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sevap Olması	52
Tablo 12	: SES’e Göre Dilencilerin Görüşülen Kişilerden Zengin Olduğu Fikri	53
Tablo 13	: SES’e Göre Dilencililiğin Sebebinin Yoksulluk Olması Fikri	54
Tablo 14	: SES’e Göre Ekonomik Güçlendirme Yapılırsa Dilencililiğin Ortadan Kaldırılabilirliği Düşüncesi	54
Tablo 15	: SES’e Göre Dilencililiğin Çözümüyle İlgili Projede Yer Alma Düşüncesi ..	55
Tablo 16	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sevap Olması Fikri	56
Tablo 17	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sosyal Sorumluluk Olması Fikri	57
Tablo 18	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Devletin Görevi Olması Fikri	58
Tablo 19	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Belayı Def Edeceği Fikri.....	59
Tablo 20	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencilik Yapmanın Günah Olması Fikri.....	60
Tablo 21	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencilik Yapmanın Meslek Olması Fikri.....	61
Tablo 22	: Eğitim Alanlarına Göre Dilencililiğin Sosyal Sorun Olması Fikri.....	62

Tablo 23 : Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliğin Yasaklanması Fikri	63
Tablo 24 : Eğitim Alanlarına Göre Mendil, Kalem, Su vb. Satanların Dilenci Olması Fikri	64
Tablo 25 : Eğitim Alanlarına Göre Dilencilerin Devlet Yardımlarından Faydalanmakta Olduğu Fikri	65
Tablo 26 : Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliğin Sebebi Olarak Resmi Kuruluşların Görevlerini İyi Yapmaması Fikri	66
Tablo 27 : Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliği Ortadan Kaldıracak Bir Teklif Olarak Dilencilerin Ekonomik Durumunun Güçlendirilmesi Fikri	67
Tablo 28 : Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliğin Ortadan Kaldırılabilmesi için Bir Projede Görev Alma Fikri	68
Tablo 29 : Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sevap Olduğu Fikri	69
Tablo 30 : Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilere Yardım Etmenin İnsani Görev Olduğu Fikri	70
Tablo 31 : Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Belayı Def Edeceği Fikri	71
Tablo 32 : Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilerin Muhtaç Kişiler Olduğunu Düşünme Durumu	71
Tablo 33 : Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Kapıya Gelenin Hızır (as) Olduğunun Düşünülmesi	72
Tablo 34 : Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilenciliğin Çözümü İçin Kimsenin Dilencilere Yardım Yapmaması Düşüncesi	73

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1 : Dilencilere Yardım Sıklığı	36
Grafik 2 : Dilencilere Düzenli Yardım Yapma.....	36
Grafik 3 : Dini Mekânlarda Karşılaşma Sıklığı	37
Grafik 4 : Trafik ve Sokak Benzeri Yerlerde Karşılaşma Sıklığı	38
Grafik 5 : Ev, İşyeri ve Diğer Mekânlarda Karşılaşma Sıklığı.....	38
Grafik 6 : Dilencilerle Karşılaşma Zamanları.....	39
Grafik 7 : Dilencilik Tipleri 1	40
Grafik 8 : Dilencilik Tipleri 2	40
Grafik 9 : "Dilencilere Yardım Etmek" ile Başlayan İfadeler	41
Grafik 10 : Dilencilik Yapmak ve Dilencilik Hakkındaki Düşünceler.....	42
Grafik 11 : Dilenciler Hakkında Sahip Olunan Görüşler 1	43
Grafik 12 : Dilenciler Hakkında Sahip Olunan Bazı Görüşler 2	44
Grafik 13 : Dilencililiğin Sebepleri Hakkındaki Görüşler	46
Grafik 14 : Dilencililiğin Ortadan Kalkması Hakkındaki Görüşler	47
Grafik 15 : Dilencilerle Karşılaşıldığında Verilen Tepkiler 1	48
Grafik 16 : Dilencilerle Karşılaşıldığında Verilen Tepkiler 2	49
Grafik 17 : Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Yapma Sıklığı.....	50

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐	
Tezin Başlığı: Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Bir Sorun Olarak Dilencilğe Bakışı: Sakarya Üniversitesi Örneği				
Tezin Yazarı: İhsan KUTLU		Danışman: Doç. Dr. Hasan H. TAYLAN		
Kabul Tarihi: 21 Mayıs 2019		Sayfa Sayısı: vii + 88		
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet		Bilim Dalı:		
Dilencilik maddi ya da manevi gerekçelerle tarih boyunca varlığını sürdürmüş olan toplumsal bir olgudur. Hem dilenenler hem de onlara yardım edenler açısından dilencilik, karşılıklı bir etkileşim sürecidir. Bu çalışmanın konusu da dilencilere ve dilencilğe üniversite öğrencilerinin bakışıdır. Yani dilencilik olgusunun toplumda yükseköğrenim görmekte olan kişilerce nasıl algılandığı sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır. Araştırma için açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir soru formu hazırlanmıştır. Bu soru formuyla hem yüz yüze görüşmeler hem de elektronik ortamlar aracılığıyla 552 kişiye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar programlarına aktarılarak değerlendirme yapılmıştır. Yüzde ve frekans tabloları, grafikler ve çapraz tablolar oluşturulmuştur. Hipotez testleri için ki kare testi kullanılmıştır. Betimleyici ve açıklayıcı sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcılar üniversite öğrencisi oldukları için genellikle gençlik çağı yaş dilimindedirler. Katılımcıların çoğunluğu kadındır ve öğrenciler farklı bölümlerde eğitim almaya devam etmektedir. Çoğu öğrenci kendini orta sosyoekonomik statü grubuna ait görmektedir. Araştırma sonucunda katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dilencilik hakkındaki görüşlerinin farklılaştığı görülmüştür. Özellikle eğitim alanlarına göre karşılaştırma yapıldığında dilencilik ve dilenciler hakkında belirgin farklar ortaya çıkmıştır.				
Anahtar Kelimeler: Dilenci, Dilencilik, Sosyal Sorun				

Sakarya University

Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐	
Title of Thesis: University Students' Perspective on Begging as a Social Problem: The Case of Sakarya University				
Author of Thesis: İhsan KUTLU Supervisor: Assoc. Prof. Hasan H. TAYLAN				
Accepted Date: 21 May 2019 Number of Pages: vii + 88				
Department: Social Work Subfield:				
Begging is a social phenomenon that has existed throughout history with material or spiritual reasons. Begging for both the beggar and those who help them is a process of mutual interaction. The subject of this study is the view of university students to beggars and begging. In other words, the question of how begging is perceived by people in higher education in the society has been tried to be answered. A questionnaire consisting of open and closed-ended questions was prepared for the research. This questionnaire has reached 552 people through face-to-face interviews and electronic media. The data obtained were transferred to computer programs and evaluated. Percentage and frequency tables, graphs and cross-tables are created. Chi-square test was used for hypothesis testing. Descriptive and explanatory results have been obtained. Participants are usually in the age of youth age group because they are university students. The majority of the participants are women and students continue to study in different departments. Most students see themselves as belonging to the middle socioeconomic status group. As a result of the research, the opinions of the participants on begging differ according to their socio-demographic characteristics. Particularly when compared to the areas of education there were significant differences about begging and beggars.				
Keywords: Beggar, Begging, Social Problem				

GİRİŞ

Toplumdan bir yapı olarak bahsedilecekse bu yapının en belirgin özelliği karmaşık olmasıdır. Bu karmaşık yapı sebebiyle sosyal bir mesele ancak pek çok ögenin bir arada ele alınmasıyla değerlendirilebilir. Dilencilik de basit görünmekle birlikte aslında karmaşık bir sosyal sorundur. Sosyal bir varlık olması dolayısıyla insanın, toplumsal yaşamın gerçeklerinden biri olarak dilencilikten uzak bir hayat sürmesi de mümkün değildir.

Dilencilik için başlangıçta akıllara şöyle basit bir tanım gelebilir: çeşitli sebeplerle kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan insanların bu ihtiyaçlarını karşılamak için doğrudan veya dolaylı olarak başka insanlardan yardım talebinde bulunması. Ancak genel kanının aksine bu tanım dilencilik için yeterli bir açıklama sunmamaktadır. Çünkü ihtiyacını karşılayabilecek imkânı olduğu halde dilenenler ya da dini gerekçelerle dilenenler bu dilencilik tanımının dışında kalmaktadır. Anlaşılacağı üzere dilencilik olgusu görüldüğünden daha karmaşık bir problemidir.

Tarihsel olarak dilencilik için söylenebilecek ilk şey dilencililiğin insanlık tarihi kadar eski bir olgu olduğudur. Hem bazı dinsel öğretiler hem de insanların maddi ihtiyaçları doğrultusunda yaşadıkları yoksunluk durumu dilencililiği böylesi uzun soluklu bir tarihsel zemine yerleştirmeye sebep olmaktadır. Günümüzde de dünyanın hemen her ülkesinde dilencilere rastlamak mümkündür. Ülkenin ekonomik durumu ve refah seviyesi ne kadar iyi olursa olsun ya da sosyal refah devleti politikaları ne kadar benimsenmiş olursa olsun dilencilik varlığını sürdürmektedir.

Dini gerekçelerle dilenenlerin durumu ayrı tutulduğunda yoksulluk dilencilik için ilk ana sebep olarak göze çarpmaktadır. Fakat dilencilik bir veya birkaç nedene bağlı kalınarak açıklanabilecek bir olgu değildir. Hem dilenenler hem de onlara yardımda bulunanlar açısından dilencililiğin açıklanmasını gerektirecek sebepler bulunabilir. Türkiye’de de yaklaşık 50 bin dilencinin bulunduğu göz önüne alındığında dilencilik konusunun işlenmesinin gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın Konusu

Bu çalışmada yukarıda değinildiği gibi insanlık tarihi kadar eskiye uzanan bir geçmişe sahip olan dilencilik olgusuna bakış ele alınacaktır. “Akademik literatüre göre, toplumdaki bireyler dilencilerin dilenme gerekçeleri, biçimleri, araçları, mekânları ve tipleri hakkında farklı görüşler benimsemektedirler” (Goyal’dan akt. Demirdağ, 2015:

86). Bu çalışmanın konusu da dilenciler ve dilencilik hakkındaki görüşlerin belli bir toplumsal kesim tarafından ne yönde şekillendiğidir. Araştırmanın ulaşmak istediği ve görüşlerini öğrenmek istediği hedef kitle üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Toplumun genelinin konu hakkındaki kanaati yerine üniversite öğrencilerinin tercih edilmesinin sebebi; toplumun eğitilmiş kesiminin bir sosyal sorun hakkındaki görüşlerinin tespitinin o soruna ilişkin çözüm imkânlarını içinde barındırabileceği düşüncesidir.

Sosyal bir olgu olarak dilencilüğün en az iki tarafı vardır: dilenen kişiler ve dilencilerle karşılaşan kişiler. Bu çalışmada dilencilik konusu dilencilerle karşılaşan kişiler üzerinden araştırılmıştır. Çünkü dilencilere karşı gösterilen tutum dilencilik olgusunun varlığını sürdürmesine sebep olmaktadır. Bir varsayım olarak dilencilere kimsenin yardım etmediği bir ortamda dilencilik ortadan kalkacaktır. Diğer yönüyle dilencilere gösterilen ilgi ve olumlu toplumsal tavır dilencilüğün sürmesine de sebep olabilmektedir.

Dilencilüğün algılanışı ve dilencilığe karşı gösterilen tutumlar çeşitlilik arz etmektedir. Dilencilik kimi zaman dini referanslara dayanmakta, kimi zamansa ekonomik ve sosyal gerçeklik bağlamında tezahür etmektedir. Ya da bu gerekçelerin tümü harmanlanarak gündelik hayatta sıklıkla dilencilik olgusuyla karşılaşmaktadır. Dilencilik algılamasının ve dilencilerle temas edildiğinde onlara gösterilen tutumun nasıl şekillendiğinin belirlenmesi konusu, bu minvalde, araştırılmaya değer bir konudur.

Dilencilik çok boyutlu bir olgu olarak pek çok disiplinin ilgi alanındadır. Tarih, edebiyat, kent çalışmaları, ekonomi, sosyal refah ve sosyal politika çalışmaları, antropoloji, ilahiyat, hukuk, sosyoloji, antropoloji, sosyal hizmet gibi alanlar dilencilik olgusuyla ilgilenmektedir. Bu bağlamda her disiplin kendi perspektifinden konuyu ele almıştır. Bir sosyal hizmet çalışması olarak bu çalışmada ise dilencilik olgusu dilencilerle etkileşim bağlamında incelenmiştir. Ancak yukarıda belirtildiği gibi dilencilik dilenciler üzerinden değil; dilencilerle karşılaşan kişiler üzerinden işlenmiştir.

Dilencilik; müstakil olarak sosyal hizmetin üzerinde önemle durması gereken olgulardan biridir. Sosyal hizmet birey, grup ve toplumun iyilik halini hedeflemektedir. Dilencilik olgusu ise dilencilik yapanların yeterli iyilik düzeyinde olmadıklarını gösterdiği gibi; dilencilerle karşılaşan kişilerin de sosyal refah seviyesini aşağıya çekmektedir. Dilencilikle mücadele –sosyal hizmet bağlamında müdahale- birey odaklı

olabileceği gibi grup ve toplum odaklı da olabilir. Bu çalışma ise sosyal hizmet çatısı altında dilencilik ilişkini toplumsal yaklaşımları konu edinmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma ile hedeflenen şey üniversite öğrencilerinin dilencilik olgusuna ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu sayede günümüzde varlığını halen devam ettiren ve çeşitli açılardan sosyal bir sorun olarak görülen dilencilik tümüyle ortadan kaldırılabilmesi ya da etkisinin/varlığının en aza indirilebilmesi için teklifler sunmak mümkün hale gelecektir.

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin dilencilere bakış açısına dair tespitlerde bulunarak taraflardan birisi açısından bu sorunun giderilmesine dönük neler yapılabileceğine ilişkin bir çerçeve oluşturmaya çalışmıştır. Araştırmanın önemi de buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü üniversite öğrencileri örneğinde toplumun dilencilik nasıl bir gözle gördüğü daha iyi anlaşılırsa bu sorunun giderilmesi için alınacak önlemlerin ve geleceğe dönük politikalar belirlemenin daha kolaylaşacağı düşünülmektedir. Görüşlerinin öğrenilmesi noktasında üniversite öğrencilerinin tercih edilmesinin sebebi; mevcut durumda kendilerinin lise düzeyinde eğitime sahip kişiler olması ve gelecekte edinecekleri potansiyel toplumsal konumları yönüyle sosyal politikalara çeşitli kademelerde yön verecek pozisyonlarda bulunma ihtimalidir.

Ayrıca bu çalışma ile dilencilik ve dilenciler hakkındaki görüşler toplanarak bu alanda çalışacak ve araştırma yapacak kişilere literatürel veri de sağlanmış olacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada üniversite öğrencilerinin dilencilere ve dilencilik ilişkisine bakışı ve bu olgu karşısındaki davranışları ortaya konmak istenmiştir. Bu amaçla hem kaynak taraması yapıp dilencilik hakkında genel bilgiler verilmiş hem de açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan soru formu ile veri toplanmıştır. Betimleyici ve açıklayıcı sonuçlara ulaşılan nicel bir tarama araştırması gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formunda görüşülen kişilerin sosyo-demografik özelliklerini, dilencilerle karşılaşma sıklıklarını ve onlara yardım etme durumlarını, dilencilik ilişkisine bakış açılarını, dilencilerle ilgili görüşlerini ve dilenciler karşısındaki davranışlarını tespit etmeye dönük sorular sorulmuştur. Yüz yüze görüşmeler ve elektronik ortamda toplanan veriler bilgisayar programlarına aktarılarak

analiz edilip yorumlanmışlardır. Elde edilen bulgular tablo ve grafiklerle görselleştirilmiştir. Bu sayede tezden faydalanacak kişilerin farklı yorumlar ve çıkarımlar elde edebilmesine de zemin oluşturulmuştur.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Dilencilik, yukarıda da belirtildiği gibi karmaşık bir olgudur. Ancak bu çalışmada dilencilik belirli bir yönüyle -üniversite öğrencileri sınırlamasıyla toplumsal açıdan nasıl görüldüğü tespit edilmek istenerek- ele alınmıştır.

Araştırmanın Bölümleri

Araştırma giriş ve sonuç haricinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde dilencilik hakkındaki kavramlara ve genel bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca dilencilüğün sebepleri, tarihsel süreçte dilencilik ve dilencilüğün farklı boyutları kısaca konu edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın metodolojisiyle ilgili bilgiler bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan model, teknik ve araçlar bu kısımda takdim edilmiştir. Üçüncü bölümde ise üniversite öğrencilerinin dilencileri/dilencilığı nasıl değerlendirdiği ve bu durum karşısında nasıl davrandıklarına ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma ile elde edilen bulguların sonuçları ve dilencilik probleminin çözümü için getirilen öneriler ile çalışma tamamlanmıştır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

1.1. Dilencilik Kavramı ve Dilencilik Tipleri

1.1.1. Dilencilikle İlgili Tanımlar

Dilenmek Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde “sadaka istemek” olarak karşılanmıştır. Verilen bir diğer anlam ise “Kendisini acındırarak bir kimseden bir şey istemek” şeklindedir (<http://www.tdk.gov.tr...>, dilenmek). Yine TDK'ya göre dilenci “Geçimini dilenerek sağlayan kimse”, “İsrarlı bir biçimde ve arsızca bir şeyi isteyen kimse”dir (<http://www.tdk.gov.tr...>, dilenci). Celalettin Vatandaş (2002)'de dilenciği şöyle tanımlamıştır:

Dilenci, toplumda genel kabul gören şartlarda yaşamını sürdürebilmek için sahip olması gereken ekonomik imkanlara sahip ol(a)madığı için veya aslında yoksul olmadığı halde kendisini yoksul göstererek ihtiyaç hissettiklerini elde etmek için veya dilenmeyi bir hayat tarzı olarak benimsediği için ekonomik imkanı olanlardan söz, yazı veya davranışlarla para veya eşya isteyen kimsedir (170-171).

Dilencilik “Dilenci olma durumudur” (<http://www.tdk.gov.tr...>, dilencilik). Dilenci kelimesi dilenmekten türemiştir ve dilenmek eski Türkçede talep etmek anlamındaki *tileden* gelmektedir (Nişanyan, 2015). Dilenciligi ifade etmek üzere Arapçada kullanılan kelime s-e-l kökünden gelmektedir ve “sorma, isteme, dilenme” anlamlarını haizdir (Toksarı, 1994: 298). Dilencinin İngilizce karşılığı olarak “beggar” kelimesinin Webster'deki tanımı “yaşamak için hediye talep eden kişi” şeklindedir” (beta.merriam-webster.com..., beggar). Bu kelime “13. yüzyıl başlarında Kuzey Batı Avrupa'nın kıyı kesimlerinde ortaya çıkmış, dilencilikle geçinen tarikatın ismi olan Beghard'tan İngilizceye geçmiştir” (Murray'den akt. Kükreler, 2014: 19).

Dilenmek ve dilenci-likle ilgili olarak bu sözlük anlamlarından yola çıkılarak söylenebilecek şey kavramın hemen her durumda “istemek” fiiliyle birlikte anılıyor olduğudur. Yani bu olgu temelde istemekle ve talep etmekle ilintilidir. İstenen şeyin ne olduğu, ne için olduğu, ne şekilde olduğu duruma göre değişmekle birlikte temel vurgu *istemek* üzerinedir.

1.1.2. Dilencilik Tipleri ve Dilencilik Kültürü

Bir şeyi sınıflandırmak ve onu kategorize etmek o şeyin anlaşılabilmesi ve açıklanabilmesi için gereklilik arz etmektedir. Goffman'a göre “toplum, kişileri kategorize etme araçlarını ve her bir kategorinin mensupları için sıradan ve doğal

olduğu düşünölen nitelikler bütününi tesis eder. Diğör bir ifadeyle toplumsal çerçeveler, işaret ettikleri toplumsal bağlamlarda karşılaşılməsi muhtemel kişö kategorilerini sabitler” (2014: 30). Dilencilik ve dilencilerin kategorizasyonuna da burada yer verilmiştir.

Dilencilik farklı şekillerde kategorize edilmiştir. Dilencilik *rasyonel dilenciler* ve *profesyonel bir meslek olarak icra eden dilenciler* şeklinde ikili bir ayrımla ele alınabilir. Rasyonel dilenciler işsiz kalıp geçimini sürdürmek amacıyla mecburen dilenen dilencilerdir. Bu gruptakiler iş buldukları durumda dilencilikten vazgeçebilecek kişilerdir. Ancak uzun süre işsiz kalmak dilenciliğı meslek olarak sürekli halde yapma tehlikesini beraberinde getirmektedir. Profesyonel meslek olarak dilenen dilenciler ise alt-üst geçitlerde, caddelerde, kavşaklarda veya çeşitli yerlerde meslek olarak dilencilik icra edilmektedir. Bu tip dilenciler dini, çocukları, toplumsal değörleri dilenmek için bir araç olarak kullanırlar. Kendi aralarında organize olmuş dilencilerdir ve kuşaktan kuşağı dilencilik aktarılır durumdadır (Özcan, 2002: 5).

Toplumsal anlamı itibariyle de dilenciliğı iki farklı perspektiften değörlendirmek mümkündür. Bunlardan ilki toplumun yoksul olarak gördüğü kişölerin dilenmesi ve bunun görece meşru kabul edilmesi; diğeri ise belli bir maddi güce sahip olduğı halde insanların istismar edilerek dilenilmesi ve bunun toplum tarafından kınanan bir durum olması şeklindedir (Palabıyık, 2010: 19-20).

Dilencilik zaman zaman farklı kültürler içerisinde normal bir durum olarak karşılanan bir durum olsa da dilencilige ilişkin genel kanı dilenciligin sosyal bir problem olduğı yönündedir. Toplum nezdinde dilenciler hakkındaki bu rahatsızlık dilencilerin iyi niyeti kötüye kullanmaları, sahtekarlık yapmaları, suç örgütü biçiminde faaliyet göstermeleridir. Toplumsal düzenin sürdürülebilirliğı açısından dilencilikle mücadele edilmesi gerekmektedir; aksi halde daha sonradan düzelmeyecek tahribatlar oluşabilecektir (Walsh’tan akt. Özer ve Yontar, 2013: 243).

Dini gerekçelerle dilenenlerin ve dini gerekçelerle yardımlarda bulunanların yanında dilenme ve dilencilik birtakım suç örgütlerinin devamlılığını sağlamaktadır. Engelli, çocuk ve kadın gibi dezavantajlı kesimlerin belli suç örgütlerince zorla dilendirilmesi; diğör vatandaşların da çeşitli gerekçelerle onlara yardım etmesi bu durumu sürekli hale getirmektedir. Kentte güvenlik sağlanması bakımından da bu durum bir zafiyet oluşturmaktadır (Özer ve Yontar, 2013).

Dilencilik farklı şekillerde tezahür eden bir olgudur ve bu sebeple çeşitli biçimlerde sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Celalettin Vatandaş (2002) dilenciliği şöyle tasnif etmiştir:

1- Dilenciliği meslek edinenler

- a) Düzenli şekilde dilenen ve yaşamını dilencilikle sürdürenler
- b) Mevsimlik dilenciler
- c) Gezgin dilenciler
- d) Organize ekipler halinde dilenenler

2- Dilenmek istemediği halde, çok yoksul ve çaresiz olduğu için dilenmek zorunda kalanlar

3- Dilenmek istemediği halde, dilenmeye zorlandığı için dilenenler

Wassan ve Khoro'nun çalışmasında ise bir başka dilencilik kategorizasyonu şöyledir (2011):

1. Dinsel Sebeplerle Dilenenler: Manevi bir aydınlanma için dünyevi hayattan uzaklaşanlar.
2. Sözde Dilenciler: Esasen dini temelli olmayıp dini görünümlü dilenciler.
3. Kabile/Aşiret Dilencileri: Yol kenarlarında şarkı söyleyip dans ederek dilenen profesyonel dilenciler.
4. Sağlıklı Dilenciler: Çalışmak yerine dilenmeyi seçen sağlıklı dilencilerdir. Kötü karakterli, hırsızlık ve eşkıyalık yapan dilenciler.
5. Sağlığı Çalışmasına Engel Olduğu İçin Dilenenler: Hastalığı sebebiyle çalışamayan dilencilerdir.
6. Fiziksel Engelli Dilenciler: Kör, sağır, tek bacaklı ya da bacakları olmayan tipteki dilencilerdir.
7. Zihinsel Engelli Dilenciler: Şizofrenler, psikotikler gibi zihinsel/ruhsal hastalığı bulunan dilencilerdir.
8. Çocuk Dilenciler: büyük bir acıma duygusu uyandıran ve sefalet içerisinde olan çocuk dilencilerdir.
9. Profesyonel Dilenciler: Hem fiziksel hem de zihinsel olarak engellenmiş olan ve yalnızca dilenerek geçim sağlayan dilencilerdir.

10. Part-Time Dilenciler: Bazı küçük işler yapan aynı zamanda dilencilik de yapan dilencilerdir.

Toplumun neliğine ilişkin tartışmalarda yapıya ve faile yapılan vurgunun yanı sıra toplumdaki unsurlar arası etkileşime de vurgu yapan sosyal teorisyenler vardır. Adından da anlaşılacağı üzere etkileşim merkezli yaklaşımda önemli olan şey toplumdaki unsurların etkileşim halinde olmasıdır. Dilencilik olgusu da esasen bir etkileşim sonucu gerçekleşir. Dilenen ve kendisinden dilenilen etkileşimin iki tarafıdır. Bu noktada Simmel'in 'yoksul' tiplemesine atıfta bulunmak mümkündür:

Yoksul Simmel'in çalışmasındaki tiplerde tipik olarak vurgulandığı gibi, yoksul, toplumsal ilişkiler temelinde, diğer insanların yardım ettiği veya yardıma hakkı olan biri olarak tanımlanır. Simmel burada oldukça açık bir biçimde, yoksulluğun paranın miktarına, yokluğuna göre tanımlandığı görüşünü kabul etmez (Ritzer, 1991: 7).

Dilencilik yapma türünün belirlediği dilencilik tipleri dışında dilencililiğin toplumsal olarak ne şekilde değerlendirildiği de ayrı bir konudur. Taburoğlu (2014: 40-48) dilencililiğin günümüzde üç farklı şekilde algılandığını ifade etmektedir: suçlu, asalak, meslek erbabı. Özellikle modern sonrası toplumsal ilişkiler sebebiyle toplumda yer edinememiş kişiler olarak toplumsal bütünlüğü bozacak türde davranışlarla özdeşleştirilen dilenciler suçlu olarak algılanan dilencilerdir. Saldırgan, örgütlü ve tehlikelidir. İkinci algılanış tarzı olarak asalak dilencilik tipinde tanımı gereği içinde yaşadıkları topluma bir katkı sunmayıp ve değer üretmeyip ancak bu toplum üzerinden geçim sağlayan dilencilik tipi anlaşılmaktadır. Meslek olarak dilencilik ise genelde yazar ve düşünürlerin perspektifini yansıtan dilencilik tipidir. Özgür Taburoğlu burada Orwell, Benjamin ve Reşat Nuri gibi isimlere atıfla dilencililiğin bir meslek olarak değerlendirildiğini dile getirmektedir.

Dilencilik yukarıda bahsedilen tiplerde dâhilinde bir kimlik ve daha sosyolojik bir ifadeyle kültürdür. Bu kültür dilencilik tanımından da hareketle "isteme" üzerine kuruludur. Belli bir kesimdeki insanlar olarak dilenciler başkalarından isteyerek hayatlarını kurarlar. Bu hayat inşasında ise burada verilmiş olan tiplerden birini kendi üzerlerine alırlar. Damgalanmış olmak da bu kültürün bir parçasıdır. Dilencilik bu minvalde *damgalı* olma halidir. Damga, Goffman'a göre "fiziksel veya toplumsal bir atıf" ya da damga sebebiyle kişinin "toplumsal kimliğini elinden alacak veya 'tam kabul görmesi'ni engelleyecek biçimde aktörün değerini düşüren bir işaret"tir (Slattery, 2008: 189). Damganın üç türü vardır: bunların ilki fiziksel ve bedensel şekille ilgili olan

farklılıklara dayanan damgadır. Ten rengi, kellik, obezite gibi. İkinci türdeki damga işsizlik, alkolizm, eşcinsellik gibi karakterle ilişkilendirilen damgalamalardır. Son olarak damganın üçüncü türü kabile damgalamasıdır. Etnisite, din, uyruk gibi temellere dayandırılan damgalama çeşididir (Thorpe ve Yuill, 2015: 194). Dilenci kimliği bu ayırmda ikinci tipte bir kimliktir (Kükrer, 2014: 66).

1.1.3. Dini Açıdan Dilencilik (Musevilik-Hristiyanlık-İslâm)

Dilencilik tarih boyunca dinlerin de gündeminde olmuş bir konudur. Museviliğin, Hristiyanlığın ve İslâm'ın dilencilik hakkında çeşitli hükümleri vardır. Öncelikle hem Musevilik hem de Hristiyanlık ihtiyaç sahiplerine sadaka vermenin olumlandığı ancak geçim için dilencilik yapmanın doğru bulunmadığı dini öğretiye sahiptir. Musevilikte dilencilik onur kırıcı bir fiil olarak görülmüştür. Hristiyanlıkta ise öncelikle çalışıp kazanmak ve geçimini emek ile sağlamak teşvik edilmiştir. Hristiyanlığın farklı mezhepleri dilenciliği farklı şekillerde değerlendirmiş olmakla birlikte özellikle Protestanlık çalışmaya büyük önem vererek dilencilik yapmayı dışlamıştır (Özcan, 2002: 13).

İslamiyet öncelikle sosyal bir sorun olarak konuyu ele almaktadır. İslam'a asıl uygun olan şey öncelikle fakirlerin tespit edilip devletin sosyal kuruluşlarınca ihtiyaçlarının giderilmesidir. Eğer devletin gerekli kuruluşları yoksa veya imkânları buna yeterli değilse bu durumda zengin kişilerin fakirlerin ihtiyacını karşılaması gerekir. Yani İslam'da öncelikle kişilerin dilenmesinden önce muhtaçlık durumunun giderilmesi vardır. Fakat kişilerin ihtiyaç halinde –zarureten- dilenmesi caiz görülmüştür. Bunun için bazı şartlar belirlenmiştir: Örneğin kişi gerçekten zaruret halindeyse dilenmelidir. Eğer geçici bir süre için zor durumda kalmışsa ve kişinin beklemeye imkânı varsa dilenmeden önce beklemesi tavsiye edilmektedir. Dilenmenin miktarı ile ilgili olarak da bir günlük yiyeceğini temin etmiş kişinin daha fazla dilenmesi doğru bulunmamıştır. Bir diğer şart kişinin kendi şahsiyetini koruması ve kendini küçük düşürmemesidir. Son olarak da yardım alınacak kişi ile ilgili olarak bu kişinin fakirin halinden anlayan ve yaptığını başa kakmayan bir kimse olması gerektiği belirtilmiştir. Âlimler gönül rızasıyla vermeyen kişiden yardım almayı caiz görmemişlerdir (Toksarı, 1994).

İslamiyet'in dilenmeye ve dilencilığe bakışını yansıtmaya açısından bazı ayet ve hadisler önemli göstergeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakara Suresi 273. Ayette mealen şöyle buyrulmaktadır: “(Sadakalar) kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde

dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler. Siz hayır olarak ne verirsiniz, şüphesiz Allah onu bilir” (Kur’an-ı Kerim Meali). Bu ayet ile bir taraftan sadaka vermek teşvik edilmekte, diğer taraftan kimlere sadaka verilebileceği bildirilmektedir. Ancak dilencilik açısından dikkat çeken nokta kendisine sadaka verilecek kişilerin talepte bulunmaması durumudur. Başka insanlardan arsızca bir şeyler istemenin bu ayet ile hoş karşılanmayan bir davranış olduğu görülmektedir. Kur’an-ı Kerim’de bu ayetle birlikte pek çok ayette yardımlaşmak, infak etmek, sadaka vermek gibi fiiller emir ve tavsiye olarak inananlara iletilmiştir. Fakat dilenmekle ve dilenmenin olumlanmasıyla ilgili herhangi bir ayete yer verilmemiştir.

İslamiyet’in Kur’an-ı Kerim’le birlikte diğer bir kaynağı İslam Peygamberi Hazreti Muhammed (sas)’ın örnek hayatı, sünneti ve söylediği sözlerdir. Hazreti Muhammed kendisinden önce yardım isteyen bir sahabeyi çalışmaya yönlendirerek kendisine şunu söylemiştir: “Böylesi senin için kıyamet gününde yüzünde dilencilik lekesi ile gelmenden daha hayırlıdır. Yalnızca, şu üç kişi dilenebilir: Çok fakirlik çeken, ağır bir borç altında bulunan ve kan bedelinin altında ezilen” (<https://hadislerleislam.diyanet.gov.tr/?p=kitap&i=5.0.59>). Bu hadis Kur’an-ı Kerim’e paralel biçimde İslam’da dilenmenin olumlanmadığı ancak zaruret dolayısıyla dilenmeye açık kapı bırakılmış olduğunu göstermektedir. Dilencilikle ilgili farklı hadisler şu şekildedir¹: “İnsanlardan dilenip duran kişi, sonunda kıyamet gününde (Allah’ın huzuruna) yüzünde bir parça bile et kalmamış vaziyette gelir” (<https://hadislerleislam.diyanet.gov.tr/?p=kitap&i=5.0.61>). “Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden daha hayırlıdır. Sen, (vermeye) geçimini sağladığın aileden başla!”; “Sizden birinizin urganı alıp (dağa giderek) bir bağ odun getirip satması ve böylece Allah’ın onun itibarını koruması, bir şey verip vermeyecekleri belli olmayan kimselerden dilenmesinden daha hayırlıdır”; “Servetini artırmak için dilenen, istediği az

¹ Dilencilikle ilgili bazı hadislerin değerlendirilmesi için ayrıca Mustafa ÖZTOPRAK’ın çalışmasına bakılabilir. ÖZTOPRAK, M. (2013). Dilencilik Konusundaki Hadislerin Kaynak Değeri ve Rivâyet-Dirâyet Bütünlüğü Çerçevesinde Değerlendirilmesi. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı 2. ss. 83-109. Bu çalışmaya bakıldığında da İslam Peygamberinin dilenciligi büyük ölçüde kinadığı ve kötülediği görülmektedir.

ya da çok olsun, gerçekte kor ateş dilenir” (<https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/?p=kitap&i=5.0.57>).

Dilencilik tasavvufla da ilişkilendirilmiştir. Sufi kimselerin zaman zaman kendi nefslerindeki kibri kırmak için halka el açması ya da çalışarak geçecek vakit yerine dilenmeyi ve kalan zamanda ibadete yönelmeyi tercih etmeleri söz konusudur (Uludağ, 1994).

1.1.4. Yasal Açıdan Dilencilik

Dilencilik sosyal bir sorun olarak görüldüğü gibi hukuki açıdan ele alınmış bir konudur. Osmanlı Devleti “Teseülün Menine Dair Nizamname” ile dilencilik hakkında bir düzenleme getirmiştir. Bu nizamnamenin iki maddesi şöyledir (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/0.1.21.pdf>):

Madde 8 – Malûl ve bîkes olup da darülcâzeeye müracaat etmeyerek teseül etmekte olduğu zabıta ve memurini belediyece müşahade olunan eşhastan İstanbullu olanlar âcezehaneye ve taşralı bulunanlar memleketlerine gönderilecek ve halkı iz’âç etmiyen ve bir san’at vesilesiyle teseül eyleyenler müstesna tutulacaklardır.

Madde 9 – İşe ve güce muktedir olduğu halde tese’ül edenler zabıtaca derdest edilerek bunlardan İstanbullu olanlar veya taşralı olup da İstanbul’da tavattun etmiş bulunanlar zabıtaca kefaletle rapt ile salıverilecekler ve taşra ahalisinden bulunanlar dahi mahalleri devairi belediyesince işgal olunmak üzere memleketlerine iade olunacaklardır. Mükerrirlerden İstanbullu bulunanlar taşraya teb’it edileceklerdir. İslâhane ve sanayihanesi bulunan mahallerden gelen eşhas darülcâzeeye konulmayıp mahalli mezkûrde barındırılacaklardır.

Bu nizamnamede iki farklı dilenci türü birbirinden ayrılmakta ve çalışmaya gücü yettiği halde dilenenlerin tespiti durumunda bu kişilere zabıta tarafından bir yaptırım uygulanacağı söylenmektedir.

1930 tarihli ve 1580 Sayılı Belediye Kanunu’na göre “dilencileri dilenmekten menedecek tedbirleri almak” belediyelerin vazifeleri arasında sayılmaktadır (<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf>). Daha sonradan mülga hale gelen 1950 tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanunu’nun 8. Maddesi’nde dilencilerin Türkiye’ye girmesi yasaklanmıştır (Gedik, 2008: 566). Yine dilencilik “5326 Sayılı Kabahatler Kanunu” (2005) kapsamında yer almış bir durumdur. Bilindiği gibi Kabahatler Kanunu’nun amacı “toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak”tır. Kabahat ifadesinden anlaşılan şey ise “kanunun, karşılığında idarî yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık” olarak belirtilmiştir. Bu kanun kapsamında dilencilik şu şekilde işlenmiştir:

Madde 33 - (1) Dilencilik yapan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire elkonularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve elkoymaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir veya belediye encümeni karar verir.

Görüldüğü gibi dilencilik için hem belli bir miktar idari para cezası hem de elde edilen mülkiyete el koyma işlemi uygulanır. Kanunda ayrıca bu işlemleri kimin yürüteceği de belirtilmiştir.

Ülkemizde daha ağır yaptırımları olmasına bakılarak dilencililiğin kabahat iken; esasen dilencilik yaptırmanın bir suç olduğu görülmektedir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 229. Maddesi dilencilikle ilgili olarak şu şekildedir:

(1) Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

Çocuklara ilişkin özel bir durum olarak 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nun 3. Maddesinde anne veya babası tarafından ihmal edilip dilencilik yaptırılarak “her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen” çocuklar “Korunmaya ihtiyacı olan Çocuk” şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf>). Yaşlılar açısından ise Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği’nin 75. Maddesi’ne göre huzurevlerinde kalan yaşlıların dilencilik yapması disiplin hükümleri çerçevesinde uyarma cezasını gerekli kılmıştır (<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4414&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=UYU%C5%9ETURUCU>).

Dilencilikle ilgili bu yasal düzenlemeler belli açılardan insanları dilencilikten caydırıcı niteliktedir. Ancak yasal düzenlemelerde dilencililiğin net bir tanımının yapılmamış olduğu görülmektedir. Diğer yandan dilencilikle etkin düzeyde mücadele edilmediği Yargıtay’da ulaşılan kararların sayısının azlığına bakılarak söylenebilir. Yani dilencilik gündelik hayatta varlığını devam ettirmektedir; fakat yasal düzlemde dilencililiğin ortadan kalkması için gerekli çaba ortaya konmamaktadır (Baş, 2016: 346).

1.2. Tarihsel Süreçte Dilencilik

Dilencilik tarihsel bir olgu olarak yoksullukla eşzamanlıdır denilebilir. Yoksulluğun da köleci toplumlarla ortaya çıktığı (Kalfa-Topateş, 2015: 24) söylene de esasen insanların dünya üzerindeki varlığı ile yoksulluk paralel gitmektedir. İnsanlar varoldukça yoksulluk da bir şekilde varlığını sürdürmüştür. Bir bölgenin veya bir ülkenin zenginliği aynı anda tüm dünyaya genellenemeyeceği için birileri bir yerlerde yoksul olmaya devam etmiştir. Kurulan sosyal düzenler adalet ve eşitlik idealinde inşa edilmiş olsalar da mutlak düzeyde herkesin iyi imkânlarla sahip olduğu durumu gözlemlemek pek mümkün değildir.

Yardıma muhtaç insanların olduğu yerlerde dilencilerle karşılaşmak mümkündür. Buna ilaveten İlkçağ toplumlarında dilenciler arasında ciddi mücadeleler görülmüştür. Milattan önce dokuzuncu yüzyılda dilenciler Yunanistan'da kadro sahibi olarak bulunmaktadır. Bir şehre kadro dışından bir başka dilenci geldiğinde bu dilencinin yerini alacağı yerli dilenci ile düello etmesi gerekmektedir. Dışarıdan gelen dilenci yeni şehirde ancak düelloyu kazandığı takdirde barınabilecektir. Aksi halde dışarıdan gelen dilencinin yeni bir şehre gitmesi gerekmektedir (Danişmend'den akt. Demirtaş, 2008: 171).

Dilencilığe ilişkin tüm tarihsel bilgilere burada yer vermek mümkün olmamakla birlikte dilencilüğün tarihsel arka planına bakıldığında feodal sistemin ve diğer dünya sistemlerinin etkisini görmek mümkündür. Bunun yanında dinlerin de dilencilığe ilişkin perspektifleri dilencilik için belirleyici olmuştur (Kalfa-Topateş, 2015). Yardıma muhtaç fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine sadaka vermek ya da çeşitli vakıflarla onları korumak dini bağlamda yaygın olarak görülmektedir. Hatta Ortaçağ Avrupa'sında dilencilere yardım etmek dini bir hassasiyet olarak karşılık bulmuştur (Özcan, 2002: 23).

Batı tarihindeki dilenciliği ikiye ayırmak mümkündür. Bunlardan ilki ruhban sınıfının dilencilığıdır ve bu din temelinde bir dilencilik türüdür. Diğerisi ise sosyal adaletsizlik bağlamında fakir ve yardıma muhtaç kişilerin dilenmesi şeklinde gerçekleşen dilenciliktir. Ruhban sınıfı kendi kiliselerinin devamı için yardımlara başvurmaktaydı. Diğer muhtaç dilenciler ise özellikle Sanayi Devrimi sonrası kentlere gelen ve mevcut olumsuz koşullar sebebiyle dilenmek zorunda kalan kişiler olmuşlardır (Uygun, 2011: 190).

1500’lü yıllardan itibaren dilencilik konusunu ele alış tarzı değişiklik göstererek dini merhamet duygularının yerini devletin sosyal müdahaleleri almaya başlamıştır. “Çalıştırma yoluyla ıslah ve terbiye etmek” prensibiyle iş-evleri (workhouse-darussay) kurulmuştur. Bu kurumlar aracılığıyla serseriler ve dilenciler çeşitli işlerde çalıştırılarak ıslah edilmeye ve toplumsal problem çözülmeye çalışılmıştır. Londra, Amsterdam ve birçok Avrupa ülkesinde iş-evleri 16-17. yüzyıllarda yaygınlık kazanmıştır. İş-evi uygulaması devletin güçlü maddi imkânlarını gerektirmektedir. Ancak bu imkânın yeterli olmadığı durumda dilencileri sürgün etmek, yol yapımı, kanal açmak gibi ağır işlerde çalıştırmak yine sıklıkla başvurulmuş bir yöntem olmuştur. 1597 tarihli “Serserilik Kanunu”yla dilenciler İngiltere’den denizaşırı ülkelere sürgüne gönderilmişlerdir. Fransa’da da benzer uygulama ile dilenciler Yeni Dünya sömürgelerine gönderilmişlerdir. Zamanla iş-evi uygulamasına alternatif uygulamalar geliştirilmiş olsa da yine de iş-evi modeli 19. yüzyılda tercih edilir bir model olarak kalmıştır. Modern devletin toplumsal kontrol gücüne bağlı olarak iş-evleri cezalandırıcı olmaktan çok eğitim ve ıslah ile ön plana çıkmıştır (Özbek, 1999: 35-36).

Dilencilikle tarih boyunca pek çok toplumda karşılaşılan bir olgudur ve Osmanlı Devleti’nde de dilencilik vardır. Öztürk (2008: 109-110) Osmanlı Devleti’nde insanları dilencilige iten sebepleri şu şekilde sıralamıştır:

- a- Yoksulluk
- b- Sakatlık/Engellilik sebebiyle iş görememe ve geçim sıkıntısı çekmek
- c- Yetersiz istihdam
- d- Göçler (savaş vb. sebeplerle)
- e- Kıtlik, susuzluk vb. afetler
- f- Suistimal (çalışabilir durumda olup dilenmeyi tercih edenler)
- g- Kilisesi veya manastırı için dilenmek

Dilencililiğin ortaya çıkmasındaki bu sebeplere rağmen 16-18. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti’nin başkenti olan İstanbul’daki dilenci sayısı Paris’e kıyasla oldukça azdır (Genç, 2018). 1700’lü yıllarda İstanbul ve Osmanlı Devleti’nin çeşitli yerlerine ziyaretlerde bulunan seyyah Joseph de Tournefort “Türkiye’de ne dilenci, ne de para isteyen kimse vardır: Çünkü onların gereksinimleri karşılanır” ifadelerini anılarında dile getirmiştir (akt. Genç, 2008: 15).

Osmanlı Devleti'nde dilencilerin sayısının az oluşunun birtakım sebepleri vardır. Öncelikle Osmanlı Devleti günümüz ifadesiyle dezavantajlı kişiler için çeşitli önlemler almıştır. Çocuklar, kadınlar, yaşlılar ve hastalar için alınan tedbirler vasıtasıyla bu kesimlerin sosyal tehlikelerden mümkün olduğunca uzak tutulmuş olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Osmanlı Devleti'ndeki sosyal yardımlaşma kurumları olarak vakıflar ve loncalar tarafından oluşturulan esnaf sandıkları zor durumda kalan kişilere destek olmuştur (Düzbakar, 2008).

Osmanlı Devleti'nde dilencilik dönemsel olarak kontrol altında olan ve Avrupa ülkelerine kıyasla daha az örnekle karşılaşılan bir olguyken; 19. Yüzyıl itibariyle yaşanan savaşlar ve devlet ekonomisinin gün geçtikçe kötüye gitmesi dilencilik problemini gün yüzüne şiddetli biçimde çıkarmıştır. 1853 Kırım Savaşı, 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı, 1912-13 Balkan Savaşı ekonomiyi olumsuz olarak etkilediği gibi büyük göç hareketlerinin yaşanmasına da sebep olmuştur. Bu dönemde dilencilikle karşılaşma sıklığı da oldukça fazla olmuştur (Doğan, 2015: 154).

Osmanlı Devleti'nde kalabalık nüfusu sebebiyle İstanbul geçmiş dönemlerden itibaren dilenciler için bir çekim merkeziydi. Bu anlamda İstanbul'da hem yerli hem yabancı çok sayıda dilenci ile karşılaşmak mümkündü. Ancak Osmanlı Devleti'nde dilencilik belli şartlarla yapılması kabul edilen bir meslekti. Dilenebilmek için gerçek anlamda muhtaç olmak şartı konulmuştu. Aynı zamanda dilenciler lonca sistemi dâhilinde dilenmekteydiler. Kurallara uymadığı halde dilenenler cezai yaptırımlarla karşılaşmaktaydı (Demirtaş, 2006: 82-84). Çalışabilecek duruma sahip olmasına rağmen dilenen kişilerin tespiti halinde ise bu kişilere kürek ve kalebentlik² cezaları verilmekteydi (Özbek, 2008: 17).

Geleneksel olarak Osmanlı Devleti'nde dilenciler devlete ve halka sorun olmamaları adına kontrol altına alınmak istenmiştir. Bu amaçla dilenmesinde sakınca görülmeyen kişilere birer tezkere verilerek dilencilikleri onaylanmıştır. Bir loncaya ait olan dilenciler aynı zamanda kayıt altına da alınmış durumdadır. Ancak tezkere verme işi zamanla dilenci iratçılarının türemesine sebep olmuştur. Yani dilencilik tezkeresi

² Kalebent: Kale dışına çıkmamaya hüküm giyen suçlu, (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KALEBENT).

verilmesi belli kişilerin fırsatçılığına yol açmıştır (Koçu'dan akt. Anar ve Özbay, 2013 11-12).

Dilencilikle ilgili Osmanlı Devleti'ndeki uygulamalar da Avrupa'dakine paralel biçimde gelişmiştir. Ancak Osmanlı Devleti'nin modern anlamda bürokratik sisteme geçişi bir anda ve hızlı şekilde gerçekleşmemiştir. Kurumsal olarak Osmanlı Devleti'ndeki en önemli girişim 1896 yılında Darülaceze'nin kuruluşu olmuştur (Özbek, 1999: 37). Darülaceze'nin kuruluşu 1877 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası gerçekleşen göçlerle ilişkilendirilmektedir. Savaş sonrası yaklaşık dört yüz bin kişi İstanbul'a göçmen olarak gelmiş ve sokaklarda evsiz, kimsesiz kişiler, dilenciler artmıştır. II. Abdülhamid 1890 yılında dilencileri ve diğer muhtaç kişileri toplayıp ıslah etmek ve bir sanat sahibi yapmak amacıyla Darülaceze'nin kurulması için talimat vermiştir. 1895 yılında yapımı tamamlanan kurum 1896 yılında resmi olarak açılarak çalışmalarına başlamıştır. Günümüzde de bakıma muhtaç kişilerle çalışmaya devam etmektedir (<https://www.darulaceze.gov.tr/...>).

1.3. Dilencilik Sebepleri

Dilencilik pek çok farklı sebebi vardır. Bu sebepler bazen bireysel bazen de toplumsaldır. Hatta dilencilik; dilenen ve kendisinden dilenilen olmak üzere iki yönlü olması göz önünde bulundurulursa dilencilik aynı anda hem bireysel hem de toplumsal sebeplere bağlanabilir.

Bireysel yönden bakıldığında bireylerin bizzat kendi geçimlerini sağlayamadıkları durumlarda dilencilik yoluna girdiklerini görmek mümkündür. Fakat bu da dilencilik için yeterli açıklama sağlamamaktadır. Çünkü zaman zaman dilencilik önemli ölçülerde maddi getiri sağladığı için bir ekonomik kaynak olarak da görülmektedir. Herhangi bir iş/meslek icra ediliyormuşçasına dilencilik varlığını sürdürmektedir. Yani bazı bireyler için dilencilik “kolay para kazanmanın bir yolu”dur (Vatandaş, 2002: 172).

Toplumsal açıdan bir ülkedeki veya bir bölgedeki hayat şartlarının zorluğu, ekonomik durumun elverişsiz olması, toplumsal düzeyde yoksulluk dilencilik önemli sosyal sebeplerindendir. Savaşlar, göçler ve bunlara benzer büyük toplumsal hareketler de sosyal ve ekonomik dengenin bozulmasına yol açar. Bu durumda toplumun belli bir kesimi geçimini sağlayabilmek için dilenme yoluna başvurur.

Büyük ölçekli olması yönüyle toplumsal sebeplere benzer şekilde doğal afetler de dilenciliğin sebepleri arasında sayılabilir. Deprem, sel, kıtlık gibi afetler bir bölgede toplumsal ve ekonomik yapının zedelenmesine sebep olur. İnsanlar eskiden sahip oldukları düzende geçimlerini sağlayamaz hale gelebilirler. Bu durumda da ihtiyaçların temini için dilencilik yolunu tercih edilebilir.

Dilencilığe sebep olan önemli toplumsal faktörlerden biri işsizlik ve yoksulluktur. İşsizlik ve yoksulluk kendi başına büyük bir ekonomik problem olmakla birlikte sonuçları ve toplumsal hayatı büyük ölçüde etkilemesi sebebiyle dilencilığe de sebep olmaktadır. Ekonomik bağlamda işsizlik ve yoksulluğa sebep olan faktörler bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Ancak yeterli istihdamın yaratılamaması, toplumsal refahın sağlanamamış olması, gelir eşitsizliği gibi sebepler bu kapsamda dilenciliği ortaya çıkaran etkenler olarak gösterilebilir. Örneğin kırsalda hayatlarını sürdürmekte zorlanan kişilerin kente göç etmesi; fakat kentte yeterli istihdam sağlanmamış olması ve göç eden kişilerin niteliklerinin düşüklüğü işsizliğe ve dolayısıyla yoksulluğa sebep olmaktadır. Bu kişiler sonrasında dilencilik yoluyla geçimlerini sürdürmeye başlayabilmektedir (Özcan, 2002: 7-8).

Dilencilığe sebep olan bir başka faktör ailedir. Aileyi, esasen toplumdan bağımsız şekilde değerlendirmek mümkün değildir. Ancak her aile kendi başına pek çok işleve sahip bir merkez olarak bu işlevlerindeki bozukluklar sosyal sorunlara vesile olmaktadır. Sağlıksız aile ortamları, ekonomik işlevin ve eğitim işlevinin iyi şekilde gerçekleşmediği aileler özellikle küçük yaşlarda dilenciliği doğurabilmektedir. Çocuklar, yetişkinlerin tercihleri olarak ailelerinin dilencilik tecrübesini küçük yaşlarda kendi bünyelerine dâhil etmektedir. Yani aileler çocuklarına dilenciliği bir meslek olarak öğretip, fakirlikle ilgili kültürün çocuklara geçmesine sebep olabilmektedir. Çocuk da dilenciliği meşru olarak görmeye başlayıp sonrasında kendi durumunu muhasebe etmekten uzağa düşmektedir (Özcan, 2002: 9-12).

Toplumsal dışlanma ve marjinalleşme dilencilığe yol açan faktörlerden bir diğeridir. Toplumda dezavantajlı konumda bulunan kişiler toplumun herhangi bir katmanında ekonomik bir yer edinemedikleri takdirde dilenme yoluna başvurarak hayata tutunmaya çalışmaktadırlar (Özer ve Yontar'dan akt. Birtek, 2014: 128).

Dilencilik yapmaya ilişkin dilenciler tarafından çeşitli gerekçeler sunulmaktadır. İşsizlik ve yoksulluk bu sunulan gerekçeler arasındadır. Fakat dilenciler hastalık/sakatlık ve

yolda kalmış olma gerekçeleriyle de dilenmeye devam ettiklerini belirtmişlerdir. Dilenciler ya tedavi olabilmek maksadıyla ya da hastalık/sakatlık dolayısıyla çalışmadığı gerekçesiyle dilenmektedir veya genelde otogar, tren istasyonu gibi yerlerde yolda kaldıklarını söyleyerek dilenmektedir (Vatandaş, 2002: 174).

Dilencililiğin önemli sebeplerinden biri de zorla dilendirme. Kişiler bazen aileleri tarafından bazen de çeteler veya çeşitli suç örgütleri tarafından alıkonularak dilencilik yapmaya zorlanmaktadır. Dilencilik yaptırmak yasal olarak suçtur; bu bağlamda dilencililiğe zorlanan kişiler rızaları dışında bu işe sürüklenmiş kişilerdir. Aynı zamanda bu kişileri “*gizli bir sömürü/istismar ya da bir tür köleleştirme*” mağduru olarak görmek de mümkündür (Birtok, 2014: 131).

1.4. Dilencililiğin Sonuçları

Dilencilik önemli bir sosyal olgudur ve dilencilerle birlikte yaşamak sosyal hayatın bir gerçeğidir. “Dilenen bireylerin toplum ile ilişkileri hem kabullenmişlik hem de dışlanmışlık ihtiva etmektedir” (Demirdağ, 2015: 86). Yani dilenciler toplum tarafından hem kabullenilen hem de dışlanan bir hayata sahiptir.

İnsanın sosyal bir varlık olması ve hayatını başka insanlarla birlikte sürdürmesi onun en önemli özelliklerinden biridir. Bu birliktelik günümüz dünyasında ağırlıkla kentlerde yaşanmaktadır. Endüstriyel hareketin öncesine kıyasla nüfus yoğun biçimde kentlere akın etmiştir. Ve zaman içerisinde de kentlerin hem sayısı hem de nüfusu ve yoğunluğu artmıştır.

Modern öncesi toplumların kır ağırlıklı ve dar bir çevrede hayatlarını sürdürdüğü göz önüne alındığında toplumsal sorunlar yerel düzeyde, belki de bugünkü anlamda sorun teşkil etmeyecek biçimde, çözümlenmekteydi. Akıl hastalığı, yoksulluk, düşkünlük, bakıma muhtaçlık gibi durumlarda mahallî çözümler devreye girip toplumsal uyum ve birliktelik sürdürülebilir olmaktadır.

Sosyolojik açıdan Tönnies’in cemaat – cemiyet ayrımında, cemiyetin birincil ilişkileri ve Durkheim’in mekanik - organik dayanışma temelli ayrımında mekanik özellikler toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi mümkün kılmaktaydı. Fakat ekonomi ve diğer sosyal faktörler neticesinde değişen toplum yeni özellikler kazanmıştır. Weber’in diliyle ifade edildiğinde toplum daha rasyonelleşmiş ve bürokratik büyük bir örgütlenmeye doğru yol almıştır. Günümüz kentleri bu anlamda cemiyetin, organik dayanışmanın ve

büyük rasyonel örgütlenmelerin mekânı haline gelmiştir. Bu değişim, beraberinde yeni sosyal olguları ya da eski olguların yeni formlarını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte; geçmişte sorun haline gelmemiş olan bazı durumlar yeni düzende toplumsal hayatın akışına sekte vuran sorunlar olarak yaşanmaya başlanmıştır.

Kapitalist düzenin doğurduğu ekonomik sorunların (yoksulluk, işsizlik vb.) yanında rasyonel bürokratik yönetim aygıtlarının zaman zaman tüm sorunları çözemeyişi günümüz dünyasının önemli problemlerinden biridir. Yoksulluk veya işsizlik sebebiyle insanların bakıma/desteğe muhtaç hale gelmeleri; kentler gibi kalabalık ortamlarda insan sayısının fazla olmasına rağmen bireylerin sosyal destekten mahrum oluşu; rasyonel bir perspektifle zor durumdaki/dezavantajlı kişilere bakım/destek meselesinin bürokrasi ve diğer yönetim araçlarına devredilmiş olması ya da öyle görülmesi, yaşanmakta olan sosyal sorunların çözilememesine ve sürekli hale gelmesine neden olmaktadır. Kentlerdeki yaşam açısından bakıldığında dilencilik yapan kişi ya da grupların “kentlin gevşek ilişki ağı içinde yer bulmakta ve sürdürülebilir bir pozisyon kazandıktan sonra bireyselleşen kent aktörlerinin tutum ve davranış kodlarının tanıdığı imkân ölçüsünde yaşamlarını daim kılmaya çalışmakta” oldukları gözlemlenmektedir. Yapılan dilencilik araştırmalarından birine göre de Türkiye’de dilencilik; yerleşim yerlerinin nüfus yoğunluğuna göre önemli sorun olmada değişkenlik göstermektedir. Nüfusu daha yoğun olan büyük metropollerden daha küçük yerleşim birimlerine gidildiğinde dilencilik daha az sorun oluşturmaktadır (Tuna ve Parin: 2008: 147-150).

Zaman zaman çeşitli ülkelerce benimsenen ve uygulamaya koyulan sosyal refah politikaları nisbî gelişmeler sağlamış olmakla birlikte neredeyse hiçbir zaman tam anlamıyla mutlak bir refah durumundan söz edilememektedir. Bu bağlamda özellikle kentlerde olmak üzere gündelik hayatın hemen her anında dilencilerle ve dilencilikle karşılaşmak mümkün hale gelmiştir. Türkiye’deki dilencilerin genelde şu mekânlarda dilendiği görülmektedir (Vatandaş, 2002: 178):

1- Sokak ve caddeler, cami önleri ve mezarlıklar.

2- Tren istasyonları, otogarlar ve otobüsler.

3- Evler ve işyerleri: Özellikle ev veya işyerlerine giderek yardım isteyen dilenciler içerisinde, asıl amacı dilenmek olmayan, dilenci görünümü altında ev veya işyerinde herhangi bir kimsenin bulunup bulunmadığını tespit amacı taşıyan ve eğer kimse yok ise oraya hırsızlık amacıyla girenlerin olduğu, Emniyet yetkilileri tarafından belirtilmiştir.

4- Üst veya Alt geçitler: Daha çok büyük kentlerde karşılaşılan bir dilenme mekânıdır. Geçiş alanının dar olması daha çok kişinin dilenciyle karşılaşmasını sağlamakta ve bu durum yardım edenlerin sayısında artışa neden olmaktadır.

Farklı amaçlarla yapılan ev ve işyeri dilenciliği bir yana; dikkat edilecek olursa dilenme mekânları insan trafiğinin genelde yoğun olduğu, çokça insanın gelip geçtiği kalabalık yerlerdir. Bununla birlikte insanların dini ve manevi hassasiyetlerinin yoğunlaştığı mekânlar da dilenmek için tercih edilen yerlerdir. Camiler, türbeler, hastaneler kişilerin kendilerini acındırarak daha fazla yardım elde edebileceği mekânlar olarak görülmektedir. Taburoğlu (2014: 50) ise dilencilik mekânlarının bazılarının Almanya’da Türkiye’deki kadar çeşitli olmadığını söyleyerek mekânları şu şekilde sıralar:

1. Merkeze yakın sokak ve caddeler
2. Kilise önleri
3. Tren istasyonu ve civarı
4. Parklar ve kamuya açık bahçeler

Dilencilığe ilişkin yapılan araştırmalardan biri olarak Tuna ve Parin’in (2008: 150-153) çalışmasına göre İstanbul’da dilenci profiliyle ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Dilencilerin yüzde 72’si kadındır. Dilencilik yapan kadınların yaşları büyük oranda 18-49 aralığındadır. Erkek dilencilerin yaş ağırlığı ise 40’ın üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu sayılara göre kadınların doğurgan bir evrede olup anne rolüyle; erkeklerin ise daha ziyade yaşlı kimliğiyle dilencilik yaptığı değerlendirilmesinde bulunulmuştur.
- Dilencilerin eğitim düzeylerinde yüzde 67’sinin okur-yazar olmadığı, yüzde 16’sının okur-yazar olduğu, yüzde 14’ünün ilköğretim düzeyinde eğitim aldığı görülmüştür. Bu sonuçlar dilencilerde eğitim oranlarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir.
- Dilencilikte çocuk önemli bir figürdür. Dilenenlerin çocuklarla birlikte dilendiği sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Yüzde 60 civarında dilencinin üç ve daha fazla çocuğu tespit edilmiştir. Ayrıca dilenciler içerisinde kadınların neredeyse yarısı (47 %), erkeklerin ise ancak yüzde 8’i çocukla birlikte dilenirken yakalanmıştır.

- Dilenciler dilencilik yapmak için “herkesin içinde olduğu fakat kimsenin sahiplenmediğı” mekânları tercih etmektedir. Bunlar caddeler, cami, sokak, istasyon, çarşı, pazar gibi yerlerdir.
- Dilencilere göre dilencilik yapma nedenleri farklılaşmaktadır. En yüksek oranda (56,9 %) yoksulluk cevabı dilenciler tarafından verilmiştir. Dilencilik yapma nedeni olarak öne sürülen ikinci neden “çocuğu olduğu için” şeklindedir. Bu da çocuk istismarını öne çıkaran diğerk noktadır.

Dilencililiğin ekonomik boyutu da gözden gelinemeyecek büyüklüktedir. Türkiye’de yaklaşık olarak 50 bin dilencinin bulunduğu tahmin edilmektedir. Türkiye nüfusu göz önüne alındığında 1600 küsur kişiye bir dilenci denk gelmektedir. Bu rakamlar oldukça önemli bir dilenci kitlesi olduğuna işaret etmektedir. Yine basit bir hesaplamayla dilencililiğin hatırı sayılır bir ekonomik karşılığı olduğu dikkat çekmektedir. Çelik (2018: 5150-5151) şöyle bir hesaplama yapmaktadır: Bir dilencinin günlük cirosunun 50 TL olduğu varsayıldığı durumda günde 2.5 milyon TL para toplanmaktadır. Bu para ise günde bir okula, bir haftada 80 yataklı iki hastaneye tekabül etmektedir. Vergi sistemine dâhil olmayan bu miktardaki paranın sosyal hayata etkisinin incelenmesi ise başlı başına ayrı bir konudur.

Dilencilerin dilencilik profili haricinde dilencilere yardım eden insanların da dilencilikle ilgili tutumları ve özellikleri ayrıca değerlendirilmelidir. Celalettin Vatandaş’ın 2003’teki çalışması yardımlaşma ve dilencilik konusunu dilencilere yardım edenler üzerinden işlemiştir (155-158).

- Cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkeklerin dilencilere daha fazla yardım yaptığı görölmektedir.
- Yaş açısından yüzde 31 oranında katılımcı 21-30 yaş aralığında olup dilencilere yardım yapmıştır.
- Medeni duruma göre ise yüzde 56 oranında evlilerin yardım yaptığı görölmüştür.
- Eğitim durumlarına bakıldığında en az yardım yapan grubun yüzde 7 ile okur-yazar olmayanlar olduğu görölmektedir. En yüksek yardım yapanlar ise ilkokul mezunlarıdır.

- Mesleklere göre en çok yardım yapanların -formel bir meslek olmasa da- öğrenciler olduğu görülmektedir. Sonrasında ev kadınları ve işçiler gelmektedir. En az yardım yapan gruplar ise çiftçiler ve işsizlerdir.

- Gelir düzeyi açısından gelir düzeyi yükseldikçe daha fazla yardım yapıldığı görülmektedir. En alt gelir grubu yüzde 44 olarak sonuç vermişken; en üst gelire sahip olanların yüzde 2 olduğu görülmüştür.

- Dilencilere yardım etme konusunda dilencilerin gerçekten yardıma muhtaç olup olmadığına ilişkin kanaatleri sorulmuştur. Bu soruya göre yüzde 21 dilencilerin kesinlikle muhtaç olduğunu düşünmektedir. Yüzde 13 ise dilencilerin muhtaç olması konusunda *kesinlikle yanlış* görüşüne sahiptir.

- Dilencilere yardım etme nedeniyle ilgili olarak yüzde 39 sevap, yüzde 38 *yoksullara yardım edilmeli*, yüzde 12 *kazadan/beladan korunma*, yüzde 11 *dini ay/gün* cevaplarını vermiştir.

- Dilencilere yardım etme sıklığı bakımından yüzde 1 oranında hiçbir zaman, yüzde 23 çok seyrek, yüzde 45 bazen, yüzde 19 genellikle, yüzde 12 her zaman sonuçlarına ulaşılmıştır.

1.5. Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika Açısından Dilencilik

Sosyal hizmet; toplumdaki dezavantajlı kesimin sorunlarıyla ilgilenen ve genel olarak toplumun ve bireylerin iyilik halinin artırılmasını hedefleyen bir meslek ve bilimdir. Sosyal hizmet dilencilik olgusunu yoksulluk üst başlığı altında ele alabilecek olmakla birlikte yoksulluk; çok boyutlu bir olgudur ve bu olgunun tüm boyutlarıyla ele alınması bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

“Yoksulluğun bireyler, aileler ve toplumlar üzerinde tahrip edici etkileri vardır. Yoksulluk, ailelerin parçalanması, şiddet, suç, madde bağımlılığı, intihar ve hastalık gibi kişisel ve sosyal problemleri artıran bir faktördür” (Sheafor ve Horejsi, 2014: 520). Fakat yoksulluktan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmiş olan bireyler olarak dilenmek durumunda kalınması bireyleri sosyal hizmet müracaatçısı haline getirmektedir. Şöyle ki; yoksulluk sebebiyle dilenen bireyler olarak çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler veya diğer dezavantajlı bireyler sosyal hizmetin ilgi alanına girmektedir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi dilenmek sadece yoksulluk gerekçesiyle gerçekleşen bir faaliyet değildir.

Yoksulluk sebebiyle dilenen bireylerin durumlarının düzeltilmesi ve iyilik hallerinin artırılması hem resmi kurumların hem de sivil toplum örgütlerinin görev ve yetki alanına girmektedir. Öncelikle yoksulluk durumlarının ortadan kaldırılması ve akabinde kişilerin desteklenmesi/güçlendirilmesi ve sonrasında da kendi sosyal işlevselliklerini kazanıp toplumsal uyum ve dengenin kazanılması sosyal hizmetin genel anlamdaki hedefidir.

Bununla birlikte yoksulluk sebebiyle değil de daha farklı amaçlarla dilenen kişilere de sosyal hizmetin müdahale edebilme becerisi ve sorumluluğu vardır. Dilencililiğin bir *kabahat* olarak görüldüğü durumda bu kabahati işleyenlerin rehabilitasyon sürecine dahil edilmesi bu anlamda sosyal hizmetin görevi olarak değerlendirilebilir.

Sosyal hizmetin genel hedefi ve uygulanma biçimi açısından dilencilere yaklaşımı farklı perspektiflerce ele alınabilir. Ekolojik sistem yaklaşımı, güçlendirme yaklaşımı, psiko-dinamik model, yapısal model, etkileşimsel model ve diğer sosyal hizmet yaklaşım/modelleri dilencilik olgusuyla mücadelede ve bireylerin durumlarının iyileştirilmesinde katkı sunabilir.

Sosyal hizmetin teorik temelleri genel anlamda düzen ve uzlaşmayı hedefleyen işlevselci bir yaklaşıma sahiptir. Yoksul, engelli, hasta, yaşlı, çocuk veya daha farklı bir dezavantaj sahibi birey ekolojik sistem yaklaşımı bağlamında *çevresi içinde birey* olarak ele alınarak merkezde kendisi olmak üzere içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevre şartları iyileştirilmeye çalışılır. Güçlendirme perspektifi gereği kişiye kendi ayakları üzerinde durabilme becerisi kazandırılmak istenir. Bu amaçla kişilerin sahip oldukları güçlü özelliklerin neler olduğu ya da ne gibi yeni güçler edinebileceği ortaya konulur ve bu güçlü özellikler aktive edilmeye çalışılır. Örneğin yoksul bir bireyin mesleki beceri kazanması sağlanarak geçimini kendi başına temin edebilecek noktaya ulaştırılması bu tarzda bir sosyal hizmet uygulaması olarak değerlendirilebilir.

Sosyal çalışmacılar yoksul bir bireyle çalışırken bazı noktalara dikkat etmeli ve bazı hususların farkında olmalıdır (Sheafor ve Horejsi, 2014: 521-524):

- Yoksullaşan bir kişinin yoksulluk içerisinde kalmasına sebep olan pek çok engel vardır ve kişiler iş bulabilmek için gerekli araçlardan yoksun olabilmektedir.
- Çalışarak yoksulluktan kurtulabilmek belli bir zaman gerektiren süreçtir.
- Sosyal çalışmacılar bulundukları ülke ve bölgedeki mevcut yardım programları hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

- Müracaatçıların yoksulluk hakkındaki düşüncelerini iyi analiz edebilmelidir. Müracaatçıların korku, öfke, anksiyete, hayal kırıklığı, dışlanmışlık, suçluluk, yetersizlik gibi duygular içerisinde olabileceği sosyal çalışmacı tarafından öngörülebilir.
- Sosyal çalışmacılar müracaatçıyla arasındaki güç farkını azaltmak için çaba sarfetmelidir.
- Yoksullukla mücadele için yoksul kişilerin kendi geliştirdikleri fırsatlara ilişkin bilgi ve tecrübe birikiminin aktarılabilmesine imkân tanınmalıdır.
- Yoksulluk sebebiyle insanlar mantıksız görünen kararlar verebilirler. Bu tip kararlar karşısında sosyal çalışmacılar yargılayıcı tavır takınmamalıdır.

Sosyal hizmetin bireye dönük hizmetleri mikro düzeyli çalışmalardır. Sosyal hizmette kişilere içinde bulundukları gruplar ve aileleri düzeyinde mezzo düzeyli uygulamalar gerçekleştirilebilmektedir. Bununla birlikte daha geniş ölçekteki sosyal hizmet müdahaleleri de dilencilik sorununun çözümü için elzemdir. Diğer sosyal sorunlara ve dilencilğe makro düzeyli yaklaşımlarla yapısal olarak çözümler teklif edilmesi mümkündür. Ya da diğer bir deyişle toplumsal boyuttaki düzenlemeler sosyal sorunlarla mücadele için kullanılan bir başka araçtır. Geliştirilen çeşitli sosyal politikalar, verilen sosyal yardımlar, yapılan hukuki düzenlemeler dilencilği ortadan kaldırmaya dönük şekilde yapısal olarak tertip edilebilmektedir.

Bu noktada kamu eliyle yapılan sosyal yardımlara³ bir parantez açmak gerekir. Türkiye’de zaman zaman değişiklikler olmakla birlikte farklı kurumlar tarafından belli başlı sosyal yardımlar vatandaşlara ulaştırılmaktadır. Bunlardan biri olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca sunulan yardımlar şu şekilde sıralanabilir (Kesgin, 2012: 93-102):

- Yakacak Yardımları
- Gıda Yardımları

³ Sosyal Yardımın Devlet Planlama Teşkilatı Raporuna göre tanımı şu şekildedir: “Sosyal yardım; yerel ölçüler içinde asgari seviyede dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme olanağından kendi ellerinde olmayan nedenlerden dolayı yoksun kalmış kişilere, resmi kuruluşlar veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak yarı resmi veya gönüllü kuruluşlarca muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan ve kişileri en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirmek amacını taşıyan parasal ve nesnel sosyal gelirden oluşan bir sosyal güvenlik yöntemi ve bir sosyal hizmet alanıdır” (DPT, 2001: 51).

- Barınma Yardımları
- Nakit Yardımları
- Tedavi Giderlerine Yönelik Yardımlar
- Öğrenci İhtiyaç Yardımları
- Şartlı Eğitim Yardımı
- Özürlü İhtiyaç Yardımları
- Özürlü Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması
- Özel Amaçlı Yardımlar
- Afet Destekleri
- Aşevi Faaliyetleri

Burada sıralanan ve ayrıca buna benzer yardımlar kişilerin öncelikli ihtiyaçlarını gidermeye dönük yardımlardır. Bir dönem geçerli olan Yeşil Kart da yine insanların temel ihtiyacı olarak sağlık ihtiyacını gidermeye dönük bir uygulama olmuştur. Daha sonradan bu uygulama yerini Genel Sağlık Sigortasına bırakmıştır (Kesgin, 2012: 91-93).

Büyük ölçekli sosyal sorunların çözümünde devlet, sivil toplum kuruluşları uluslararası örgütler ve diğer büyük kurumsal yapılar aktif rol alabilirler. Ülkeden ülkeye bölgeden bölgeye ya da zamandan zamana sosyal politikalar değişiklik gösterebilmekle birlikte emniyet teşkilatı, belediyeler ve zabıta kurumu, sosyal yardımlaşma ve dayanışma merkezleri, din hizmetleri sunan merkezler benimsenen sosyal politikalar gereğince dilencilığe müdahale edebilme becerisine sahiptir.

1.6. Araştırmada Yararlanılan Literatür

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesi için öncelikle literatür taraması yapılmış olup sonrasında bu çalışmalardan istifade edilmiştir. Dilencilik hakkında yapılan araştırmada gazete haberlerine, çeşitli kurumların dilencilikle ilgili yaptığı çalışmalara, akademik makalelere, lisansüstü çalışmalara ulaşılmıştır. Aşağıda dilencilik konusunda yapılmış çalışmalardan bazılarının genel hatlarıyla kısaca yer verilmiştir.

Dilencilik konusunda Türkiye'deki ilk çalışmalardan biri Celalettin Vatandaş'ın "Dilenciler ve Dilencilik (Sosyolojik Bir Araştırma)"sıdır (2002). Bu çalışmada dilencilüğün gerçek muhtaç kişiler tarafından mı yoksa farklı sebeplerle mi gerçekleştiği tartışılmıştır. Dilenci kimliği ve dilenmenin nasıl bir fiil olduğu ortaya konulmaya

çalışılmıştır. Nitel bir araştırma yapılmıştır. 57 dilenciyle yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya göre dilencililiğin birçok dilenci tarafından meslek olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Celalettin Vatandaş'ın 2003'teki çalışması ise yardımlaşma ve dilencilik konusunu dilencilere yardım yapan kişiler üzerinden işlemektedir. Bu çalışmada dilencilere yardım yapan kişiler sosyo-demografik özellikler ve dilencilik hakkındaki çeşitli görüşleri bakımından değerlendirilmiştir.

2002 tarihli bir başka çalışma Hamdi Özcan'ın yüksek lisans tezidir. Tezin başlığı “Bir Toplumsal Problem Odağı Olarak Dilenciler”dir. Dilencilik hakkında genel bilgilere ve Türkiye’de dilencililiğin durumuna yer verildikten sonra alan araştırması bulguları takdim edilmiştir. Dilencilerle birebir görüşmeler yapılmış ve dilencilerin sosyolojik yapısı ortaya konulmak istenmiştir. Dilenciler rasyonel ve profesyonel olarak iki grupta değerlendirilmiştir. Dilencilikle ilgili çeşitli tedbirlere yer verilmiştir.

Dilencilik konusunda en kapsamlı çalışmalardan biri 18-19 Ekim 2008 tarihlerinde gerçekleştirilen dilencilik sempozyumunun tebliğler kitabıdır. “Bir Kent Sorunu: Dilencilik” Sorunlar ve Çözüm Yolları Sempozyumu İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı tarafından düzenlenmiştir. Tebliğler kitabında dilencilikle ilgili tarihten sosyolojiye, dinden hukuka, edebiyattan sosyal hizmete farklı konularda toplam 41 farklı tebliğe yer verilmiştir. Kitabı yayına hazırlayan Suvat Parin olmuştur.

Adem Palabıyık 2010 yılında bir yüksek lisans teziyle dilencilik literatürüne katkıda bulunmuştur. “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Yoksulluk ve Dilencilik (Van İli Örneği)” başlıklı çalışmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılarak dilencilerden veri toplanmıştır. Ulaşılan önemli sonuçlardan biri dilencilerin iş imkânı bulsa da çalışmak istememesidir. Ayrıca Van’da yapılan bu çalışmada görüşülen dilencilerin çoğunun Vanlı olmaması yani Van’a dışarıdan gelmiş olmaları önemli bir başka sonuçtur.

2014’te Meriç Kükrer “Ankara’da Dilencilik ve Sadaka Kültürü” başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamıştır. Etnografik bir çalışmadır. Dilencililiğin kendine has bir hayat tarzı olduğunu ortaya koymuştur.

Ülkemizde dilencilik hakkında yapılmış en kapsamlı çalışmalardan biri Aslıcan Kalfa-Topateş’in 2014’te hazırlamış olduğu doktora tezidir. 2015 yılında yayınlanan bu çalışma dilencileri yoksulluğu ve dilenme kültürünü hem teorik hem de saha çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Özgür Taburoğlu’nun “Toplumsal Dayanışma, İşbölümü ve Dilencilik Olgusu Arasındaki İlişkiler: Almanya ve Türkiye Karşılaştırması” başlıklı

doktora tezi dilencilikle ilgili bir başka doktora çalışmasıdır. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında 2018 yılında tamamlanmıştır. Dilencilik bu çalışmada toplumsal dayanışma bağlamında incelemeye konu edilmiştir. Almanya ve Türkiye’deki dilencilik algılanışının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Almanya’nın organik dayanışma, Türkiye’nin ise mekanik dayanışma özelliklerini daha yoğun gösterdiği gözlemlenmiştir. Ancak zamanla bu dayanışma modellerinin farklılaşmakta olduğu tespit edilmiştir.

İsmail Coşkun ve Alev Erkilet’in (2010) yaptığı dilencilik olgusu araştırmasının makalesi özellikle İstanbul’da esnafın dilencilğe bakışını yansıtmaktadır. Süleyman Uygun 2011’de “Denizaşırı Dilencilğe Bir Örnek: Marûni Dilenciler” çalışmasıyla 1800’ler sonu itibariyle Osmanlı Devleti’nden Avrupa ve Amerika’ya olan dilenci göçü araştırılmaya konu edilmiştir. Özer ve Yontar’ın 2013’teki “Kent Güvenliğini Tehdit Eden Bir Unsur Olarak Dilencilik” çalışması dilencilik konusunu işlerken özellikle bir mekân olarak kentte dilencilik ve bu dilenciliğin kriminal boyutuyla ilgilenmiştir. Mustafa Öztoprak 2013’te dilencilik hakkındaki hadislerin hadis literatüründeki yerine ilişkin değerlendirmeler içeren çalışmasını yapmıştır. Dinin temel naslarından biri olarak hadislerin ele alındığı çalışmada Hazreti Peygamberin dilencilik hakkındaki hadisleri incelenmeye konu edilmiştir.

Seyithan Demirdağ 2015 yılında “Bireylerin Dilenciler Hakkındaki Görüşleri ve Okul Çağındaki Çocukların Dilenme Nedenleri” başlıklı araştırmayı makale olarak yayınlamıştır. Hem nitel hem nicel teknikler kullanılarak alan araştırması yapılmıştır. Nicel araştırma sonucuna göre erkekler ve kadınlar arasında dilencilerin dilenme mekanları ve dilenme araçları açısından farklılık ortaya çıkmıştır. Nitel araştırmadan ise dilenen ilk ve ortaöğretim çocuklarının zorlu hayat şartlarına maruz kaldıkları ortaya konmuştur. Son olarak İsmail Çelik 2018 yılında İslâmi finans araçlarıyla ve günümüz teknolojisiyle dilencilik sorununun çözümü için bir teklif sunduğu çalışmayı yayınlamıştır.

Dilencilik hakkındaki çalışmalar elbette bunlarla sınırlı değildir. Ancak ulaşılan bu kaynaklar ve daha fazlası dilencilik sorunuyla mücadelede önemli katkı sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir. Dilencilikle ilgili çalışmaların kavramsal, ekonomik, tarihsel, dini, yasal, sosyolojik ve daha pek çok farklı disipline ait çalışmalar olduğu

görülmüştür. Ayrıca bu çalışmalar hem nitel yöntemlerle hem de nicel yöntemleri kullanmıştır.

Son olarak Alsancak, (2019: 112-121) Cumhuriyet dönemi itibariyle dilencilik olgusunu konu edinen çalışmaları bibliyografik olarak incelemiştir. Alsancak, belirtilen dönemde 78 makale, altı lisansüstü tez, 14 kitaba ulaştığını bildirmiştir. Buna göre kendisi de dilencilik konulu çalışmaların kısıtlı olduğunu söylemiştir.

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Araştırma Modeli

Üniversite öğrencilerinin dilencilik hakkındaki görüşlerinin araştırıldığı bu çalışma kesitsel tarama tipinde, betimleyici, nicel bir araştırmadır. Tarama tipi araştırmalar “sosyal bilimlerde, yaygın olarak, büyük kitlelerin ... araştırmaya konu özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmalardır” (Can, 2014: 8). Bu tip araştırmalarda varolan bir durumun fotoğrafının çekilerek betimleme yapılması hedeflenir (Büyüköztürk ve diğ. 2018: 184).

Araştırmaların özelliğine göre araştırma soruları değişkenlik göstermektedir. Betimleyici araştırmada “araştırma soruları, problemin ve probleminden etkilenenlerin özellikleriyle, nitelikleriyle ilgilenir” (Krysik ve Finn, 2015: 96). Bu bağlamda araştırmanın konu ve amacına uygun olarak oluşturulan araştırma soru ve hipotezleri çözümlenmesi için belirlenen soru formu aracılığıyla araştırılmıştır. Araştırma sonrası elde edilen veriler istatistik teknikleriyle analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırma konusu ve temel problemi tespit edildikten sonra ilgili literatürden de yararlanılarak dilencilik ve dilenciler hakkındaki görüşleri tespit edebilmek amacıyla oluşturulan soru formunun uygulaması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde bulgular analiz edilmiştir.

2.2. Araştırma Soruları ve Hipotezler

Araştırmada katılımcı görüşleri toplandığı için katılımcıların kendilerine yöneltilen sorulara doğru cevaplar verdiği, insanların dilencilığe ilişkin farklı görüşleri olduğu ve dilencilere karşı farklı tutumlar ortaya koyulduğu varsayılmıştır. Çalışmadaki temel araştırma sorusu *insanların dilencilik hakkındaki görüşlerinin ne olduğuna* ilişkindir. Araştırmanın diğer alt soruları aşağıdaki gibidir:

Araştırma Sorusu 1: Genel olarak dilencilere yardım yapma sıklığı nasıldır ve dilencilik tiplerine göre bu sıklık değişmekte midir?

Araştırma Sorusu 2: Dilencilerle hangi zamanlarda ve mekânlarda daha çok karşılaşmaktadır?

Araştırma Sorusu 3: Dilencilik yapmak ve dilenciler hakkındaki genel görüşler nelerdir?

Araştırma Sorusu 4: Dilencilerle karşılaştığında verilen tepkiler nelerdir?

Araştırma Sorusu 5: Sosyo-demografik değişkenlere göre dilenciler ve dilencilik hakkındaki görüşler değişmekte midir?

Bu araştırma sorularından hareketle aşağıda belirtilen hipotezler kurulmuştur:

Hipotez 1: Cinsiyet değişkenine göre dilencilere yardım yapma sıklığı arasında ilişki vardır. Kadınlar erkeklerden daha fazla yardımda bulunmaktadır.

Hipotez 2: Cinsiyet değişkenine göre dilencilerle karşılaştığında verilen tepkiler değişiklik göstermektedir. Kadın öğrenciler erkeklere göre dilencilerle karşılaştıklarında yollarını daha fazla değiştirmektedir.

Hipotez 3: Cinsiyet değişkenine göre dilencilere yardım etmenin sevap olduğu düşüncesi değişiklik göstermektedir. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre dilencilere yardım etmenin sevap olduğunu daha fazla düşünmektedir.

Hipotez 4: Algılanan sosyo-ekonomik statü grubuna göre dilencilerin ekonomik olarak güçlendirilmesinin dilenciliği ortadan kaldırabileceği düşüncesi gruplar arasında farklılık göstermektedir. Kendilerini alt SES grubunda görenler bu fikre daha yüksek oranda katılım göstermektedir.

Hipotez 5: Katılımcıların eğitim alanlarına göre *Dilencilere yardım etmek sosyal bir sorumluluktur* ifadesine katılım farklılaşmaktadır.

Hipotez 6: Katılımcıların eğitim alanlarına göre dilencilere yardım etmenin devletin görevi olduğu fikri farklılık göstermektedir.

Hipotez 7: Katılımcıların eğitim alanlarına göre dilencilik yapmanın sosyal sorun olduğu fikrine katılım dereceleri arasında farklılık vardır.

Hipotez 8: Katılımcıların eğitim alanlarına göre dilenciliğin yasaklanması fikrine katılım derecelerinde farklılık vardır.

Hipotez 9: Katılımcıların eğitim alanlarına göre dilenciliğin ortadan kaldırılması yönünde çalışılacak bir projede görev almak fikrine katılım düzeyleri farklılık göstermektedir.

Hipotez 10: Katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığına göre dilencilere yardım etmenin sevap olduğu fikrine katılımda farklılık vardır.

Hipotez 11: Katılımcıların dilencilere yardım sıklıklarıyla dilencilere yardım etmenin belayı def etmesi hakkındaki görüşleri arasında ilişki vardır. Yardım sıklığına göre bu fikre katılım değişiklik göstermektedir.

Hipotez 12: Katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığıyla *bazı dilenciler gerçekten muhtaçtır* ifadeleri arasında ilişki vardır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Üniversite öğrencilerin birbirinden farklı kültürlerden, aile yapılarından, dünya görüşlerinden ve ekonomik düzeylerden geliyor olması evren ve örneklemin kendiliğinden dağınık ve zengin bir çeşitliliğe sahip kılmaaktadır. Burada öğrencilerin ortak noktası belli bir eğitim seviyesine ulaşmış olmalarıdır. Çalışmanın evreni Sakarya Üniversitesi⁴ lisans öğrencileridir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri alanların çeşitliliği dikkate alınarak farklı disiplinlerden öğrencilere ulaşılmıştır. Sosyal bilimler, eğitim, fen, sağlık, spor, mühendislik bilimleri şeklinde birlikte ve ayrı değerlendirmeler yapılmıştır. Görüşme yapmayı ve soru formunu doldurmayı kabul eden 305'i kadın, 247'si erkek toplamda 552 gönüllü öğrenciye ulaşılmıştır.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak için kullanılan soru formu araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmış ve form konuyla ilgilenen uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Soru formunun hazırlanmasında dilencilikle ilgili literatürden ve daha önce yapılmış araştırmalardan faydalanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu Ek - 1'de verilmiştir.

Araştırma için öncelikle katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini edinebilmek amacıyla olgusal sorular sorulmuştur. Devamında dilencilere yardım etme sıklığı, düzenli olarak bir dilenciye yardım edip etmediği, dilencilerle karşılaşma mekânları, hangi tür dilencilere daha çok yardım ettikleri, hangi zaman diliminde dilencilerle daha çok karşılaştıkları şeklinde davranış soruları sorulmuştur.

⁴ Sakarya Üniversitesi 2018 yılı itibarıyla bölünmüş olup Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Ancak bu çalışmada Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi öğrencileri de Sakarya Üniversitesi kapsamında değerlendirilmiştir.

Soru formunun sondan bir önceki soru grubu toplamda 34 sorudan oluşan ve yanıt kategorisine göre üçlü bir ölçeğe göre düzenlenmiş (katılmıyorum- ne katılıyorum ne katılmıyorum- katılıyorum) ifadelerden oluşmaktadır. Burada kullanılan ifadeler de kendi içinde belli gruplara ayrılmıştır. İlk grup dilencilere yardım etmekle ilgilidir. İkinci grupta dilencilik yapmakla ilgili önermeler vardır. Üçüncü grup dilencilerin kendileri hakkındadır. Dördüncü grupta dilencililiğin sebeplerine ilişkin görüşler toplanmıştır. Son kısım ise dilencililiğin azalması/azaltılması ile ilgili görüşler hakkındadır.

Soru formunun en son kısmında ise dilencilerle karşılaşma konusundadır. Katılımcılara dilencilerle karşılaştıklarında ne gibi tutumlar takındıkları sorulmuştur. Dokuz sorudan oluşan bu kısım üçlü bir derecelendirme ile (uygun- ne uygun ne değil- uygun değil) oluşturulmuştur. Soru formunun son iki kısmındaki sorular dilencilik hakkındaki inanç ve kanı sorularından müteşekkildir.

Dilencilikle ilgili oluşturulan bu soru formunda yukarıda da belirtildiği gibi daha önceden yapılmış çalışmalardan faydalanılmıştır. Çalışmada kullanılan bazı sorular İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu çalışmadan (<http://www.ibb.gov.tr...>) ve Coşkun ve Erkilet'in (2010) çalışmasından uyarlanarak kullanılmıştır.

2.5. İşlem Süreci ve Veri Analizi

Araştırmada veri toplama işlemi iki şekilde gerçekleştirilmiştir. Hem oluşturulan anket formu gönüllü katılımcılara verilerek doldurmaları istenmiş hem de elektronik ortama yüklenerek cevapların gelmesi beklenmiştir. Katılımcılarla yüzyüze görüşmelerle elde edilen veriler daha sonra elektronik ortama aktarılmıştır. İnternet ortamında bir araya getirilen tüm cevaplar analiz edilmek üzere bilgisayara kaydedilmiştir. Çeşitli bilgisayar programlarında verilerin önce düzenlenmesi sonrasında da analizi gerçekleştirilmiştir. Açık uçlu olarak sorulan sorularda yazım ve imla düzeltimi yapılmıştır.

Analiz için katılımcıların özelliklerinin ve cevaplarının hangi sayılarda ve ne oranlarda olduğunu gösteren frekans ve yüzdelik dilim gösterir tablolar ve grafikler oluşturulmuştur. Her tablo ve grafik yazılı yorumlarla açıklanmış ve zenginleştirilmiştir. Bununla birlikte hem çeşitli çapraz tablolar oluşturulmuş hem de hipotez testleri için ki kare (Chi Square) testi yapılmıştır. Bu analizlerdeki amaç değişkenler arasındaki ilişkilerin daha belirgin şekilde ortaya koymaktır. Bilindiği gibi ki kare testi “nitel ve

nicel değişkenlerin özel, çapraz ve içiçe sınıflandırma biçimlerine göre sınıflandırılması, gruplanması durumlarında kurulan varsayımların (dağılım, bağımsızlık, homojenite, birliktelik, ilişki vb.) test edilmesi için” kullanılan testtir (zdamar, 2018: 167). Ki kare testi bu çalışmada da kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler için kullanılmıştır.

Veriler 19 şubat 2019 ve 20 Mart 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma sürecinde oluşan maliyetler araştırmacının kendisi tarafından karşılanmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu kısmında tablolar ve grafikler eşliğinde araştırmaya katılanların sosyo-demografik bilgileri, dilencilik olgusuyla gündelik hayatta karşılaşma durumları (koşulları), dilencilik hakkında ne düşündükleri, dilencililiğin sebepleri, dilencilerle karşılaştıklarında davranış biçimleri gibi konularda saptanan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. Sosyo-Demografik Özellikler

Tablo 1:

Katılımcıların Sosyo-Demografik Durumu

Cinsiyet	Kadın	55,3
	Erkek	44,7
Yaş	20 ve altı	41,1
	21 ve 22	41,8
	23 ve üzeri	17,1
Ekonomik Gelir Durumu	2000 TL ve altı	21,6
	2001 – 5000 TL arası	61,2
	5001 TL ve üzeri	17,1
Algılanan Sosyo-Ekonomik Statü	Alt	15,9
	Orta	69,4
	Üst	14,7
Eğitim Alanı	Fen ve Mühendislik	28,7
	İlahiyat ve Eğitim	9,1
	Sağlık ve Spor	9,2
	Siyaset ve Hukuk	15,5
	Sosyoloji ve Sosyal Hizmet	17,7
	Dil ve İletişim	6,4
	İşletme ve Ekonomi	13,4

Katılımcıların cinsiyet, yaş, ekonomik gelir durumları, kendi algıladıkları sosyo-ekonomik statüleri ve eğitim alanlarının gösterildiği Tablo 1'e bakıldığında yüzde 55,3 oranında katılımcının kadın olduğu görülmektedir. Sakarya Üniversitesi'nde erkek öğrenci sayısı daha fazla olmasına rağmen ankete katılanların çoğu kadındır.

Gönüllülük esasına göre yürütülen bu çalışmada erkek öğrencilerin kadınlara göre ankete katılmada isteksiz olmaları böyle bir dağılıma sebep olmuştur. Ancak aradaki fark görmezden gelinebilir düzeyde olmuştur.

Yaş dağılımı incelendiğinde üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırma olduğu için katılımcıların çoğunun genç yaş kategorisinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 82,9'u 22 yaş ve altındadır.

Katılımcılara ailelerinin aylık ortalama geliri sorulmuş olup bu soruya açık uçlu yanıtlar alınmıştır. Daha sonra verilen cevaplar üçlü bir kategorizasyona tabi tutulmuştur. Katılımcıların yüzde 61,2'si 2001 ve 5000 TL aralığında ailelerinin aylık geliri olduğunu bildirmiştir.

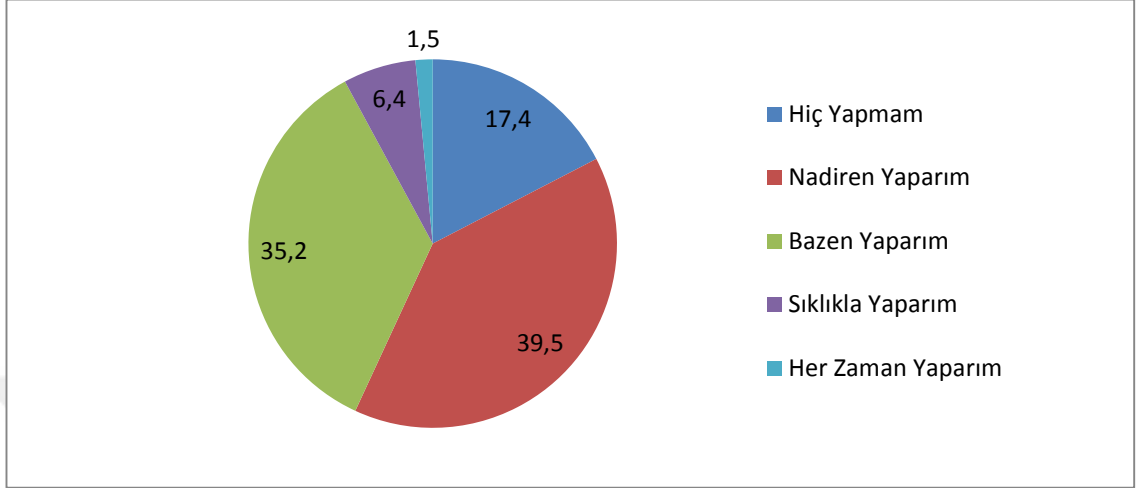
Sosyo-ekonomik statü bireylerin toplumda hangi konumda bulunduklarıyla ilgili önemli bir değişkendir. Katılımcılara kendilerini hangi sosyo-ekonomik statüde gördükleri sorulmuş olup esasen beş farklı kategoride cevaplar toplanmıştır. Ancak daha sonra beşli kategorizasyon üçlü hale getirilmiştir. Buradaki amaç verilerin işlenmesini ve yorumlanmasını kolaylaştırmak olmuştur. Buna göre ankete katılanların yüzde 69,4'ü kendini toplumsal olarak orta statüde görmektedir.

Üniversite öğrencilerinin okudukları bölümler birbirlerinden farklıdır. Toplamda 40'ın üzerinde bölümden öğrenci araştırmaya katılmıştır. Ancak bazı bölümlerden katılan öğrenci sayısının oldukça düşük olması değerlendirme ve analiz yaparken birtakım güçlükler yaşanmasına sebep olduğu için öğrencilerin eğitim alanları daraltılmış olup yedi farklı grupta öğrenciler değerlendirilmiştir. Bunlar fen ve mühendislik (28,7 %), işletme ve ekonomi (13,4 %), ilahiyat ve eğitim (9,1 %), sağlık ve spor (9,2 %), siyaset ve hukuk (15,5%), sosyoloji ve sosyal hizmet (17,7 %), dil ve iletişimdir (6,4 %). Öğrencilerin eğitim alanları birleştirilirken eğitim alanlarının mümkün olduğunca birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir.

3.2. Dilencilere Yardım Yapma

Grafik 1:

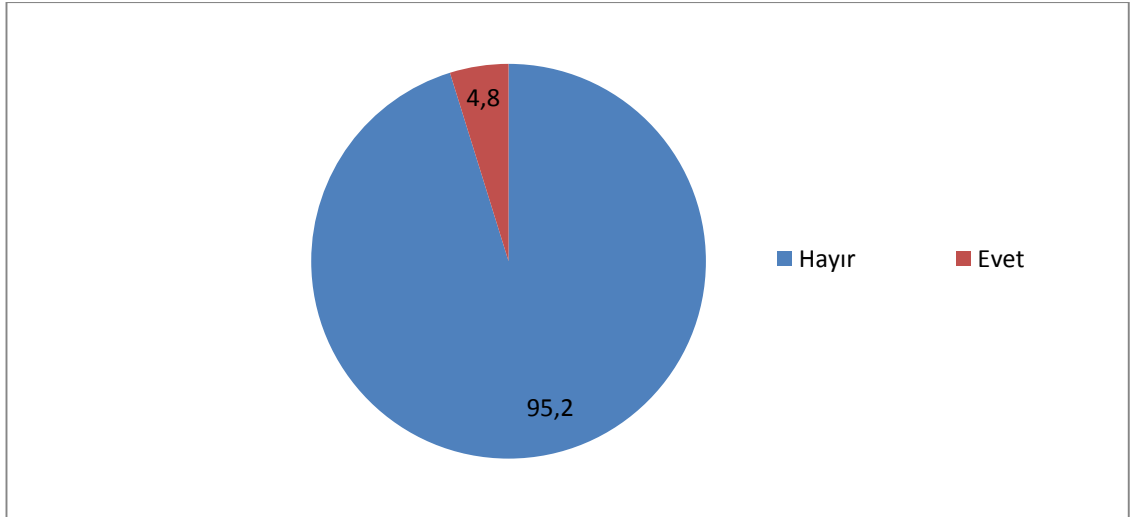
Dilencilere Yardım Sıklığı

Grafik 1 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen “Dilencilere para vb. yardım yapar mısınız?” sorusuna verilen yanıtların ayrıntılı olarak verildiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların yalnızca yüzde 1,5’inin dilencilere her zaman yardım yaptığı; ancak yüzde 17,4’ünün hiç yardım yapmadığı görülmektedir.

Grafik 2:

Dilencilere Düzenli Yardım Yapma

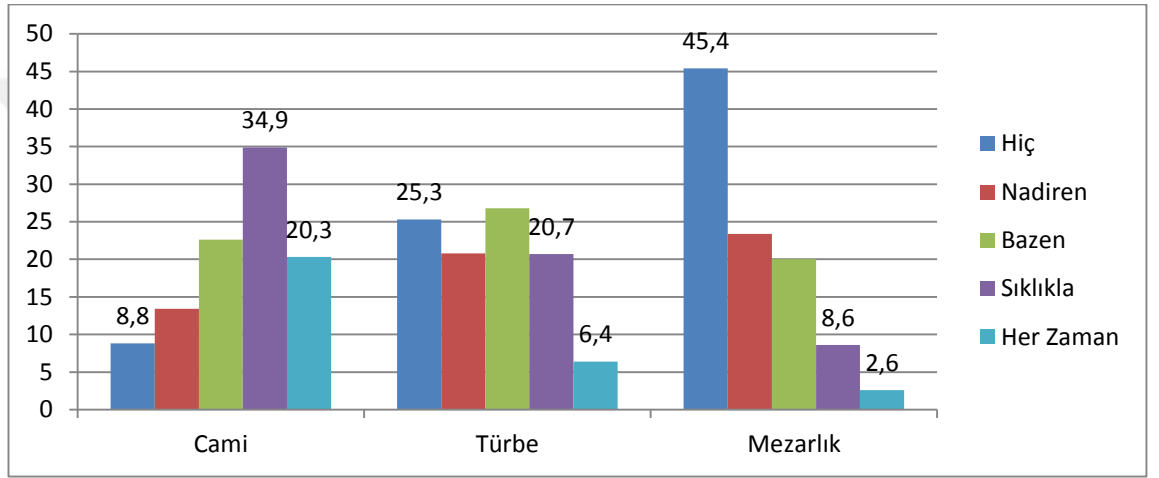
Katılımcılara yöneltilen *düzenli yardım yaptıkları bir dilenci olup olmadığı* sorusuna verdikleri cevaplar Grafik 2’de gösterilmektedir. Buna göre yüzde 95,2 oranında katılımcı düzenli olarak yardım ettiği bir dilenci olmadığını ifade etmiştir.

3.3. Dilencilerle Gündelik Hayatta Karşılaşma Mekânları ve Zamanları

Katılımcıların dilencilerle gündelik hayatta nerelerde daha çok karşılaştıklarının öğrenilmesinin istendiği soru grubunda farklı mekânlara göre dilencilerle karşılaşma sıklığı gösterilmek istenmiştir. Grafik 3, Grafik 4 ve Grafik 5 mekânlara göre karşılaşma sıklığını göstermektedir. Grafik 6 ise üç farklı zamana göre dilencilerle karşılaşma zamanlarına ilişkin sıklık durumunu göstermektedir.

Grafik 3:

Dini Mekânlarda Karşılaşma Sıklığı

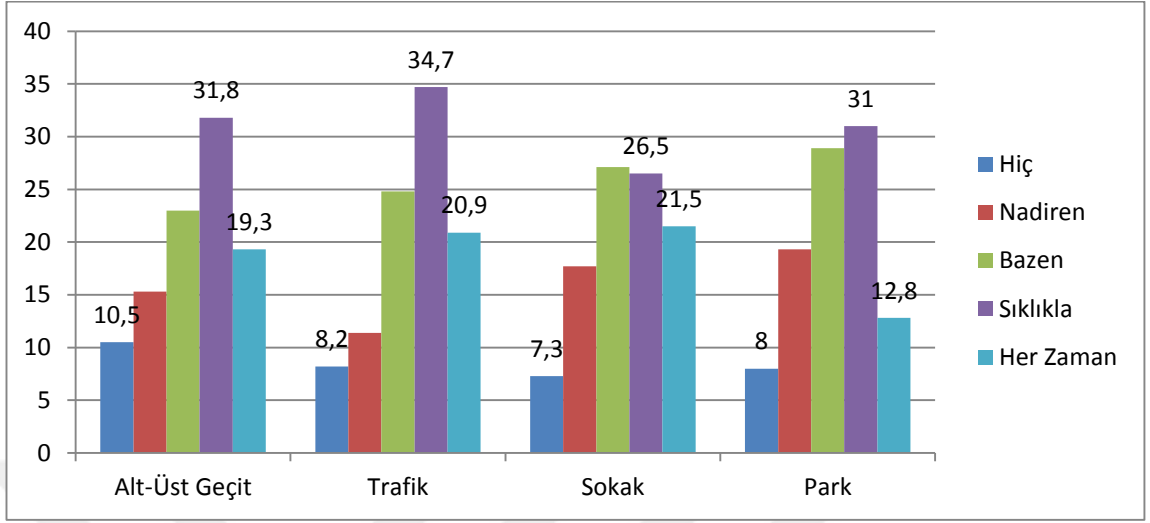

Grafik 3'te dini mekân olarak değerlendirilen mekânlarda karşılaşma sıklığının cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre cami, türbe ve mezarlıklarda dilencilerle karşılaşma durumu değerlendirildiğinde katılımcıların büyük ölçüde camide/cami önlerinde dilencilerle karşılaştığı; buna karşın mezarlıklarda daha az karşılaştıkları görülmektedir.

Mezarlıklar dini mekânlar içerisinde sayılmıştır. Burada göz önünde bulundurulan faktör insanların özellikle dini bayram günü gibi günlerde mezarlıkları ziyaret etmeleridir.

Grafik 4:

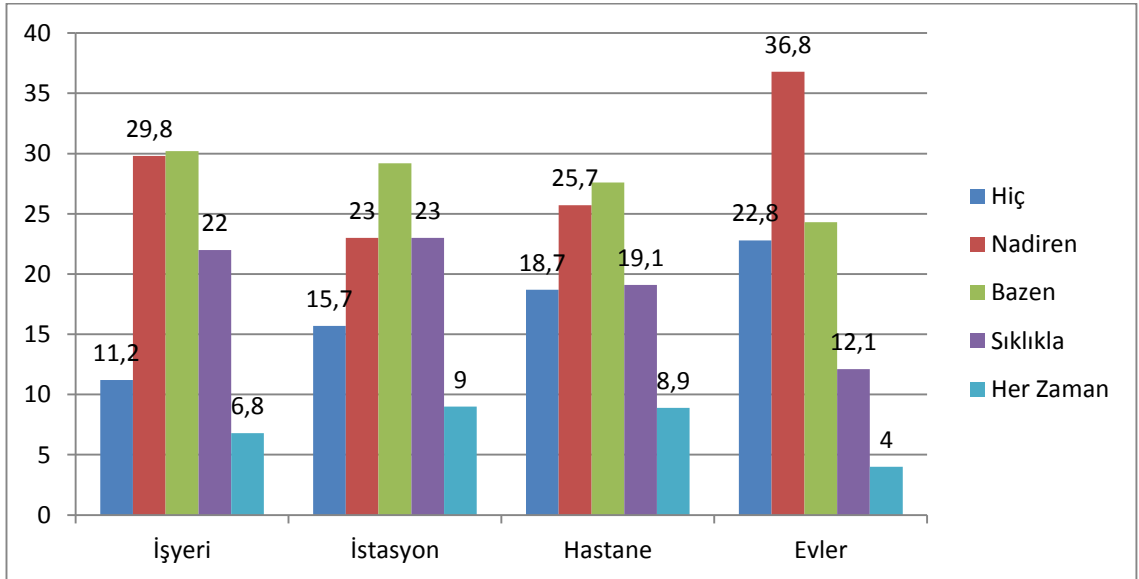
Trafik ve Sokak Benzeri Yerlerde Karşılaşma Sıklığı

Gündelik hayat içerisinde dilencilerle alt/üst geçit, trafik/trafik ışığı, cadde/sokak üstü veya arası ya da park/bahçe gibi yerlerde karşılaşma durumu sorulduğunda –*sıklıkla* ve *her zaman* cevaplarının toplamına bakılarak- bunlar arasında en sık karşılaşılan yerlerin trafikte ve trafik ışıklarında olduğu görülmektedir. Yine aynı toplama bakılarak en az karşılaşılan yer ise toplamda yüzde 43,8 ile parklar ve bahçeler olmuştur.

Grafik 5:

Ev, İşyeri ve Diğer Mekânlarda Karşılaşma Sıklığı

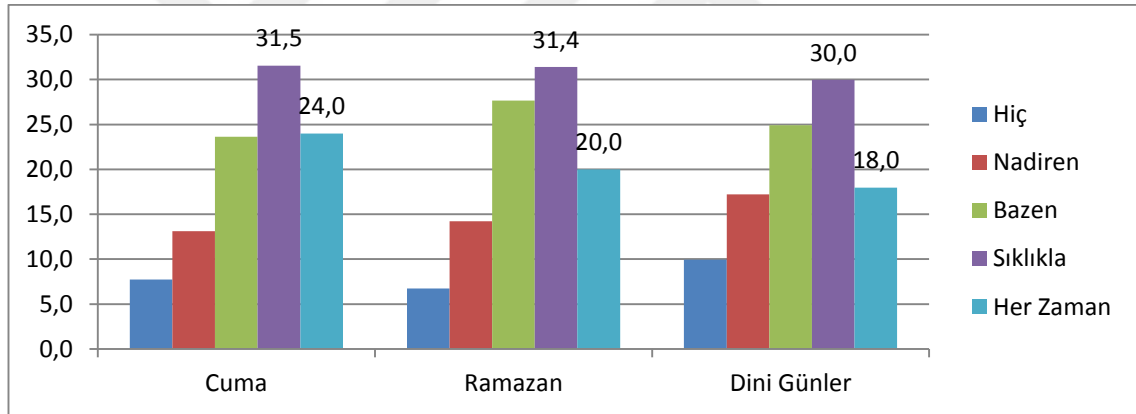
Dilenciler farklı dilenme stratejileri geliştirmişlerdir. Evleri ve işyerlerini dolaşarak dilenmek bu yöntemlerden ikisidir. Araştırmada katılımcılara yöneltilen mekânlara göre karşılaşma sıklığı sorusuna Grafik 5'te işyeri ve dükkânları (lokanta vb.) dolaşan, evleri

kapı kapı dolaşan, terminal, istasyon, gar gibi mekânlarda bulunan ve hastane/hastane önlerinde dilenen dilencilerle ne sıklıkta karşılaşıldığı cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre evlerde dilencilerle hiç karşılaşılmadığı ya da nadiren karşılaşıldığı cevabı toplam oran olarak en üst seviyede çıkmıştır. En sık karşılaşılan yer ise otobüs, tren garları veya istasyonlarıdır.

Dilencilerle mekânlara göre karşılaşma sıklıklarını gösteren Grafik 3, Grafik 4 ve Grafik 5 bir arada değerlendirildiğinde sıklıkla ve her zaman cevaplarının toplamına göre camiler, alt-üst geçitler ve trafiğin dilencilerle en sık karşılaşılan yerler olduğu öne çıkmaktadır. Buralar insan sayısının fazla olduğu yerlerdir. İnsan yoğunluğunun fazla olması dilenciler açısından gizlenmeyi kolaylaştırmaktadır. Bunun da daha kolay hareket edebilmelerini sağladığı düşünülmektedir.

Grafik 6:

Dilencilerle Karşılaşma Zamanları

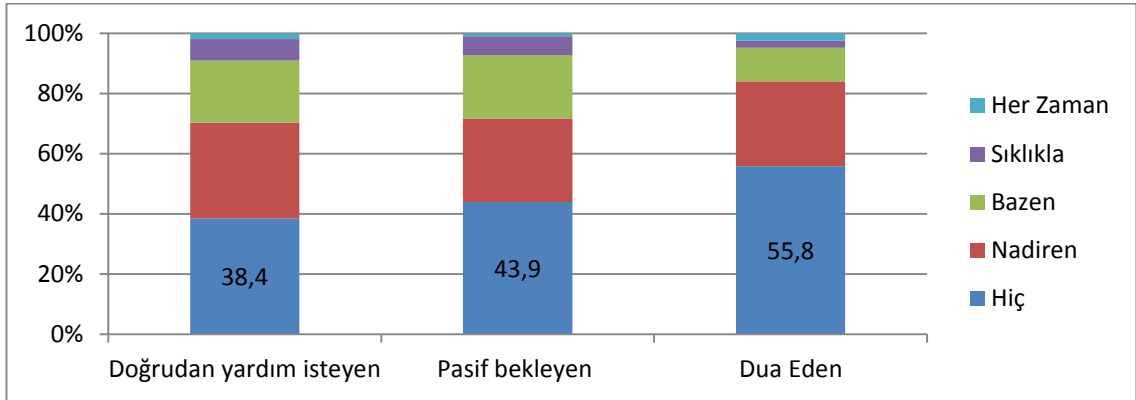
Katılımcılara dilencilerle hangi zaman diliminde daha fazla karşılaştığı sorulmuş olup Grafik 6'da buna ilişkin yanıtlara yer verilmiştir. Buna göre verilen cevaplar içerisinde özellikle Cuma günlerinde dilencilerle daha fazla karşılaşıldığı ortaya çıkmıştır.

3.4. Dilencilik Tiplerine Göre Yardım Davranışında Bulunma

Katılımcılara dilencilerin özelliklerine göre yardım sıklığının farklılaşıp farklılaşmadığı sorulmuştur. Toplamda 11 farklı dilencilik tipi belirlenmiş olup ilk olarak Grafik 7'de üç farklı dilenci tipine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların yarısından fazlası -yüzde 55,8 oranında- dua eden dilencilere *hiç* yardım etmediğini belirtmiştir. Doğrudan/açıktan yardım isteyen dilencilere hiç yardım yapmadığını söyleyenlerin oranı yüzde 38,4'tür. Bu durumda diğerlerine kıyasla en çok yardım alan dilenci türü de yine doğrudan yardım isteyenler olmuştur.

Grafik 7:

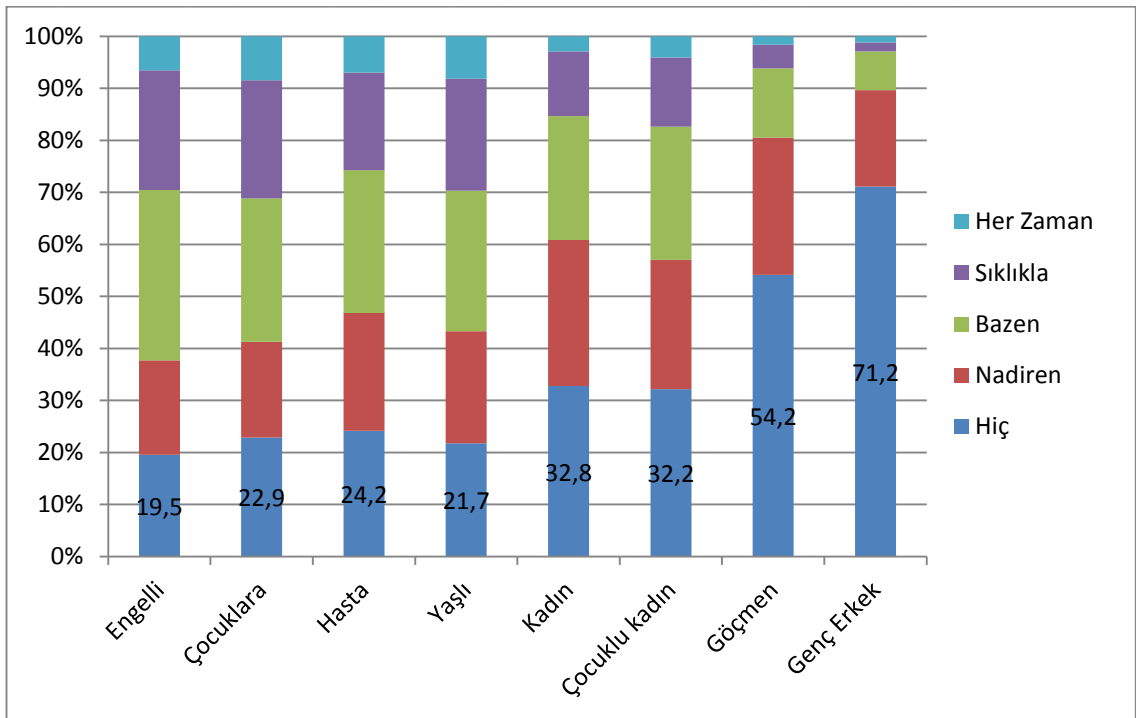
Dilencilik Tipleri 1

Grafik 8’de diğer dilencilik tiplerine göre yardım yapılma sıklığının verilerine yer verilmiştir. Kendilerine *hiç* yardım yapılmama durumuna göre yüzde 71,2 ile *genç erkek* dilenciler ilk sırada gelmektedir. Engelli dilenciler ise yüzde 81,5 ile genel olarak daha fazla yardım yapıldığı söylenen dilenci türü olmuştur. Engelli, çocuk, hasta ve yaşlı olanların yüzde 30 civarında sıklıkla-her zaman yardım aldığı ortaya çıkmıştır.

Grafik 8:

Dilencilik Tipleri 2

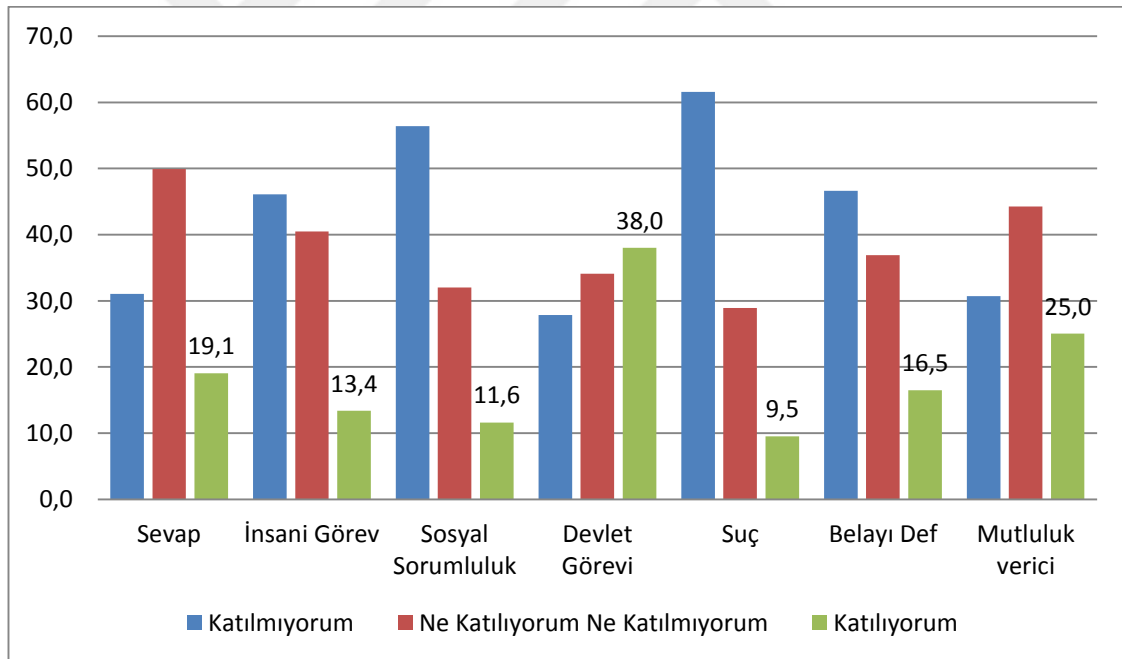

3.5. Dilencilere Yardım Edilmesi Hakkındaki Görüşler

Grafik 9 ve Tablo 2’de dilencilere yardım yapmak şeklinde başlayan ifadelere verilen cevaplara yer verilmiştir. En dikkat çeken sonuçlardan biri dilencilere yardım etmenin devletin görevi olduğuna ilişkindir. Bu maddede sonuçlar birbirine yakın oranda çıkmıştır. Buna ilaveten katılımcıların yüzde 9,5’i bunun suç olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların görüşleri arasındaki en büyük fark da yine bu önermeye ilişkindir. Dilencilere yardım edilmesinin sevap olduğu konusunda kararsız olarak değerlendirilebilecek yüzde 49,9 oranında katılımcı vardır. Katılımcıların yüzde 38’i dilencilere yardım etmenin devletin görevi olduğunu söylemiştir. Bu oran dilencilere yardım etmekle başlayan ifadeler arasındaki en yüksek orandır. Sonrasında ise yüzde 25 ile dilencilere yardım etmenin mutluluk verici olduğu söylenmiştir.

Grafik 9:

“Dilencilere Yardım Etmek” ile Başlayan İfadeler

Tablo 2:

“Dilencilere Yardım Etmek” ile Başlayan İfadeler

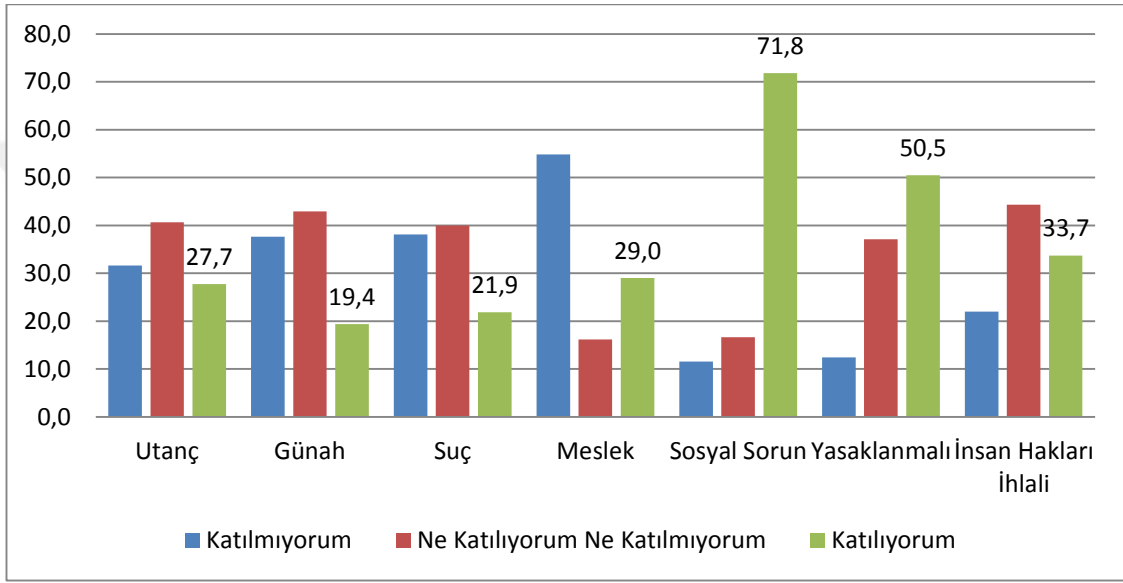
	Katılıyorum
Dilencilere yardım etmek sevaptır.	19,1
Dilencilere yardım etmek insani bir görevdir.	13,4
Dilencilere yardım etmek sosyal bir sorumluluktur.	11,6
Dilencilere yardım etmek / onlara bakmak devletin görevidir.	38,0

	Katılıyorum
Dilencilere yardım etmek suçtur.	9,5
Dilencilere yardım etmek belayı def eder.	16,5
Dilencilere yardım etmek mutluluk vericidir.	25,0

3.6. Dilencilik Hakkındaki Genel Görüşler

Grafik 10:

Dilencilik Yapmak ve Dilencilik Hakkındaki Düşünceler

Katılımcılara dilencilik yapmak ve dilencilik hakkındaki görüşleri çeşitli önermelere katılıp katılmadıkları şeklinde sorulmuştur. Grafik 10 ve Tablo 3’te bu maddelere ilişkin verilere yer verilmiştir. Dilencilikle ilgili en önemli ve en baskın görüş dilenciliğin sosyal bir sorun olduğu yönündedir (71,8 %). Sonrasında ise katılımcıların yarısından fazlası dilenciliğin yasaklanması gerektiğini ifade etmiştir. *Katılıyorum* cevabının en düşük oranda verildiği önerme 19,4 % ile dilencilik yapmanın günah olduğu ifadesidir. Dilencilik bazı dilenciler tarafından bir meslek olarak algılanmaktayken katılımcıların ancak yüzde 29’u dilenciliğin bir meslek olduğunu söylemiştir. Diğer taraftan katılmıyorum cevabının en yüksek oranda verildiği madde de yine bu maddedir. Yüzde 54,8 oranında katılımcı dilenciliğin meslek olmadığını belirtmiştir. Yüzde 40’a yakın oranlarda katılımcı dilencilik yapmanın günah ya da suç olduğuna katılmadığını belirtmiştir. Yine yüzde 40’ın üzerinde oranla katılımcılar dilenciliğin utanç verici olması, günah olması ve insan hakları ihlali olması konusunda kararsız kalmıştır.

Grafik 9 ve Grafik 10 birlikte ele alındığında ikisinde de birbiriyle örtüşen ve beraber yorumlanabilecek sonuçlar olduğu göze çarpmaktadır. Dilencilere bakmanın devletin görevi olması ile dilencililiğin yasaklanması gerektiği birbirini destekler ifadelerdir. Her iki ifade de sosyal bir sorun olarak dilencililiğe resmi bir gücün müdahale etmesini salık vermektedir.

Tablo 3:

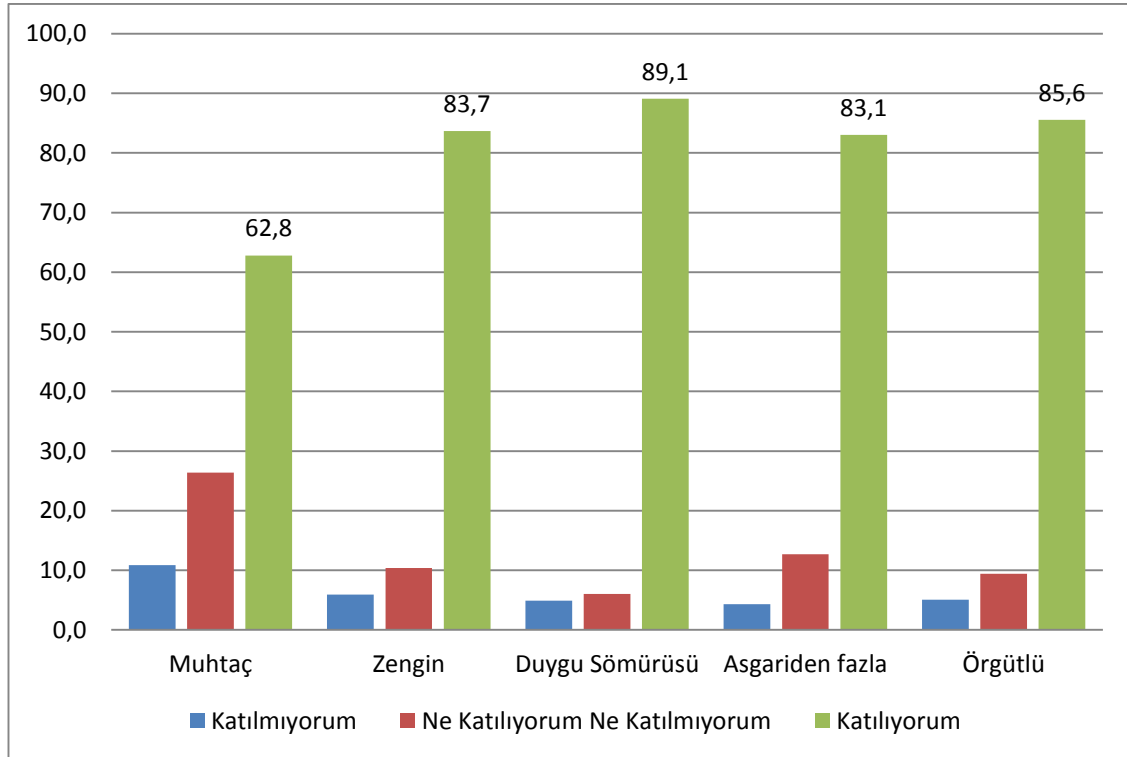
Dilencilik Yapmak ve Dilencilik Hakkındaki Düşünceler

	Katılıyorum
Dilencilik yapmak utanç vericidir.	27,7
Dilencilik yapmak günahıdır.	19,4
Dilencilik yapmak suçtur.	21,9
Dilencilik bir meslektir.	29,0
Dilencilik sosyal bir sorundur.	71,8
Dilencilik devlet tarafından yasaklanmalıdır.	50,5
Dilencilik yapmak insan hakları ihlalidir.	33,7

3.7. Dilenciler Hakkındaki Görüşler

Grafik 11:

Dilenciler Hakkında Sahip Olunan Görüşler 1

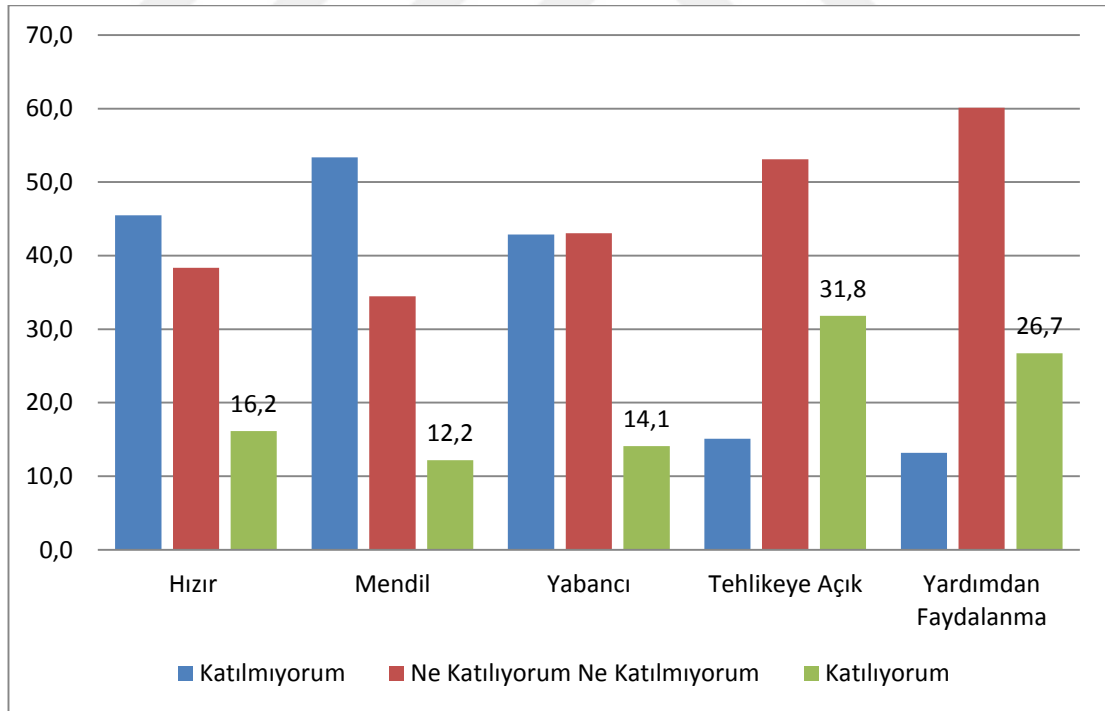

Katılımcılara dilenciler hakkında sahip oldukları çeşitli düşüncelere ne düzeyde katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Grafik 11 ve Grafik 12’de dilenciler hakkında sahip olunan düşüncelere katılım düzeylerine yer verilmiştir. Tablo 4’te ise dilencilere ilişkin yöneltilen ifadeler katılım yüzdeleri bulunmaktadır.

Grafik 11’de görüldüğü üzere katılımcıların en yüksek oranda *katılıyorum* dediği görüş *bazı dilencilerin duygu sömürsü yaptığı* şeklindedir. *Katılıyorum* cevaplarının paralellik gösterdiği bu grafikte katılımcılar ikinci sırada yüzde 85,6 ile dilencilerin örgütlü şekilde dilendiğini; yüzde 83,7 ile bazı dilencilerin katılımcıların kendisinden zengin olduğunu; yüzde 83,1 ile bazı dilencilerin aylık asgari ücretten fazla gelir elde ettiğini; yüzde 62,8 ile bazı dilencilerin gerçekten muhtaç olduğunu düşünmektedir. Burada yer verilen ifadeler dilenciler hakkında genellikle olumsuz görüş içeren ifadelerdir. Dikkat çeken nokta ise dilenciler hakkında bu kadar çok olumsuz görüş bildirilmesine rağmen dilencililiğin halen devam eden bir olgu olmasıdır.

Grafik 12:

Dilenciler Hakkında Sahip Olunan Bazı Görüşler 2

Katılımcıların dilencilikle ilgili önemli görüşlerinden biri kalem, mendil, su vb satan kişilerin dilenci olup olmadığını düşünmesine ilişkindir. Grafik 12’de katılımcıların en düşük oranda katılım gösterdiği yanıt bu olmuştur (yüzde 12,2). Diğer taraftan da katılımcıların yarısından fazlası bu kişileri dilenci olarak görmemektedir. Yine bu

grafikte yüzde 60 civarında katılımcı dilencilerin devlet yardımlarından faydalanmasıyla ilgili olarak kararsız kalmıştır. Katılımcıların bu grafiğe göre en yüksek düzeyde katıldığı görüş ise dilencilerin tehlikeye açık kişiler olduğudur. Katılımcılara yöneltilen “*Kapıya gelen dilenci Hızır (as) olabilir*” ifadesine ise yüzde 45,5 oranında katılımcı *katılmıyorum* diyerek karşılık vermiştir.

Katılımcıların dilencilerin devlet yardımından faydalanıp faydalanmaması hakkında pek bilgi sahibi olmadığı düşünülmektedir. İlgili önermede bu sebeple yüksek oranda kararsız kalınmıştır.

Kapıya gelen dilencinin Hızır (as) olması dini ve geleneksel bir bilgidir. Toplumumuzun geleneksel yapısı dikkate alındığında ilgili önermeye katılımın daha yüksek oranda çıkması beklenmiştir. Fakat ancak yüzde 16, 2 oranında katılımcı bu ifadeyi onaylamıştır. Bu yönüyle beklenmeyen bir sonuç çıkmıştır. Bu grafiğe bakıldığında beklenmeyen bir diğer sonuç dilencilerin çoğunun yabancı uyrukluluğuyla ilgilidir. 2010 yılı sonrası Türkiye’ye olan göçün bir sonucu olarak yabancı uyruklu kişilerin bir kısmı düzenli bir gelir ve geçim kaynağı elde edemeyip dilencilik yoluna başvurmuştur. Yabancı uyruklu kişilerin dilencilik yapmasına geçmişe oranla daha sık karşılaşılmaktayken bu önermeden yüzde 40’ın üzerinde katılmama ve kararsız kalma yönünde cevap alınmıştır.

Tablo 4:

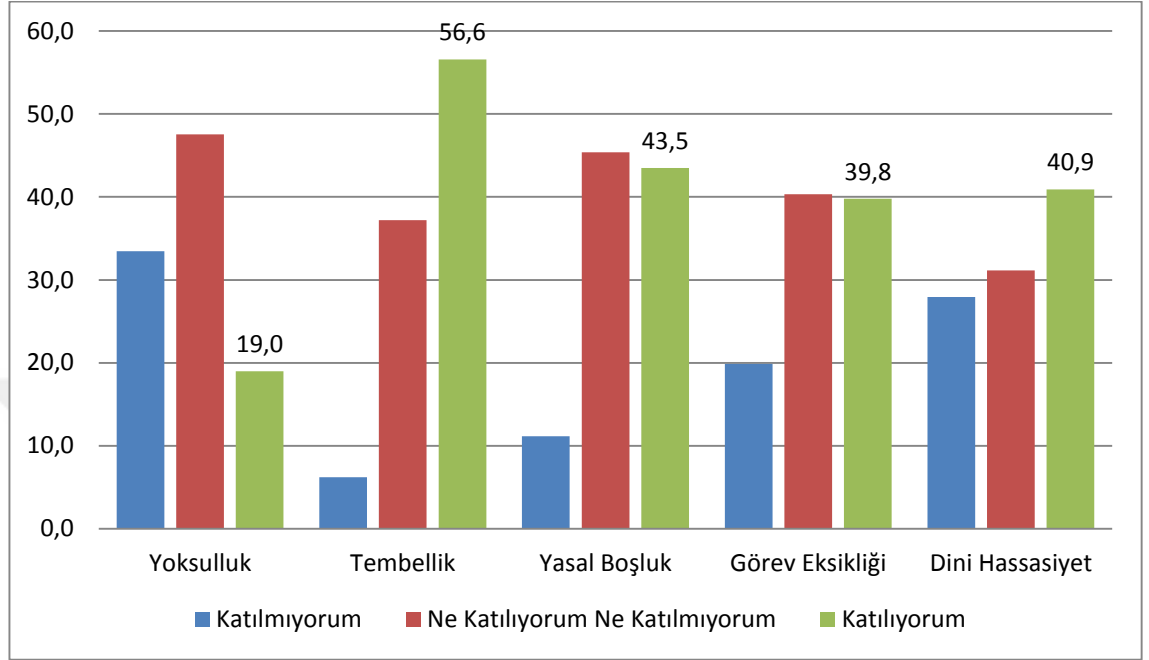
Dilenciler Hakkındaki Görüşler

	Katılıyorum
Bazı dilenciler gerçekten muhtaçtır.	62,8
Bazı dilenciler benden zengindir.	83,7
Bazı dilenciler duygu sömürüsü yapmaktadır.	89,1
Bazı dilenciler aylık asgari ücretten fazla gelir elde etmektedir.	83,1
Kapıya gelen dilenci Hızır (as) olabilir.	16,2
Bazı dilenciler organize olmuş biçimde (örgütlü) dilenmektedir.	85,6
Kalem, su veya mendil vb. satanlar dilencidir.	12,2
Dilencilerin çoğu yabancı uyrukludur.	14,1
Dilenciler tehlikeye açık kişilerdir.	31,8
Dilenciler devlet yardımlarından faydalanmaktadır.	26,7

3.8. Dilenciliğin Sebepleri

Grafik 13:

Dilenciliğin Sebepleri Hakkındaki Görüşler

Tablo 5:

Dilenciliğin Sebepleri Hakkındaki Görüşler

	Katılıyorum
Dilenciliğin sebebi yoksulluktur.	19
Dilenciliğin sebebi tembelliktir.	56,6
Dilenciliğin sebebi yasal boşluktur.	43,5
Dilenciliğin sebebi resmi kurumların görevini iyi yapmamasıdır.	39,8
Dilenciliğin sebebi dini hassasiyetlerdir.	40,9

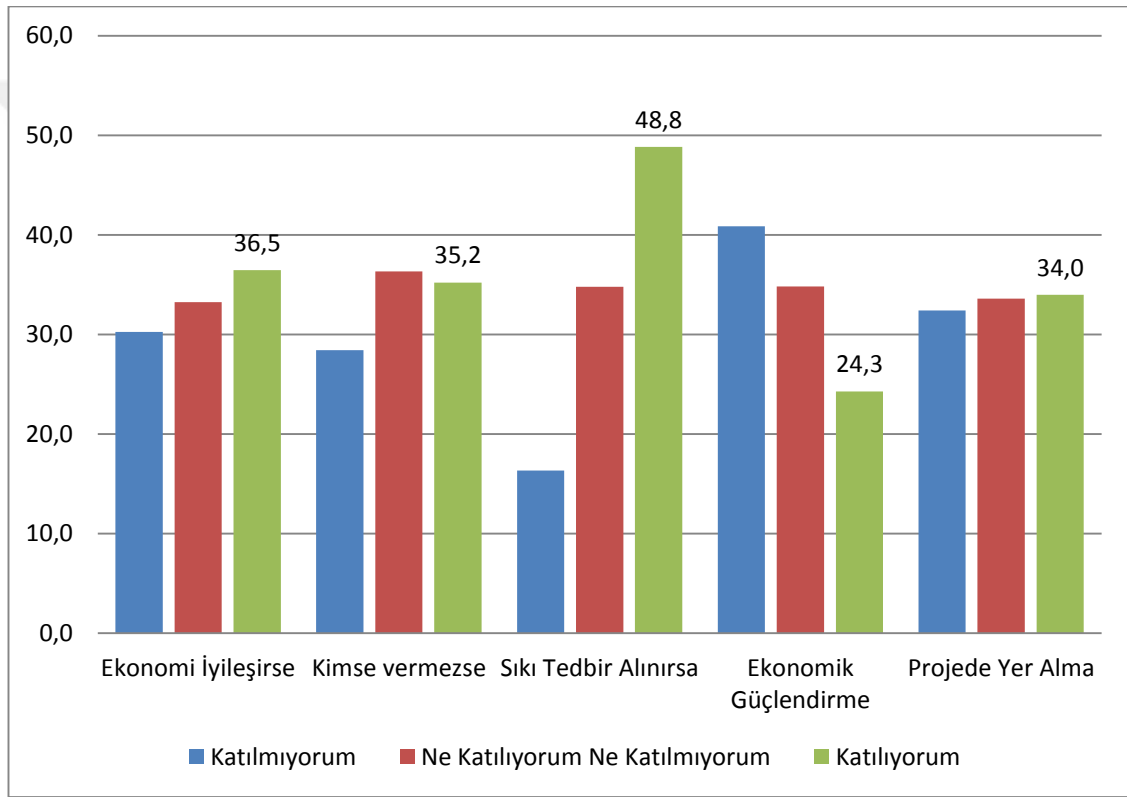
Katılımcılara dilenciliğin sebepleri hakkında çeşitli ifadeler yöneltilmiştir. Bu ifadelere verilen yanıtlar Grafik 13 ve Tablo 5’te gösterilmiştir. Dilenciliğin sebepleriyle ilgili katılımcıların en yüksek oranda katıldıkları ifade dilenciliğin sebebinin tembellik olduğudur. En düşük düzeyde katılım ise dilenciliğin yoksulluk sebebiyle ortaya çıktığına yöneliktir. Dilenciliğin sebebinin yoksulluk olduğuna ilişkin görüşe katılmama ve kararsız kalma oranı da en yüksek oran olarak belirginleşmiştir. Tembellik ve yoksulluk dışındaki diğer cevaplara katılım oranı ise yüzde 40 civarında kalmıştır.

Grafik 13’te sırasıyla üç ve dördüncü sırada yer alan ifadeler dilencilik ve resmi işleyiş arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Buna göre yüzde 40 civarında katılımcının dilencilik sebebi olarak yasal boşluk olduğunu ve resmi kurumların görevini iyi yapmadığını düşünmesi önemli bir bulgudur. Bu verilere göre dilencilik sorunu ele alınırken resmi araçların kullanılması gerekliliği toplumsal açıdan dolaylı olarak vurgulanmıştır.

3.9. Dilencilik Ortadan Kaldırılması

Grafik 14:

Dilencilik Ortadan Kalkması Hakkındaki Görüşler

Tablo 6:

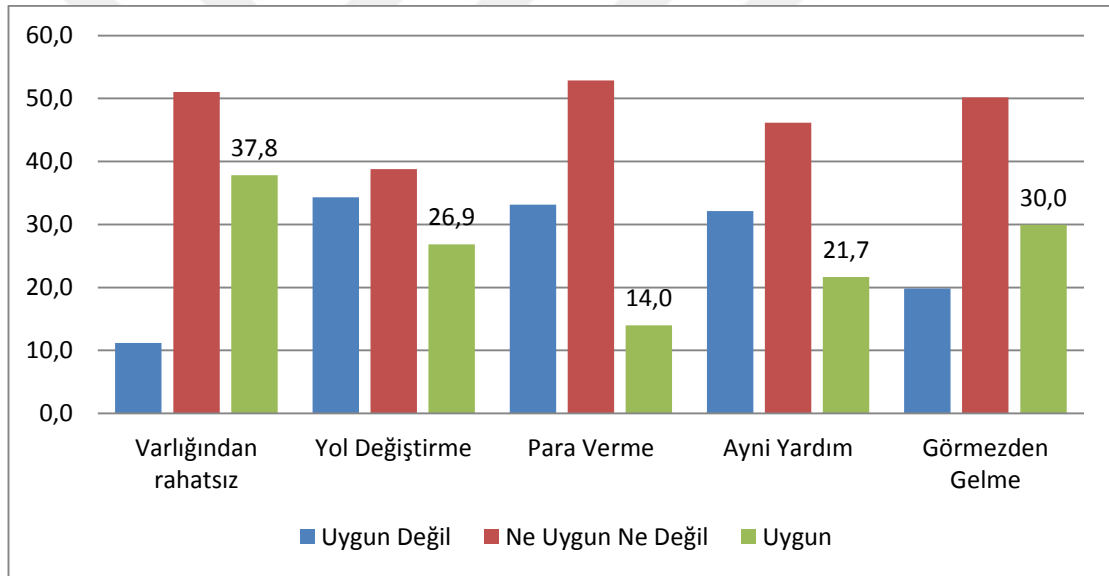
Dilencilik Ortadan Kalkması Hakkındaki Görüşler

	Katılıyorum
Ekonomi iyileşirse dilencilik azalır.	36,5
Dilencilere kimse para vermezse dilencilik ortadan kalkar.	35,2
Devlet daha sıkı tedbir alırsa dilencilik ortadan kalkar.	48,8
Dilencilerin ekonomik durumu güçlendirilirse dilencilik ortadan kalkar.	24,3
Dilencilik çözümümüyle ilgili bir projede yer alabilirim.	34,0

Katılımcılara dilenciliğin ortadan kaldırılabilmesi için yöneltlen çeşitli ifadelerle katılıp katılmadıkları sorulmuş olup Grafik 14 ve Tablo 6'da verilen yanıtlar yüzdelik olarak gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların en yüksek oranda katılıyorum yanıtını verdiği önerme devletin sıkı tedbirler alırsa dilenciliğin ortadan kalkabileceğine dönüktür (yüzde 48,8). En düşük *katılıyorum* yanıtının ve en yüksek oranda *katılmıyorum* yanıtının alındığı önerme ise dilencilerin ekonomik güçlendirme aldıkları durumda dilenciliğin ortadan kalkabilmesine ilişkindir. Dilenciliğin ortadan kaldırılmasıyla ilgili diğer önermelerde verilen yanıtlar oransal olarak birbirine yakın çıkmıştır.

3.10. Dilencilerle Karşılaşma Durumunda Yapılanlar

Grafik 15:
Dilencilerle Karşılaşıldığında Verilen Tepkiler 1

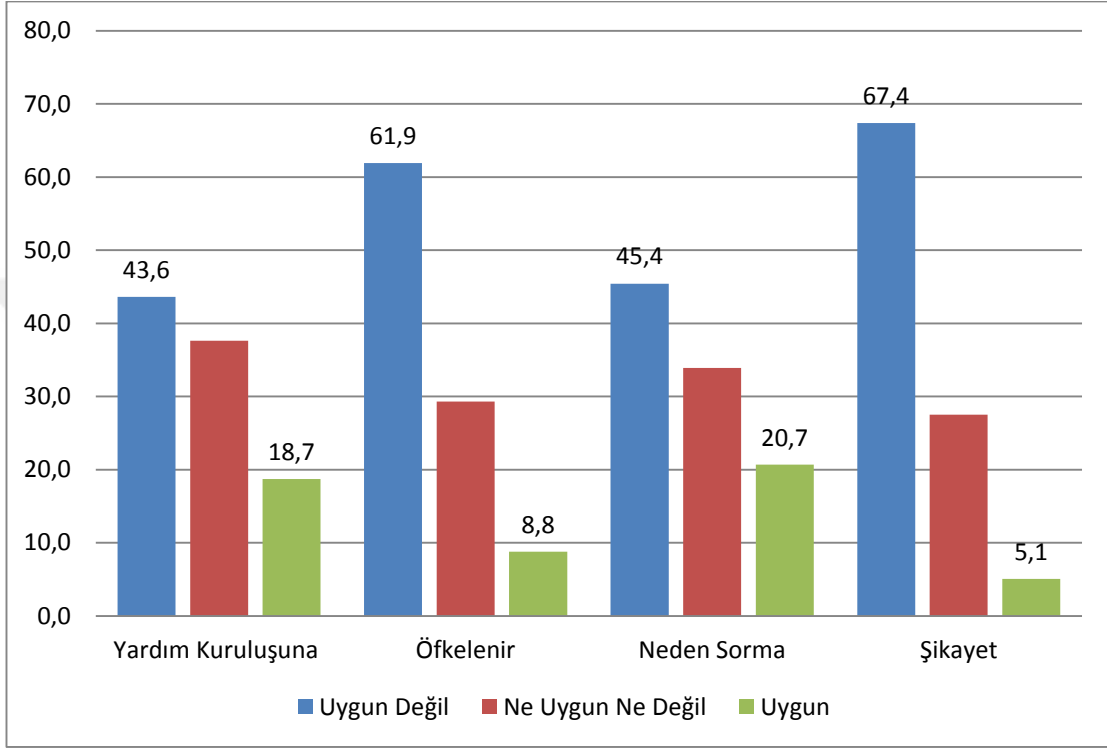
Grafik 15 ve 16'da katılımcılara dilencilerle karşılaştıklarında ne gibi tepkiler verdiklerini ve nasıl bir tutum içerisinde olduklarını ifade eden çeşitli önermelerin sonuçlarına yer verilmiştir. Bu önermelerin katılımcıların kendilerine uygunluk düzeyi araştırılmıştır.

Tablo ve grafikler incelendiğinde katılımcıların kendilerine en yüksek düzeyde uygun bulduğu iki ifade dilencilerin varlığından rahatsızlık duyma (37,8 %) ve dilencilerle karşılaştığında onları görmezden gelmeyle ilgilidir (30,0 %). Katılımcıların kendilerine en düşük düzeyde uygun gördükleri ifadeler ise dilencileri polis ya da zabıtaya şikâyet etmek (5,1 %) ve dilencilere öfkelenmekle ilgilidir (8,8 %). Yine bu iki önermenin yüzde altmışın üzerinde katılımcıların görüşlerine uygun olmadığı bulgusuna

ulaşılmıştır. Grafik 15’te üç önermede yüzde ellinin üzerinde ne uygun ne değil ifadesi kendisine yer bulmuştur: *varlığından rahatsız olurum, para veririm, görmezden gelirim.*

Grafik 16:

Dilencilerle Karşılaşıldığında Verilen Tepkiler 2

Tablo 7:

Dilencilerle Karşılaşıldığında Verilen Tepkiler

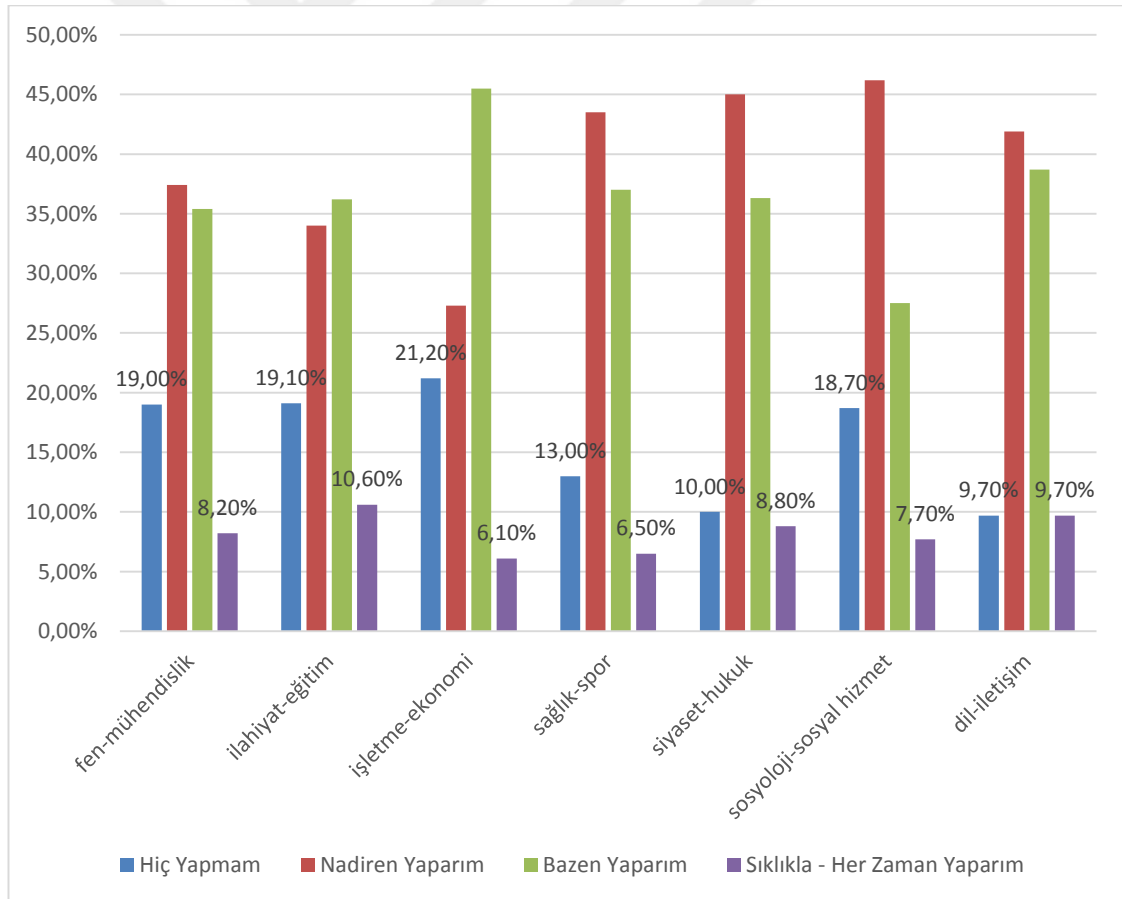
	Uygun
Dilencilerin varlığından rahatsız olurum.	37,8
Dilenciyle karşılaşmamak için yolumu değiştiririm.	26,9
Dilenciyle karşılaşırsam ona para veririm.	14,0
Dilenciyle karşılaşırsam aynı yardım yaparım (gıda, giyim vb.).	21,7
Dilenciyle karşılaşırsam onu görmezden gelirim.	30,0
Dilenciyle karşılaşırsam onu özel ya da resmî sosyal yardım kuruluşuna götürürüm / yönlendiririm.	18,7
Dilenciyle karşılaşırsam onu polise/zabıtaya şikâyet ederim.	5,1
Dilenciyle karşılaşırsam ona öfkelenirim.	8,8
Dilenciyle karşılaştığımda ona neden dilendiğini sorarım.	20,7

3.11. Eğitim Alanları ve Dilencilere Yardım Sıklığı

Katılımcıların eğitim alanları ve dilencilere yardım sıklığı arasındaki ilişki incelenmiş olup Grafik 17’de bu ilişkiyle ilgili sonuçlara yer verilmiştir. Buna göre dilencilere sıklıkla-her zaman yardım yaparım diyenlerin en yüksek oranda çıktığı eğitim alanı ilahiyat ve eğitimidir (yüzde 10,60). Sıklıkla- her zaman cevabını en az veren grup ise yüzde 6,10 ile sağlık-spor bilimleri öğrencileridir. Dilencilere hiç yardım yapmam diyen öğrencilerin en yüksek oranda çıktığı grup işletme-ekonomi öğrencileri olmuştur (yüzde 21,20). Hiç yardım yapmam diyen öğrencilerin en düşük çıktığı grup dil-iletişim öğrencileridir (yüzde 9,70). Tersine bir okuma ile dilencilere farklı sıklıkta da olsa yardım yaptığını söyleyen grup yine bu grup olmuştur.

Grafik 17:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Yapma Sıklığı

3.12. Cinsiyet Değişkenine Göre Dilencilikle İlgili Durumlar

Tablo 8:

Cinsiyete Göre Dilencilere Yardım Yapma Durumu

		Yardım Sıklığı				Toplam
		Hiç Yapmam	Nadiren Yaparım	Bazen Yaparım	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	
Cinsiyet	Kadın	50	117	108	17	292
		17,1%	40,1%	37,0%	5,8%	100,0%
	Erkek	42	92	78	25	237
		17,7%	38,8%	32,9%	10,5%	100,0%
Toplam		92	209	186	42	529
		17,4%	39,5%	35,2%	7,9%	100,0%

($X^2=4,378$; $df=3$; $p>0,05$)

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dilencilere yardım yapma sıklığı sorulmuş olup bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık aranmıştır. Bu amaçla ki kare testi uygulanmıştır. Ancak cinsiyet değişkenine göre dilencilere yardım yapma sıklığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p > 0,05$). Bununla ilgili kurulan hipotez doğrulanamamıştır. Hipotez 1 reddedilmiştir. Bu hipoteze göre kadınların erkeklerden daha fazla yardım yapacağı öngörülmüştür. Ancak cinsiyetler arasında *hiç yardım yapmama* oranları birbirine çok yakın çıkmıştır. Diğer taraftan erkeklerin sıklıkla-her zaman cevabını daha fazla vermiş olduğu görülmüştür.

Tablo 9:

Cinsiyete Göre Dilencilerle Karşılaşma Zamanları

		Cuma Günleri			Toplam
		Hiçbir Zaman	Nadiren - Bazen	Sıklıkla - Her Zaman	
Cinsiyet	Kadın	32	143	123	298
		10,7%	48,0%	41,3%	100,0%
	Erkek	10	56	178	244
		4,1%	23,0%	73,0%	100,0%
Toplam		42	199	301	542
		7,7%	36,7%	55,5%	100,0%

Tablo 9’da cinsiyete göre dilencilerle karşılaşma zamanları içerisinde Cuma günleri karşılaşma sıklığı sorusuna verilen yanıtlar gösterilmiştir. Buna göre Cuma günleri erkeklerin dilencilerle karşılaşma oranı kadınlara göre daha yüksektir. Erkeklerin Cuma

günü Cuma namazına gitmeleri ve cami çıkışlarında dilencilerle karşılaşmaları bu farkın sebebi olarak düşünülmektedir.

Tablo 10:

Cinsiyete Göre Dilenciyle Karşılaşma (Yol Değiştirme)

		Yol Değişirme			Toplam
		Uygun Değil	Ne Uygun Ne Değil	Uygun	
Cinsiyet	Kadın	88	123	92	303
		29,0%	40,6%	30,4%	100,0%
	Erkek	96	85	52	233
		41,2%	36,5%	22,3%	100,0%
Toplam		184	208	144	536
		34,3%	38,8%	26,9%	100,0%

($\chi^2 = 9,420$; $df=2$; $p < ,05$)

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların dilencilerle karşılaştığında verdikleri tepkilerden biri olarak yol değiştirme durumunun kişilerin kendilerine uygun olup olmadığını araştırıldığı ki kare testi sonuçlarına göre cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Hipotez 2 kabul edilmiştir. Buna göre kadınların erkeklere göre daha fazla oranda *yol değiştiririm* ifadesini kullandığı görülmüştür. Tablo 10’da cinsiyete göre dilencilerle karşılaşıldığında yol değiştirme durumu frekans ve oransal olarak gösterilmiştir. Burada kadınların dilencilerden daha çok çekindiği ve mümkün olduğunca karşılaşmak istemedikleri görülmektedir. Dilencilerin kişilere zarar verme ve tehlikeye açık olma ihtimali insanların dilencilerden uzak durmaya çalışmasına sebep olarak düşünülmektedir.

Tablo 11:

Cinsiyete Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sevap Olması

		“Dilencilere Yardım Etmek Sevaptır.” İfadesi			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Cinsiyet	Kadın	101	159	39	299
		33,8%	53,2%	13,0%	100,0%
	Erkek	65	108	63	236
		27,5%	45,8%	26,7%	100,0%
Toplam		166	267	102	535
		31,0%	49,9%	19,1%	100,0%

($\chi^2 = 15,999$; $df=2$; $p < ,000$)

Katılımcılara dilencilere yardım etmenin sevap olup olmadığı sorulmuş olup bu konudaki görüşleri Tablo 11’de gösterilmiştir. Uygulanan ki kare testine göre cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş ve Hipotez 3 reddedilmiştir ($p < 0,001$). Hipotez 3’e göre kadınların bu ifadeye daha yüksek oranda katılacağı düşünülmüştür. Ancak bu tabloya göre erkeklerde dilencilere yardım etmenin sevap olduğu düşüncesi ağır basmaktadır.

3.13. Sosyo-Ekonomik Statü (SES) Algısına Göre Dilencilikle İlgili Durumlar

Tablo 12:

SES’e Göre Dilencilerin Görüşülen Kişilerden Zengin Olduğu Fikri

		“Bazı Dilenciler Benden Zengindir.” İfadesi			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
SES	Alt	6	5	72	83
		7,2%	6,0%	86,7%	100,0%
	Orta	17	40	320	377
		4,5%	10,6%	84,9%	100,0%
	Üst	9	11	59	79
		11,4%	13,9%	74,7%	100,0%
Toplam		32	56	451	539
		5,9%	10,4%	83,7%	100,0%

Katılımcılara “Bazı dilenciler benden zengindir.” ifadesine katılım dereceleri sorulmuş olup Tablo 12’de bununla ilgili sonuçlara yer verilmiştir. Genel sonuçlara bakıldığında ilgili ifadeye yüzde 80’in üzerinde katılım olduğu görülmektedir. Katılımcılar içerisinde kendilerini üst sosyo-ekonomik statü grubunda gören kişilerde bu ifadeye katılmama oranı diğerlerinden yüksektir (11,4 %). Buna paralel şekilde kendilerini alt SES grubunda gören katılımcıların bazı dilencilerin kendilerinden daha zengin olduğu düşüncesine katılımı diğer gruplardan yüksektir (86,7 %). Diğer yandan kendilerini orta SES grubunda görenler bu fikre yüzde 4,5 ile en düşük oranda katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 13:

SES'e Göre Dilencilik Sebebinin Yoksulluk Olması Fikri

		Dilencilğin Sebebi Olarak Yoksulluk			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
SES	Alt	21	35	25	81
		25,9%	43,2%	30,9%	100,0%
	Orta	121	190	62	373
		32,4%	50,9%	16,6%	100,0%
	Üst	36	28	14	78
		46,2%	35,9%	17,9%	100,0%
Toplam		178	253	101	532
		33,5%	47,6%	19,0%	100,0%

Katılımcıların sosyoekonomik statülerine göre dilencilik sebepleri (yoksulluk) hakkındaki görüşlerine Tablo 13'te yer verilmiştir. Üst sosyoekonomik düzeydeki kişilerin bu görüşe daha fazla oranda katılmıyor olduğu gözlemlenmiştir (46,2 %). Diğer yandan alt SES grubundaki kişilerin yüzde 30'un üzerinde oranla bu fikre katıldığı görülmüştür. Orta ve üst sosyoekonomik grupta yer alanların fikre katılım oranları birbirine yakındır.

Tablo 14:

SES'e Göre Ekonomik Güçlendirme Yapılırsa Dilencilik Ortadan Kaldırılabilirliği Düşüncesi

		Dilenciler Ekonomik Olarak Güçlendirilirse Dilenciliğin Ortadan Kaldırılabilceceği Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
SES	Alt	26	23	31	80
		32,5%	28,7%	38,8%	100,0%
	Orta	147	143	83	373
		39,4%	38,3%	22,3%	100,0%
	Üst	44	19	15	78
		56,4%	24,4%	19,2%	100,0%
Toplam		217	185	129	531
		40,9%	34,8%	24,3%	100,0%

($\chi^2 = 19,141$; $df=4$; $p < ,001$)

Algılanan sosyoekonomik statü grubuna göre dilencilerin ekonomik olarak güçlendirilmesinin dilencilik ortadan kaldırılabilirliği düşüncesiyle karşılaştırılmasına

Tablo 14’te yer verilmiştir. Ki kare testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p < 0,001$). Hipotez 4 kabul edilmiştir. Alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gidildikçe bu fikre katılım düşmektedir. Bu fikre katılım alt SES grubundakilerde yüzde 38,8; orta SES grubundakilerde yüzde 22,3; üst SES grubundakilerde yüzde 19,2 şeklinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan sırasıyla yüzde 32,5; yüzde 39,4; yüzde 56,4 ile bu fikre katılmama oranının üst gruba doğru gidildiğinde arttığı gözlemlenmiştir.

Tablo 15:

SES’e Göre Dilenciliğin Çözümüyle İlgili Projede Yer Alma Düşüncesi

		Dilencilğin Çözümüyle İlgili Projede Yer Alma Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
SES	Alt	23	26	29	78
		29,5%	33,3%	37,2%	100,0%
	Orta	110	124	119	353
		31,2%	35,1%	33,7%	100,0%
	Üst	31	20	24	75
		41,3%	26,7%	32,0%	100,0%
Toplam		164	170	172	506
		32,4%	33,6%	34,0%	100,0%

Katılımcılara dilenciliğin çözümüyle ilgili bir projede yer alma fikrine katılıp katılmadıkları sorulmuş olup algıladıkları SES’e göre karşılaştırma yapılmıştır. Tablo 15 incelendiğinde üst SES grubunun bu fikre daha yüksek oranda katılmadığı (yüzde 41,3); diğer taraftan da alt SES grubundaki kişilerin yüzde 37,2 oranında katıldığı görülmektedir. Yani kendilerini alt SES grubunda gören kişilerin dilenciliğin çözümüyle ilgili bir projede yer alma düşüncesine diğer gruplara göre daha yüksek oranla katıldıkları görülmektedir.

3.14. Eğitim Alanlarına Göre Dilencilikle İlgili Durumlar

Tablo 16:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sevap Olması Fikri

		Dilencilere Yardım Etmek Sevaptır Düşüncesi			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	45	76	29	150
		30,0%	50,7%	19,3%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	12	25	10	47
		25,5%	53,2%	21,3%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	17	42	9	68
		25,0%	61,8%	13,2%	100,0%
	Sağlık-Spor	22	24	3	49
		44,9%	49,0%	6,1%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	23	29	21	73
		31,5%	39,7%	28,8%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	28	51	14	93
		30,1%	54,8%	15,1%	100,0%
	Dil-İletişim	8	12	13	33
		24,2%	36,4%	39,4%	100,0%
Toplam		155	259	99	513
		30,2%	50,5%	19,3%	100,0%

Katılımcıların dilencilere yardım etmenin sevap olup olmaması hakkındaki görüşleri eğitim alanlarına göre karşılaştırılmıştır. Tablo 16'ya yakından bakıldığında dilencilere yardım etmenin sevap olduğu fikrine en yüksek oranda katılımın yüzde 39,4 oranıyla dil ve iletişim bölümlerinde okuyan öğrenciler olduğu; en düşük oranda katılımın yüzde 6,1 ile sağlık ve spor bilimi öğrencileri olduğu görülmektedir. Diğer taraftan katılmıyorum diyen en yüksek oran öğrenci grubu da yine sağlık ve spor bilim öğrencileridir (yüzde 44,9). İlahiyat-eğitim öğrencilerinin yüzde 25,5'i bu fikre katılmadığını belirtmiştir. İlahiyat-eğitim öğrencilerinin yarısından fazlası dilencilere yardım etmenin sevap olduğu konusunda kararsız kalmıştır.

Tablo 17:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sosyal Sorumluluk Olması Fikri

		Dilencilere Yardım Etmenin Sosyal Sorumluluk Olduğu Fikri			Toplam
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	83	50	17	150
		55,3%	33,3%	11,3%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	28	14	3	45
		62,2%	31,1%	6,7%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	28	31	7	66
		42,4%	47,0%	10,6%	100,0%
	Sağlık-Spor	35	11	2	48
		72,9%	22,9%	4,2%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	42	20	10	72
		58,3%	27,8%	13,9%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	54	30	9	93
		58,1%	32,3%	9,7%	100,0%
	Dil-İletişim	14	9	9	32
		43,8%	28,1%	28,1%	100,0%
Toplam		284	165	57	506
		56,1%	32,6%	11,3%	100,0%

($X^2 = 24,000$; $df = 12$ $p < ,05$)

Dilencilere yardım etmek sosyal bir sorumluluktur ifadesine katılım durumunun eğitim alanlarına göre karşılaştırması yapılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel anlamlı fark tespit edebilmek için ki kare testi uygulanmıştır ve $p < 0,05$ düzeyinde anlamlılık tespit edilmiştir ve Hipotez 5 kabul edilmiştir. Tablo 17 incelendiğinde yukarıda belirtilen fikre en çok katılım gösteren grubun yüzde 28,1 ile dil ve iletişim bölümü öğrencileri olduğu; en düşük düzeyde katılım gösteren grubun yüzde 4,2 ile sağlık ve spor bilimi öğrencisi olduğu görülmektedir. Katılmıyorum diyen öğrencilerin durumuna bakıldığında ise en yüksek oranın yüzde 72,9 ile yine sağlık ve spor bilimi öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. İşletme-ekonomi öğrencilerinin yarısına yakını (yüzde 47) bu ifade karşısında kararsız kalmıştır.

Tablo 18:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Devletin Görevi Olması Fikri

		Dilencilere Yardım Etmenin Devletin Görevi Olması Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	33	63	53	149
		22,1%	42,3%	35,6%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	15	13	16	44
		34,1%	29,5%	36,4%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	22	21	27	70
		31,4%	30,0%	38,6%	100,0%
	Sağlık-Spor	24	15	10	49
		49,0%	30,6%	20,4%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	21	18	34	73
		28,8%	24,7%	46,6%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	19	30	43	92
		20,7%	32,6%	46,7%	100,0%
	Dil-İletişim	6	14	12	32
		18,8%	43,8%	37,5%	100,0%
Toplam		140	174	195	509
		27,5%	34,2%	38,3%	100,0%

($X^2 = 27,348$; $df = 12$; $p < ,05$)

Dilencilere yardım etmek devletin görevidir fikrine katılım düzeyleri sorulmuş olup eğitim alanlarına göre gruplar arasında fark aranmıştır. Ki kare testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ve Hipotez 6 kabul edilmiştir. Tablo 18 incelendiğinde bu fikre en yüksek düzeyde katılımın sosyoloji ve sosyal hizmet bölümü öğrencilerine ait olduğu hemen sonrasında ise yüzde 0,01 fark ile siyaset ve hukuk öğrencilerinin geldiği görülmektedir. Bu fikre en düşük düzeyde katılım yüzde 20,4 ile sağlık ve spor bilimi öğrencilerine aittir. Aynı zamanda bu gruptaki öğrenciler yüzde 49 ile *katılmıyorum* ifadesini en yüksek oranla dile getiren öğrencilerdir. Yüzde 40'ın üzerinde oranlarda öğrenci grupları (fen-mühendislik ve dil-iletişim öğrencileri) dilencilere yardım etmenin devlet görevi olduğu konusunda kararsız kalmıştır.

Tablo 19:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Belayı Def Edeceği Fikri

		Dilencilere Yardım Etmenin Belayı Def Edeceği Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	69	62	19	150
		46,0%	41,3%	12,7%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	20	15	12	47
		42,6%	31,9%	25,5%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	35	23	11	69
		50,7%	33,3%	15,9%	100,0%
	Sağlık-Spor	23	18	8	49
		46,9%	36,7%	16,3%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	36	26	10	72
		50,0%	36,1%	13,9%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	46	32	15	93
		49,5%	34,4%	16,1%	100,0%
	Dil-İletişim	11	13	8	32
		34,4%	40,6%	25,0%	100,0%
Toplam		240	189	83	512
		46,9%	36,9%	16,2%	100,0%

Tablo 19’da eğitim alanları ile dilencilere yardım etmenin belayı def edeceği fikrine katılım dereceleri karşılaştırılmıştır. Bu fikre katılım oranları incelendiğinde en yüksek katılımın 25,5 ile ilahiyat ve eğitim öğrencilerine ait olduğu; yine en yüksek düzeyde katılmıyorum ifadesinin ise yüzde 50,7 ile işletme-ekonomi bölümü öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Fen ve mühendislik öğrencileri içerisinde yüzde 12,7 oranında öğrenci bu fikre katıldığını belirtmiştir. Bu oran, katılıyorum diyenler arasındaki en düşük orandır. En yüksek kararsızlık oranı da yine fen ve mühendislik öğrencilerine aittir. Dilencilere yardım etmenin belayı def edeceği fikrine en düşük oranda (34,4 %) *katılmıyorum* cevabını ise dil-iletişim öğrencileri vermiştir. Bu tabloyu dinle bağlantılı bir konuda ilahiyat-eğitim öğrencilerinin daha hassas olduğu; ancak fen-mühendislik öğrencilerinin konuya daha temkinli yaklaştığı şeklinde yorumlamak mümkündür.

Tablo 20:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilik Yapmanın Günah Olması Fikri

		Dilencilik Yapmanın Günah Olması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	60	67	21	148
		40,5%	45,3%	14,2%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	12	23	12	47
		25,5%	48,9%	25,5%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	29	28	12	69
		42,0%	40,6%	17,4%	100,0%
	Sağlık-Spor	15	24	9	48
		31,3%	50,0%	18,8%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	24	29	18	71
		33,8%	40,8%	25,4%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	38	36	19	93
		40,9%	38,7%	20,4%	100,0%
	Dil-İletişim	15	14	4	33
		45,5%	42,4%	12,1%	100,0%
Toplam		193	221	95	509
		37,9%	43,4%	18,7%	100,0%

Dilencilik yapmanın günah olup olmadığı fikri eğitim alanlarına göre çaprazlanmış olup Tablo 20’de bu sonuçlara yer verilmiştir. İlahiyat ve eğitim fakültesi öğrencileri yüzde 25,5 ile bu fikre en yüksek oranda katılımı göstermiştir. Bu gruptan sonra en yüksek katılım yüzde 25,4 ile siyaset-hukuk öğrencilerine aittir. *Katılıyorum* ifadesinin en düşük olduğu grup yüzde 12,1 ile dil ve iletişim öğrencileridir. Bu grup aynı zamanda en yüksek oranda *katılmıyorum* cevabını vermiştir (yüzde 45,5). Kararsız kalma oranlarına bakıldığında ise sağlık-spor öğrencilerinin yarısı (en yüksek oranla) kararsız kalmışken; konu hakkında daha net görüşlere sahip olanlar sosyoloji-sosyal hizmet öğrencileri olmuştur. Tabloda dikkat çeken diğer bir nokta ilahiyat-eğitim öğrencilerinin katılıp katılmama konusunda dengeli şekilde ikiye ayrılmış olmasıdır. *Katılıyorum* ve *katılmıyorum* yanıtını aynı oranda öğrenci vermiştir.

Tablo 21:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilik Yapmanın Meslek Olması Fikri

		Dilencilik Yapmanın Meslek Olması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	74	25	50	149
		49,7%	16,8%	33,6%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	26	4	16	46
		56,5%	8,7%	34,8%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	34	12	23	69
		49,3%	17,4%	33,3%	100,0%
	Sağlık-Spor	30	8	11	49
		61,2%	16,3%	22,4%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	38	16	16	70
		54,3%	22,9%	22,9%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	60	13	21	94
		63,8%	13,8%	22,3%	100,0%
	Dil-İletişim	17	5	11	33
		51,5%	15,2%	33,3%	100,0%
Toplam		279	83	148	510
		54,7%	16,3%	29,0%	100,0%

Tablo 21’de dilencilik yapmanın bir meslek olduğu ifadesi eğitim alanlarına göre gruplandırılmıştır. Tabloya yakından bakıldığında bu fikre en yüksek düzeyde katılımın ilahiyat ve eğitim öğrencilerine (yüzde 34,8); en düşük katılımın yüzde 22,3 ile sosyoloji-sosyal hizmet öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Bu fikre katılmama oranlarına bakıldığında ise en düşük oranın (49,3 %) işletme-ekonomi öğrencilerine sonrasında ise yüzde 49,7 ile fen-mühendislik öğrencilerine ait olduğu ortaya çıkmıştır. Bu fikre katılmamada en yüksek oran (63,8 %) ise sosyoloji-sosyal hizmet öğrencilerine aittir. Konu hakkında en net görüşlere sahip olan grup ise ilahiyat-eğitim öğrencilerinden oluşan gruptur. Bu grubun ancak yüzde 8,7’si kararsız kalmıştır. En yüksek oranda kararsız grup ise siyaset-hukuk öğrencileri olmuştur.

Tablo 22:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilik'in Sosyal Sorun Olması Fikri

		Dilencilik'in Sosyal Bir Sorun Olması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	23	29	97	149
		15,4%	19,5%	65,1%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	7	5	33	45
		15,6%	11,1%	73,3%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	10	13	45	68
		14,7%	19,1%	66,2%	100,0%
	Sağlık-Spor	3	4	40	47
		6,4%	8,5%	85,1%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	9	10	54	73
		12,3%	13,7%	74,0%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	4	11	78	93
		4,3%	11,8%	83,9%	100,0%
	Dil-İletişim	3	12	18	33
		9,1%	36,4%	54,5%	100,0%
Toplam		59	84	365	508
		11,6%	16,5%	71,9%	100,0%

($X^2=27,468$; $df=12$; $p < ,05$)

Tablo 22’de eğitim alanlarına göre dilencilik yapmanın sosyal sorun olduğu fikri karşılaştırılmıştır. İstatistiksel olarak fark için ki kare testi uygulanmıştır. Gruplar arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuş ve Hipotez 7 kabul edilmiştir. Bu fikre en çok katılım gösterenler yüzde 85,1 ile sağlık-spor bilimi öğrencileridir. Diğer taraftan en yüksek oranda katılmıyorum diyenler ise yüzde 15,6 ile ilahiyat–eğitim fakültesi öğrencileridir. En yüksek oranda kararsız kalan grup ise yüzde 36,4 ile dil ve iletişim bölümü öğrencileridir. Tüm grubun fikre katılım oranlarına bakıldığında yüzde 11,6 katılmıyor; yüzde 16,5 kararsız; yüzde 71,9 katılıyor görülmektedir. Bu fikre katılım bakımından ortalamanın altında kalıp ortalamadan en uzağa düşen grup dil-iletişim öğrencileri olmuştur. Kararsızlık bakımından da dil-iletişim öğrencileri en yüksek orana sahip olarak ortalamadan en uzakta kalan grup olmuştur.

Tablo 23:

Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliğin Yasaklanması Fikri

		Dilencilüğün Yasaklanması Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	22	62	63	147
		15,0%	42,2%	42,9%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	10	14	23	47
		21,3%	29,8%	48,9%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	7	25	37	69
		10,1%	36,2%	53,6%	100,0%
	Sağlık-Spor	1	16	32	49
		2,0%	32,7%	65,3%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	11	29	32	72
		15,3%	40,3%	44,4%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	6	30	57	93
		6,5%	32,3%	61,3%	100,0%
	Dil-İletişim	6	13	14	33
		18,2%	39,4%	42,4%	100,0%
Toplam		63	189	258	510
		12,4%	37,1%	50,6%	100,0%

($X^2=22,232$; $df= 12$; $p < ,05$)

Katılımcıların eğitim alanlarına göre dilenciliğin yasaklanması fikri karşılaştırılmıştır. Tablo 23'te bu karşılaştırmaya yer verilmiştir. Gruplar arasındaki farklılığı tespit edebilmek için ki kare testi uygulanmıştır ve istatistiksel olarak anlamlı farklılığa ulaşılmıştır ($p < 0,05$). Hipotez 8 kabul edilmiştir. Dilenciliğin yasaklanmasına en yüksek oranda katılan grup yüzde 65,3 ile sağlık-spor bilimi; en düşük oranda katılan grup yüzde 42,4 ile dil-iletişim öğrencileridir. Bu fikre en yüksek oranda katılmayan grup ilahiyat-eğitim fakültesi (yüzde 21,3) öğrencileridir. En yüksek oranda kararsız kalan grup yüzde 42,2 ile fen ve mühendislik; en düşük oranda kararsız olan grup yüzde 29,8 ile ilahiyat-eğitim öğrencileridir. Sağlık-spor öğrencileri dilenciliği hem en yüksek oranda sosyal sorun olarak görmekte hem de bunun yasaklanmasını en yüksek oranla istemektedir. Bu da sağlık-spor öğrencilerinin konuyla ilgili daha belirgin görüşlere sahip olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 24:

Eğitim Alanlarına Göre Mendil, Kalem, Su vb. Satanların Dilenci Olması Fikri

		Mendil, Su vb. Satmanın Dilencilik Olması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	69	65	15	149
		46,3%	43,6%	10,1%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	30	11	6	47
		63,8%	23,4%	12,8%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	39	23	7	69
		56,5%	33,3%	10,1%	100,0%
	Sağlık-Spor	27	16	5	48
		56,3%	33,3%	10,4%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	43	19	12	74
		58,1%	25,7%	16,2%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	58	22	13	93
		62,4%	23,7%	14,0%	100,0%
	Dil-İletişim	12	15	6	33
		36,4%	45,5%	18,2%	100,0%
Toplam		278	171	64	513
		54,2%	33,3%	12,5%	100,0%

Tablo 24’te eğitim alanlarına göre mendil, kalem, su vb. malzemeler satan kişilerin dilenci olup olmaması fikri karşılaştırılmıştır. Bununla birlikte bu fikre en yüksek düzeyde katılım gösteren grup yüzde 18,2 ile dil-iletişim bölümü; en düşük oranda katılım yüzde 10,1 ile hem fen-mühendislik hem de işletme-ekonomi öğrencileridir. Katılmıyorum ifadesinin kullanım yüzdelere bakıldığında ise en yüksek oranın yüzde 63,8 ile ilahiyat-eğitim; en düşük oranda katılmıyorum ifadesi yüzde 36,4 ile dil-iletişim öğrencilerine aittir. Konuyla ilgili en az kararsız olanlar ilahiyat-eğitim ve sosyoloji-sosyal hizmet öğrencileridir.

Tablo 25:

Eğitim Alanlarına Göre Dilencilerin Devlet Yardımlarından Faydalanmakta Olduğu Fikri

		Dilencilerin Devlet Yardımlarından Faydalanması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	14	99	35	148
		9,5%	66,9%	23,6%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	9	24	12	45
		20,0%	53,3%	26,7%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	6	40	22	68
		8,8%	58,8%	32,4%	100,0%
	Sağlık-Spor	6	26	16	48
		12,5%	54,2%	33,3%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	20	31	19	70
		28,6%	44,3%	27,1%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	7	61	24	92
		7,6%	66,3%	26,1%	100,0%
	Dil-İletişim	3	22	8	33
		9,1%	66,7%	24,2%	100,0%
Toplam		65	303	136	504
		12,9%	60,1%	27,0%	100,0%

Dilencilerin devlet yardımlarından faydalanıp faydalanmadığı sorulmuş olup katılımcıların eğitim alanlarına göre çaprazlama yapılmıştır. Tablo 25'te bu karşılaştırmaya yer verilmiştir. Gruplar içerisinde en yüksek oranda *katılıyorum* ifadesi yüzde 33,3 ile sağlık-spor bilimi; sonrasında yüzde 32,4 ile işletme-ekonomi öğrencilerine aittir. En düşük oranda *katılıyorum* ifadesini kullanan grup ise yüzde 23,6 ile fen mühendislik öğrencileri olmuştur. *Katılmıyorum* ifadesini en yüksek oranda kullanan grup ise siyaset-hukuk fakültesi öğrencileri olmuştur (yüzde 28,6). Bu ifadeyi en düşük oranda kullanan grup ise sosyoloji-sosyal hizmet öğrencileridir (yüzde 7,6). Toplamda yüzde 60'ın üzerinde ortalama ile katılımcılar bu konu hakkında kararsız kalmıştır. Kararsızlar içerisinde genel ortalamanın en altında kalan grup yüzde 44,3 ile siyaset-hukuk öğrencileri olmuştur. Bu bölüm öğrencilerinin daha az kararsız olmasını sosyal yardımlar hakkındaki işleyişle ilgili bilgi sahibi olmasıyla ilişkilendirmek mümkündür.

Tablo 26:

Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliğin Sebebi Olarak Resmi Kuruluşların Görevlerini İyi Yapmaması Fikri

		Dilencilüğün Sebebi Olarak Resmi Kuruluşların Görevlerini İyi Yapmaması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen-Mühendislik	31	61	57	149
		20,8%	40,9%	38,3%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	15	18	14	47
		31,9%	38,3%	29,8%	100,0%
	İşletme-Ekonomi	11	30	27	68
		16,2%	44,1%	39,7%	100,0%
	Sağlık-Spor	16	16	15	47
		34,0%	34,0%	31,9%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	14	20	37	71
		19,7%	28,2%	52,1%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	11	41	40	92
		12,0%	44,6%	43,5%	100,0%
	Dil-İletişim	4	17	12	33
		12,1%	51,5%	36,4%	100,0%
Toplam		102	203	202	507
		20,1%	40,0%	39,8%	100,0%

Dilenciliğin sebebi olarak katılımcılara resmi kurumların görevini iyi yapmaması şeklinde sunulan önermeye katılım dereceleri eğitim alanlarına göre çaprazlanmıştır. Tablo 26 incelendiğinde en yüksek katılım ifadesinin yüzde 52,1 ile siyaset ve hukuk fakültesi öğrencilerine ait olduğu görülmüştür. *Katılıyorum* ifadesinin en düşük olduğu grup ise ilahiyat ve eğitim öğrencileri grubudur (yüzde 29,8). En yüksek oranda kararsız kalan grup yüzde 51,5 ile dil-iletişim bölümleri öğrencileridir. *Katılmıyorum* ifadesinin kullanım dağılımına bakıldığında ise en yüksek oranda yüzde 34 ile sağlık-spor öğrencileri ilk sıradadır. Burada en düşük oran ise yüzde 12 ile sosyoloji-sosyal hizmet öğrencilerine aittir.

Tablo 27:

Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliği Ortadan Kaldıracak Bir Teklif Olarak Dilencilerin Ekonomik Durumunun Güçlendirilmesi Fikri

		Dilencilerin Ekonomik Olarak Güçlendirilmesi Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	62	60	27	149
		41,6%	40,3%	18,1%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	24	14	9	47
		51,1%	29,8%	19,1%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	33	20	16	69
		47,8%	29,0%	23,2%	100,0%
	Sağlık-Spor	17	15	16	48
		35,4%	31,3%	33,3%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	37	21	14	72
		51,4%	29,2%	19,4%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	30	32	30	92
		32,6%	34,8%	32,6%	100,0%
	Dil-İletişim	8	13	12	33
		24,2%	39,4%	36,4%	100,0%
Toplam		211	175	124	510
		41,4%	34,3%	24,3%	100,0%

Katılımcılara dilenciliğin ortadan kaldırılabilmesi için bir öneri olarak dilencilerin ekonomik durumunun güçlendirilmesi önermesi sunulmuştur. Daha sonra eğitim alanlarına göre bu ifadeye verilen yanıtlar karşılaştırılmıştır. Tablo 27’de bu çaprazlamanın sonuçlarına yer verilmiştir. Bu fikre en yüksek oranda *katılıyorum* diyenler yüzde 36,4 ile dil-iletişim; sonrasında yüzde 33,3 ile sağlık-spor öğrencileridir. *Katılmıyorum* ifadesini en yüksek oranda kullananlar ise yüzde 51,4 ile siyaset-hukuk; sonrasında yüzde 51,1 ile ilahiyat-eğitim öğrencileridir. Fen ve mühendislik öğrencileri ise yüzde 40,3 ile en yüksek kararsızlık oranına sahiptir.

Tablo 28:

Eğitim Alanlarına Göre Dilenciliğin Ortadan Kaldırılabilmesi için Bir Projede Görev Alma Fikri

		Dilencilikle İlgili Projede Yer Alma Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Eğitim Alanları	Fen- Mühendislik	63	45	32	140
		45,0%	32,1%	22,9%	100,0%
	İlahiyat-Eğitim	10	17	18	45
		22,2%	37,8%	40,0%	100,0%
	İşletme- Ekonomi	22	15	25	62
		35,5%	24,2%	40,3%	100,0%
	Sağlık-Spor	16	16	12	44
		36,4%	36,4%	27,3%	100,0%
	Siyaset-Hukuk	24	28	21	73
		32,9%	38,4%	28,8%	100,0%
	Sosyoloji-Sosyal Hizmet	19	26	45	90
		21,1%	28,9%	50,0%	100,0%
	Dil-İletişim	6	15	11	32
		18,8%	46,9%	34,4%	100,0%
Toplam		160	162	164	486
		32,9%	33,3%	33,7%	100,0%

 $(X^2 = 33,031; df = 12; p < ,05)$

Katılımcılara dilenciliğin ortadan kaldırılması yönünde faaliyet gösterecek bir projede görev alma fikrine katılım düzeyleri sorulmuştur. Daha sonra bu soruya verilen cevaplar ile öğrencilerin eğitim gördükleri alanlar karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında farklılık tespit edebilmek amacıyla ki kare testi uygulanmıştır. Buna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Hipotez 9 kabul edilmiştir. Dilenciliğin çözümüyle ilgili projede yer alma fikrine en yüksek oranda katılıyorum cevabını veren grup sosyoloji-sosyal hizmet öğrencileri olmuştur (yüzde 50). Katılıyorum ifadesini en düşük oranda kullanan grup yüzde 22,9 ile fen ve mühendislik öğrencileridir. Kararsızlık oranı en yüksek grup yüzde 46,9 ile dil-iletişim öğrencileridir. Burada sosyoloji ve sosyal hizmet öğrencilerinin yüksek bir oranla proje fikrine sıcak bakmalarını aldıkları eğitimle ilişkilendirmek mümkündür. Çünkü bu alanların sosyal sorunlar konusunda öğrencileri daha farkındalık sahibi kıldığı ve daha aktif hale getirdiği düşünülmektedir.

3.15. Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilikle İlgili Durumlar

Tablo 29:

Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Sevap Olduğu Fikri

		“Dilencilere Yardım Etmek Sevaptır.” İfadesi			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yardım Sıklığı	Hiç Yapmam	59	25	5	89
		66,3%	28,1%	5,6%	100,0%
	Nadiren Yaparım	68	110	26	204
		33,3%	53,9%	12,7%	100,0%
	Bazen Yaparım	29	104	45	178
		16,3%	58,4%	25,3%	100,0%
	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	5	15	21	41
		12,2%	36,6%	51,2%	100,0%
Toplam		161	254	97	512
		31,4%	49,6%	18,9%	100,0%

($X^2= 104,490$; $df= 6$; $p < ,001$)

Katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığı sorulmuş olup bu durum dilencilere yardım etmenin sevap olduğu fikriyle karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında anlamlı farklılık için ki kare testi uygulanmıştır ve istatistiksel olarak anlamlı farklılığa ulaşılmıştır ($p < 0,001$). Hipotez 10 kabul edilmiştir. Katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığı ile dilencilere yardım yapmanın sevap olduğu düşüncesi arasında ilişki tespit edilmiştir. Hiç yardım yapmam diyenlerin sadece yüzde 5,6’sı dilencilere yardım etmenin sevap olduğu fikrini desteklemektedir. Nadiren yardım yaparım diyenlerde bu oran yüzde 12,7’ye; bazen yaparım diyenlerde yüzde 25,3’e; sıklıkla-her zaman yardım yaparım diyenlerde yüzde 51,2’ye çıkmıştır. Buna göre yardım sıklığı arttıkça katılımcılarda dilencilere yardım etmenin sevap olduğu fikrinin de arttığı gözlemlenmiştir.

Tablo 30:

Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilere Yardım Etmenin İnsani Görev Olduğu Fikri

		Dilencilere Yardım Etmenin İnsani Bir Görev Olması			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yardım Sıklığı	Hiç Yapmam	74	11	5	90
		82,2%	12,2%	5,6%	100,0%
	Nadiren Yaparım	102	87	16	205
		49,8%	42,4%	7,8%	100,0%
	Bazen Yaparım	56	91	30	177
		31,6%	51,4%	16,9%	100,0%
	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	5	18	18	41
		12,2%	43,9%	43,9%	100,0%
Toplam		237	207	69	513
		46,2%	40,4%	13,5%	100,0%

Tablo 30’da dilencilere yardım yapma sıklığı ile dilencilere yardım yapmanın insani bir görev olduğu fikri karşılaştırılmıştır. Hiç yardım yapmıyorum diyenlerin oranı yüzde 5,6; sıklıkla-her zaman diyenlerin oranı yüzde 43,9’dur. Yardım sıklığı arttıkça dilencilere yardım etmenin insani bir görev olduğu fikrine katılım da artmıştır. Oransal olarak bu iki grup arasında sekiz kat civarında fark tespit edilmiştir. Ters yönlü olacak şekilde hiç yapmam diyenlerle sıklıkla-her zaman yardım yaparım diyenler arasında gittikçe azalan bir oran tespit edilmiştir.

Tablo 31’de katılımcıların dilencilere yardım etmenin belayı def etmesi hakkındaki görüşleri ve yardım sıklıkları karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında anlamlı farklılık için ki kare testi uygulanmıştır ve istatistiksel olarak anlamlı farklılığa ulaşılmıştır ($p < 0,001$). Hipotez 11 kabul edilmiştir. Hiç yardım yapmam diyenlerin katılmıyorum yanıtını verme oranı yüzde 74,4; nadiren yaparım diyenlerin oranı yüzde 50,2; bazen yaparım diyenlerin oranı yüzde 34,5; sıklıkla-her zaman yardım yaparım diyenlerin oranı ise yüzde 22’dir. Diğer taraftan hiç yardım yapmam diyenlerin bu fikre katılma oranı ancak yüzde 3,3’te kalmışken sıklıkla-her zaman yardım yaparım diyenlerde katılım oranı yüzde 36,6’ya yükselmiştir. Yardım yapma sıklığı arttıkça bu fikre katılımın arttığı gözlemlenmiştir.

Tablo 31:

Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilere Yardım Etmenin Belayı Def Edeceği Fikri

		Dilencilere Yardım Etmenin Belayı Def Edeceği Fikri			Toplam
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yardım Sıklığı	Hiç Yapmam	67	20	3	90
		74,4%	22,2%	3,3%	100,0%
	Nadiren Yaparım	102	71	30	203
		50,2%	35,0%	14,8%	100,0%
	Bazen Yaparım	61	80	36	177
		34,5%	45,2%	20,3%	100,0%
	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	9	17	15	41
		22,0%	41,5%	36,6%	100,0%
Toplam		239	188	84	511
		46,8%	36,8%	16,4%	100,0%

 $(X^2= 56,916; df=6; p < ,001)$

Tablo 32:

Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilencilerin Muhtaç Kişiler Olduğunu Düşünme Durumu

		Bazı Dilencilerin Gerçekten Muhtaç Kişiler Olması Fikri			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yardım Sıklığı	Hiç Yapmam	14	39	37	90
		15,6%	43,3%	41,1%	100,0%
	Nadiren Yaparım	25	65	115	205
		12,2%	31,7%	56,1%	100,0%
	Bazen Yaparım	16	27	132	175
		9,1%	15,4%	75,4%	100,0%
	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	1	6	35	42
		2,4%	14,3%	83,3%	100,0%
Toplam		56	137	319	512
		10,9%	26,8%	62,3%	100,0%

 $(X^2= 42,907; df= 6; p < ,001)$

Tablo 32’de katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığı ile *bazı dilenciler gerçekten muhtaçtır* ifadeleri arasında çaprazlama yapılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel farkı tespit edebilmek için ki kare testi uygulanmıştır ve $p < 0,001$ düzeyinde anlamlı farklılığa ulaşılmıştır. Hipotez 12 kabul edilmiştir. Dilencilere hiç yardım yapmam

diyenlerin bu fikre katılım oranı yüzde 41,1; sıklıkla-her zaman yardım yaparım diyenlerin oranı yüzde 83,3 olmuştur. Bu durumda dilencilere yardım yapma sıklığı ve bu fikre katılım arasında ilişki ortaya çıkmıştır. Yardım sıklığının artışı ile fikre katılım oranı doğru orantılı olacak şekilde artmaktadır.

Tablo 33:

Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Kapiya Gelenin Hızır (as) Olduğunun Düşünülmesi

		Karıya Gelen Dilencinin Hızır (as) Olduğının Düşünülmesi			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yardım Sıklığı	Hiç Yapmam	54	32	4	90
		60,0%	35,6%	4,4%	100,0%
	Nadiren Yaparım	101	75	27	203
		49,8%	36,9%	13,3%	100,0%
	Bazen Yaparım	65	74	35	174
		37,4%	42,5%	20,1%	100,0%
	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	14	16	12	42
		33,3%	38,1%	28,6%	100,0%
Toplam		234	197	78	509
		46,0%	38,7%	15,3%	100,0%

Katılımcılara kapiya gelen dilencinin Hızır (as) olduğunu ifade eden bir önermeye katılım dereceleri sorulmuş ve dilencilere yardım yapma sıklığı ile bu ifade karşılaştırılmıştır. Dilencilere daha fazla yardım yapanların bu fikre daha çok katılmakta olduğu görülmüştür.

Tablo 34:

Dilencilere Yardım Sıklığına Göre Dilenciliğin Çözümü İçin Kimsenin Dilencilere Yardım Yapmaması Düşüncesi

		Dilenciliğin Çözümü İçin Kimsenin Dilencilere Yardım Yapmaması Düşüncesi			
		Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yardım Sıklığı	Hiç Yapmam	20	20	50	90
		22,2%	22,2%	55,6%	100,0%
	Nadiren Yaparım	47	78	79	204
		23,0%	38,2%	38,7%	100,0%
	Bazen Yaparım	63	72	39	174
		36,2%	41,4%	22,4%	100,0%
	Sıklıkla - Her Zaman Yaparım	16	16	9	41
		39,0%	39,0%	22,0%	100,0%
Toplam		146	186	177	509
		28,7%	36,5%	34,8%	100,0%

Tablo 34 katılımcıların yardım sıklığı ile dilenciliğin çözümü için dilencilere kimse para vermezse dilenciliğin ortadan kalkabileceğini ifade eden önerme arasındaki karşılaştırmayı göstermektedir. Yardım yapma sıklığı azaldıkça bu fikre katılımın arttığı gözlemlenmiştir. Hiç yardım yapmam diyenlerin yarısından fazlası kimsenin dilencilere yardım yapmadığı durumda dilenciliğin ortadan kalkabileceğini ifade etmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Bazen bir parkta otururken, bazen bir ibadethaneden çıkarken, bazen de bir lokantada yemek yerken ya da bir altgeçitten geçerken karşılaşılan dilenciler ve dilencilik olgusu hemen herkesin hayatına bir şekilde temas etmiştir. Sosyal bir sorun olarak öteden beri varlığını sürdüren dilencilığe ilişkin üniversite öğrencilerinin görüşlerini öğrenilmek istendiği bu çalışmada anket formu ile toplamda 552 öğrenciye ulaşarak veriler toplanmıştır.

Ulaşılan öğrencilerin küçük bir farkla çoğu kadındır ve öğrenciler farklı alanlarda eğitim görmeye devam etmektedir. Bu çalışma için öğrencilerin eğitim alanları fen-mühendislik, ilahiyat-eğitim, sağlık-spor, siyaset-hukuk, sosyoloji-sosyal hizmet, dil-iletişim, işletme-ekonomi şeklinde gruplanmıştır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu kendilerini orta sosyoekonomik düzeyde görmektedir.

Çalışmada öne çıkan bazı sonuçlar şu şekildedir:

- Katılımcıların sadece yüzde 1,5'i dilencilere hiç yardım yapmadığını söylemiştir. Buna göre yüzde 98,5'lik kesim farklı zaman sıklıklarıyla da olsa dilencilere yardım etmektedir.
- Dilencilerle en çok camilerde ve sokaklarda karşılaşılmaktadır. Aynı zamanda dilencilerle karşılaşmalarda Cuma günleri diğer zamanlardan daha fazla olmaktadır.
- Dilencilik tiplerine göre kendilerine en çok yardım edilen dilenciler doğrudan yardım isteyenler ve engelliler olmuşlardır.
- Katılımcıların üçte birinden fazlası dilencilere bakmanın devletin görevi olduğunu düşünmektedir ve yüzde yetmişinden fazlası dilencilığı sosyal bir sorun olarak görmektedir. Bu da çalışmanın önemli bulgularından biridir.
- Katılımcıların dilencilığın sebepleri hakkında en öne çıkan görüş yarıdan fazla oranla dilencilığın tembellik sebebiyle oluştuğu yönündedir. Aynı zamanda sıkı tedbir alındığı durumda dilencilik sorununun çözülebileceğini düşünmektedir.
- Katılımcıların yüzde 40'a yakını dilencilerin varlığından rahatsız olduğunu ancak sadece yüzde beşinin dilencileri şikâyet etmenin kendilerine uygun olduğunu söylemiştir.

- İşletme-ekonomi öğrencileri dilencilere yardım konusunda diğer eğitim alanlarındaki öğrencilere göre daha yüksek oranda *hiç yapmam* yanıtını vermiştir. Diğer taraftan ilahiyat-eğitim öğrencileri ise yüzde 10 civarında katılımı *sıklıkla-her zaman* yardım yaptıklarını söylemiştir ve bu oran en yüksek orandır.
- Eğitim alanlarına göre dilencilere yardım etmenin sevap olduğu düşüncesi dil-iletişim bölümü öğrencilerinde yüzde 40'a yakındır ve bu soruda en yüksek orandır.
- Eğitim alanlarına göre dilencilere yardım etmenin devletin görevi olduğu düşüncesi en çok sosyoloji-sosyal hizmet ve siyaset-hukuk öğrencilerine aittir.
- İlahiyat-eğitim öğrencileri dilencilik yapmanın günah olduğunu en yüksek oranda söyleyen gruptur.
- Dilencilik sorununun çözümü için bir projede görev alma fikrinin katılımcılara uygunluğu noktasında bu fikre en çok katılan grubun sosyoloji-sosyal hizmet öğrencileri olduğu görülmüştür.

Çalışmada öne sürülen hipotezlerin değerlendirmesi yapıldığında ise Hipotez 1 ve Hipotez 3'ün reddedildiği; diğer tüm hipotezlerin kabul edildiği görülmektedir. Hipotez 1'e göre cinsiyet değişkeni ile dilencilere yardım sıklığı arasında ilişki olup olmadığı test edilmiştir. Ancak cinsiyet değişkenine göre dilencilere yardım sıklığında istatistiksel bir farklılık tespit edilememiştir.

Hipotez 2 ile dilencilerle karşılaşıldığında verilen tepkilerden biri olarak yol değiştirme davranışının cinsiyet değişkeninde farklı olup olmadığı test edilmiştir. Kadın öğrenciler erkeklere göre dilencilerle karşılaştıklarında yollarını daha fazla değiştirmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre dilencilere yardım etmenin sevap olduğu düşüncesi Hipotez 3 ile test edilmiştir. Cinsiyete göre bu düşüncede farklılık aranmıştır. Erkekler arasında bu fikre katılımın kadınlara oranla gerçekleştiği görülmüştür. Hipotez 3'te kadınların bu konuda daha olumlu görüş belirteceği öngörülmüştür. Ancak istatistiksel olarak bu hipotez reddedilmiştir.

Hipotez 4 ile algılanan sosyo-ekonomik statü grubuna göre dilencileri ekonomik olarak güçlendirmenin dilencililiği ortadan kaldıracabileceği düşüncesinin gruplar arasında farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. Kendilerini alt SES grubunda görenler bu fikre daha yüksek oranda katılım göstermiştir. Buna göre Hipotez 4 kabul edilmiştir.

Katılımcıların eğitim alanlarına göre *Dilencilere yardım etmek sosyal bir sorumluluktur* ifadesine katılımı Hipotez 5 ile araştırılmıştır. Eğitim alanlarına göre ilgili ifadede farklılaşma tespit edilmiştir ve bu hipotez kabul edilmiştir. Eğitim alanları içerisinde ise sağlık-spor bilimi öğrencileri ifadeye en düşük oranda katılım göstermişken; dil-iletişim öğrencileri en yüksek oranda katılım göstermiştir.

Hipotez 6 ile katılımcıların eğitim alanlarına göre dilencilere yardım etmenin devletin görevi olduğu fikrinin farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Sosyoloji-sosyal hizmet öğrencileriyle birlikte siyaset-hukuk öğrencileri bu fikre en yüksek oranda katılım göstermiştir. Diğer taraftan en düşük katılım sağlık-spor öğrencilerine aittir. Hipotez 6 kabul edilmiştir.

Dilencilik yapmanın sosyal sorun olduğu fikrine katılım katılımcıların eğitim alanlarına göre farklılık göstermektedir. Sağlık-spor öğrencileri bu fikre en yüksek oranda katılım göstermişken; katılıyorum şeklinde ifade verenlerin en düşük oranda olduğu eğitim alanı dil-iletişim öğrencileri olmuştur. Hipotez 7 kabul edilmiştir.

Dilencililiğin yasaklanması fikrine katılım derecelerinde katılımcıların eğitim alanlarına göre farklılık vardır. Bu durumu araştırmak üzere oluşturulan Hipotez 8 kabul edilmiştir. Dilencililiğin yasaklanması gerektiğini en yüksek oranda ifade eden grup sağlık-spor öğrencileriyken; ilahiyat-eğitim öğrencilerinin bu fikre katılmama oranı en yüksek oranda gerçekleşmiştir.

Hipotez 9 ile katılımcıların eğitim alanlarına göre dilencililiğin ortadan kaldırılması yönünde çalışılacak bir projede görev almak fikrine katılım düzeylerinde farklılık araştırılmıştır. Bu fikre katılımın genel toplamda yüzde 33 civarında olduğu görülmekteyken sosyoloji-sosyal hizmet öğrencilerinde en yüksek oranla (yüzde 50) katılım sağlanmıştır. Diğer taraftan fen-mühendislik öğrencileri en düşük katılımı göstermiştir (yüzde 22,9). Hipotez 9 kabul edilmiştir.

Katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığına göre dilencilere yardım etmenin sevap olduğu fikrine katılımda farklılık aranmıştır (Hipotez 10). Dilencilere yardım yapılma sıklığı ile bu fikre katılım arasında ilişki tespit edilmiştir. Daha çok yardım yapanların bu fikre daha yüksek oranda katıldığı görülmüştür. Hipotez 10 kabul edilmiştir.

Hipotez 11; katılımcıların dilencilere yardım sıklıklarıyla dilencilere yardım etmenin belayı def etmesi hakkındaki görüşleri arasında ilişki vardır. Yardım sıklığına göre bu fikre katılım değişiklik göstermektedir. Hiç yardım yapmam diyenlerde bu fikre ancak

yüzde 3 civarında katılım gösterilmişken; sıklıkla-her zaman yardım yapanlarda bu oran yüzde 36'nın üzerindedir. Arada 10 kattan fazla farklılık tespit edilmiştir. Hipotez 11 kabul edilmiştir.

Katılımcıların dilencilere yardım yapma sıklığıyla *bazı dilenciler gerçekten muhtaçtır* ifadesine katılım oranları arasında ilişki vardır (Hipotez 12). Yardım sıklığı arttıkça dilencilerin gerçekten muhtaç olduğunu düşünme oranı da artmaktadır. Hipotez 12 kabul edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına genel olarak bakıldığında beklenen ve beklenmeyen sonuçlarla karşılaşılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında dilencililiğin dini zaman ve mekânlarla ilişkili olduğu bir kere daha ortaya konulmuştur. Cinsiyetin, sosyo-ekonomik statü algısının, alınan eğitimin ve dilencilere yardım sıklığının dilencilik ve dilenciler hakkındaki görüşlerde farklılıklar gösterdiği anlaşılmıştır.

Özellikle eğitim alanlarına ilişkin değerlendirme yapıldığında sosyoloji-sosyal hizmet öğrencilerinin diğer öğrencilere göre dilencilik hakkında görece pozitif yönlü bakış açısına sahip olduğu (dilencililiğin çözümüyle ilgili projede görev almak gibi); sağlık-spor bilimi öğrencilerinin daha katı ve keskin görüşleri olduğu (dilencililiğin yasaklanması gibi); din eksenli konularda ilahiyat-eğitim bilimi öğrencilerinin daha hassas olduğu (dilencilere yardım etmenin belayı def etmesi; dilencilik yapmanın günah olması gibi);siyaset-hukuk öğrencilerinin devlet ve resmi kuruluşlar gibi konularda daha belirgin düşüncelerinin olduğu (dilencilere yardım etmenin devletin görevi olması gibi); fen-mühendislik öğrencilerinin genel toplama yakın oranlarda ortalama görüşlerde olduğu ön plana çıkmaktadır.

Öneriler

Araştırma sonucuna göre dilencililiğin önlenmesi ve dilencilik sorununun çözümü için aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Kurumsal tedbirler alınması öncelenmelidir. Bu bağlamda zabıta teftişleri artırılabilir. Bu teftişler sokak ve caddelerde, cami ve türbe önlerinde, alt-üstgeçitlerde yoğunlaştırılabilir. Dini gün ve geceler olarak Cuma günleri ve Ramazan ayları teftiş zamanları için tercih edilebilir.
- Muhtaç kişilerin sosyoekonomik destek için başvurabilecekleri kurum sayısı artırılabilir ve başvurularda kolaylık sağlanabilir.

- İlgili birim olarak belediye zabıtasına erişim kolaylaştırılabilir. 153 Alo Zabıta hattının kullanımı konuyla ilgili olarak yaygınlaştırılabilir.
- Medyada dilencilere yardım yapılmaması gerektiğine ve bunun yerine dilencilerin başvuru yapabileceği sivil toplum ve sosyal hizmet kuruluşlarıyla ilgili bilgilendirme yapılabilir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortak çalışma ile camilerdeki din görevlileri konuyla ilgili bilgilendirilebilir.
- Dilencilik yaparken yakalanan kişilerin sosyal incelemeleri sosyal hizmet meslek elemanlarınca gerçekleştirilerek bu kişilerin gerçekten muhtaçlık durumunun olup olmadığı kayıt altına alınabilir.
- Muhtaç olmadığı halde dilenen kişilerin tespiti halinde uygulanan cezalar artırılabilir.
- Eğitim alanlarına göre dilencilik hakkındaki görüşlerin farklılaşması göz önünde bulundurularak sosyal sorunlar hakkında farkındalık için üniversite ortak dersleri yaygınlaştırılabilir.
- Sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak dilencilik çözümü ekseninde projeler geliştirilebilir.
- Akademik alanyazının geliştirilebilmesi için proje destekleri sağlanabilir.
- Dilencilik konulu kongre, sempozyum, çalıştay vb. faaliyetler üniversite, belediyeler, emniyet teşkilatı ve diğer paydaşların katılımıyla gerçekleştirilebilir.
- Çocuklarına zorla dilencilik yaptırdığı tespit edilen ailelere yasal yaptırımlar haricinde sosyal hizmet perspektifinden de yaklaşılarak müdahalede bulunulabilir. Bu tip ailelerde emniyet tedbirinin yanı sıra eğitim, sağlık ve diğer konularla ilgili tedbirler alınabilir.
- Bu çalışma ile sadece üniversite öğrencileri araştırmaya konu edilmişlerdir. Ancak dilencilik konusunun daha geniş perspektiften ele alınması gerekmektedir. Yeni yapılacak araştırmalarda toplumun diğer kesimlerinin de dilencilığe bakışı incelenmeye konu edilmelidir.
- Özellikle marjinalleşme sebebiyle toplumdan dışlanan ve geçimini sağlama imkanı bulamayan kişilere ve ailelere sosyal hizmet vasıtasıyla ulaşarak iyilik hallerini artırmaya dönük müdahalelerde bulunulabilir.
- Sosyal hizmet ekseninde gerçekleştirilecek müdahalelerin kalıcı hale getirilebilmesi için vakaların takibi sağlıklı şekilde yürütülmeli.

- Dilencilik imajına ilişkin doğru içerikli ve sağlıklı toplumsal mesajlar yayınlanarak dilencilikğin toplum nezdinde yanlış algılanışı ortadan kaldırılabilir. Örneğin dilencilikğin bir meslek olmadığı bilgisi ve algısı geniş kitlelere ulaştırılabilir. Böylelikle dilencilik hakkında doğru bir bilgilendirme ve anlayış geliştirilerek toplumsal düzlemde dilencilikle mücadele edilebilir.
- Çeteler ve diğer suç örgütleri eliyle dilendirilmeye zorlanan kişilerin kurtarılabilmesi için emniyet tedbirleri daha sıkı hale getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Alsancak, F. (2019). Türkiye’de Dilencilik Olgusuna Bakış: Bir Literatür İncelemesi. *3rd. International Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies (ISAS 2019)*, April 19-21, SETSCI Conference Proceedings 4 (2), Ankara, ss. 112-121.
- Anar, T. ve Özbay, F. (2013). Edebiyat Sosyolojisi Bağlamında Osmanlı’dan Günümüze Türk Şiirinde Dilenme ve Dilencilğe Genel Bir Bakış. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*. Sayı 2. ss. 1-27.
- Baş, E. (2016). Türk Ceza Kanunu’nun 229. Maddesinde Düzenlenen Dilencilik Suçunun Yoksulluk Bağlamında Değerlendirilmesi. *6. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali “Yoksulluk” Tebliğler*. Ed. Adem Sözüer. ss. 313-349
- Birtek, F. (2014). Dilencilik Suçu. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2. 121-172.
- Büyüköztürk, Ş. ve diğ. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, İ. ve Erkilet, A. (2010). “Kapıya Geleni Geri Çevirmeme: İstanbul Esnafının Dilencilik Olgusuna Bakış Açısı”, *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 20. Sayı, 2010/1, ss. 1-21.
- Çelik, İ. (2018). Dilencilik Sınıfının Diğer Sosyal Sınıflarla Entegrasyonun İslâm Finans Uygulamalarıyla Sağlanması Üzerine Bir Teklif. *Social Sciences Studies Journal*. Vol. 4, Issue 24. ss. 5150-5158.
- Demirdağ, S. (2015). Bireylerin Dilenciler Hakkındaki Görüşleri ve Okul Çağındaki Çocukların Dilenme Nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 21, ss. 85-93.
- Demirtaş, M. (2006). Osmanlı Başkenti’nde Dilenciler ve Dilencilerin Toplum Hayatına Etkileri. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*. Sayı 20. ss. 81-104.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1335/15454.pdf>.

- Demirtaş, M. (2008). İstanbul'da Dilencilik Önemeye Yönelik İlk Uygulamalar ve XVIII. Yüzyılda Alınan Tedbirler. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları*, (Yay. Haz. Suvat Parin) Sempozyum Tebliğler Kitabı. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss. 171-191
- Doğan, C. (2015). Kırım Harbi'nden I. Dünya Savaşına İstanbul'da Dilencilik Olgusuna Bir Bakış (1853-1914). *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı:6, ss. 151-173.
- DPT, (2001). *Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, www3.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/3500/oik605.pdf.
- Düzbakar, Ö. (2008). Osmanlı Devleti'nin Dilencilere Bakışı: Bursa Örneği. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları*, (Yay. Haz. Suvat Parin) Sempozyum Tebliğler Kitabı. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss. 81-97.
- Gedik, Ö. (2008). Dilencilik'in Türk Pozitif Hukukundaki Yeri. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları*, (Yay. Haz. Suvat Parin) Sempozyum Tebliğler Kitabı. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss. 565-570.
- Genç, M. (2008). Osmanlı Dünyasında Dilencilik. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları*, (Yay. Haz. Suvat Parin) Sempozyum Tebliğler Kitabı. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss. 13-16
- Genç, M. (2018). <https://www.dunyabizim.com/soylesi/mehmet-genc-osmanlilar-toprak-ve-emek-gibi-sermayeyi-de-kontrol-ediyorlar-h835.html>, e.t. 16.03.2019.
- Goffman, E. (2014). *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. Ankara: Heretik.
- <http://beta.merriam-webster.com/dictionary/beggar>. beggar.
- <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/?p=kitap&i=5.0.57>, e.t. 03.03.2019.
- <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/?p=kitap&i=5.0.59>, e.t. 03.03.2019.

- <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/?p=kitap&i=5.0.61>, e.t. 03.03.2019.
- <https://www.darulaceze.gov.tr/Kurumsal/KurulusAmaci>, e.t. 04.03.2019.
- <http://www.ibb.gov.tr/sites/dilencilik/Documents/anket.aspx>, e.t. 21.01.2016.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56710fb70ae347.34429388, e.t. 16.12.2015. Dilenci.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.567110c79a0594.94484554, e.t. 16.12.2015. Dilencilik.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56710d445b0f28.91727058, e.t. 16.12.2015. Dilenmek.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KALEBENT, e.t. 21.03.2019. Kalebent.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/0.1.21.pdf>, Teseülün Menine Dair Nizamname, e.t. 17.03.2019.
- Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği.
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.4414&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=UYU%C5%9ETURUCU>. *Resmî Gazete Tarihi:* 21.02.2001 *Resmî Gazete Sayısı:* 24325. E.t. 07.04.2019.
- Kalfa-Topateş, A. (2015). *Dilenciler, Türkiye’de Yoksulluk ve Dilenme Kültürü*, İstanbul: İletişim.
- Kesgin, B. (2012). *Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet*, İstanbul: Açılımkitap.
- Krysik, J. L. ve Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması*, Ankara: Nika.
- Kur’an-ı Kerim Meali. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kükrer, M. (2014). *Ankara’da Dilencilik ve Sadaka Kültürü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji (Sosyal Antropoloji) Anabilim Dalı. Ankara.
- Nişanyan, S. (2015). <https://www.nisanyansozluk.com/?k=dile-&lnk=1>, e.t. 03.03.2019.
- Özbek, N. (1999). II. Meşrutiyet İstanbul’unda Serseriler ve Dilenciler. *Toplumsal Tarih*, Nisan 1999. 34-43.

- Özbek, N. (2008). Osmanlı İmparatorluğu'nda Dilencilere Yönelik Devlet Politikaları ve Kamusal Söylemin Değişimi. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları, (Yay. Haz. Suvat Parin) Sempozyum Tebliğler Kitabı*. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss. 17-44.
- Özcan, H. (2002). *Bir Toplumsal Problem Odağı Olarak Dilenciler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Anabilim Dalı. İstanbul.
- Özdamar, K. (2018). *Eğitim, Sağlık ve Sosyal Bilimler İçin SPSS Uygulamalı Temel İstatistik*, Eskişehir: Nisan.
- Özer, Y. E. ve Yontar, İ. G, (2013). Kent Güvenliğini Tehdit Eden Bir Unsur Olarak Dilencilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış-2013, Cilt:12, Sayı:43, ss. 237-249.
- Öztoprak, M. (2013). Dilencilik Konusundaki Hadislerin Kaynak Değeri ve Rivâyet-Dirâyet Bütünlüğü Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 22, Sayı 2. ss. 83-109.
- Öztürk, S. (2008). Osmanlı Devleti'nde Dilencilikğin Önlenmesi. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları, (Yay. Haz. Suvat Parin) Sempozyum Tebliğler Kitabı*. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss. 109-122.
- Palabıyık, A. (2010). *Sosyolojik Bir Olgu Olarak Yoksulluk ve Dilencilik (Van İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Parin, S. (yay. haz.) (2008). *“Bir Kent Sorunu: Dilencilik” Sorunlar ve Çözüm Yolları. Tebliğler Kitabı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul.
- Ritzer, G. (1992). Georg Simmel, *Sociological Theory*, Third Edition, McGraw-Hill, Inc, (Çev. Ümit Tatlıcan). [http://www.umittatlican.com/uploadsF/1/George-Simmel--\(George-Ritzer-1991\).pdf](http://www.umittatlican.com/uploadsF/1/George-Simmel--(George-Ritzer-1991).pdf). e.t. 18.03.2019.
- Sheafor, B. W. ve Horejsı, C. J. (2014). *Sosyal Hizmet Uygulaması: Temel Teknikler ve İlkeler*. Ankara: Nika.

- Slattery, M. (2008). *Sosyolojide Temel Fikirler*. Bursa: Sentez.
- Taburoğlu, Ö. (2018). *Toplumsal Dayanışma, İşbölümü ve Dilencilik Olgusu Arasındaki İlişkiler: Almanya ve Türkiye Karşılaştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Ankara.
- Thorpe, C. ve Yuill, C. (ed.) (2015). *Sosyoloji Kitabı*. İstanbul: Alfa.
- Toksarı, Ali, 1994, “Dilencilik”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, cilt 9, ss. 298-300.
- Tuna, K. ve Parin, S. (2008). Kent Yaşamı ve Dilencilik: İstanbul Dilencileri Üzerine Sosyolojik bir Araştırma. *Bir Kent Sorunu: Dilencilik - Sorunlar ve Çözüm Yolları*, (Yay. Haz. Suvat Parin) *Sempozyum Tebliğler Kitabı*. 18-19 Ekim 2008. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı. İstanbul: ss.147-158.
- Uludağ, S. (1994). “Dilencilik” (Tasavvuf), *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, cilt 9, s. 300.
- Uygun, S. (2011). Denizaşırı Dilencilğe Bir Örnek: Marûni Dilenciler. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*. Sayı 30. Güz 2011. ss. 189-212.
- Vatandaş, C. (2002). “Dilenciler ve Dilencilik (Sosyolojik Bir Araştırma)”, *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:4, Sayı: 1, Afyon, ss 170-183
- Vatandaş, C. (2003). Toplumsal Bir Değer Olarak “Yardımlaşma” ve Dilenciler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt V, Sayı I. 149-160.
- Wassan, A. A. and Khuro, S. (2011). Beggary in District Sanghar: A Sociological Analysis of Shahdadpur, Tandoadam and Sinjhor Subdivisions. <https://www.thefreelibrary.com/Beggary+in+District+Sanghar%3a+A+Sociological+Analysis+of+Shahdadpur%2c...-a0274689039>. E.t. 17.03.2019.
- 1580 Sayılı Belediye Kanunu. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf>, E.t. 06.04.2019.
- 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf>, E.t. 07.04.2019.
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu. Madde 229. Kabul Tarihi: 26.09.2004. <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>. E.t. 09.03.2019.
- 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu, (2005, Mart 31) *Resmi Gazete*. (Sayı 25772).

EK

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Soru Formu

ANKET FORMU

MERHABA

Ben, Sakarya Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim ve “Üniversite Öğrencilerinin Dilencilere ve Dilencililiğe Bakışı” ile ilgili bir araştırma yapıyorum. Araştırmamın sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için görüşlerinize başvurmak istiyorum. İçtenlikle vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:

3. Ekonomik Durum (ailenizin ortalama aylık geliri):

4. Kendinizi hangi SOSYOEKONOMİK sınıfta görüyorsunuz:

Alt () Ortanın Altı () Ortanın Ortası () Ortanın Üstü () Üst ()

5. Okuduğunuz Bölüm:.....

6. Düzenli olarak yardım ettiğiniz bir dilenci/ dilenciler var mı? Evet () Hayır ()

	Hiç yapmam	Nadiren yaparım	Bazen yaparım	Sıklıkla yaparım	Her zaman yaparım
7. Dilencilere para vb. yardım yapar mısınız?					

8. Dilencilerle genellikle nerede karşılaşırsınız?	Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
8.1 Cami Önlerinde					
8.2 Türbe / Mezarlık Önlerinde					
8.3 Mezarlıklarda					
8.4 Alt/Üstgeçitlerde					
8.5 Trafikte/Trafik Işıklarında					
8.6 Park-Bahçelerde					
8.7 İşyeri/Dükkanlarda (Lokanta vb. Esnaf)					
8.8 Terminal/Gar/İstasyon (Otobüs-Tren vs.)					
8.9 Hastanelerde – Hastane Önlerinde					
8.10 Evlerde (Evleri Dolaşarak Dilenen Dilenciler)					
8.11 Cadde ve Sokak üstü veya arası					
8.12 Diğer.....					
9. Hangi tür dilencilere daha çok yardım edersiniz?	Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
9.1 Doğrudan/açıktan yardım isteyen					
9.2 Sadece pasif biçimde bekleyene					
9.3 Engellilere					
9.4 Çocuklara					
9.5 Kadınlara					

9.6 Çocuklu kadınlara					
9.7 Hastalara					
9.8 Yaşlılara					
9.9 Genç/orta yaş erkeklere					
9.10 Dua eden dilencilere					
9.11 Göçmen / Mültecilere (yabancılara vb.)					
10. Dilencilerle genellikle hangi zaman diliminde karşılaşılırsınız?	Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
10.1 Cuma Günleri					
10.2 Ramazan Ayı					
10.3 Dinî Bayram Günleri ve Dinî Gün ve Geceler (Kandil vb.)					

11. Aşağıdaki ifadelerle KATILIM derecenizi belirtiniz.	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum
11.1 Dilencilere yardım etmek sevaptır.			
11.2 Dilencilere yardım etmek insani bir görevdir.			
11.3 Dilencilere yardım etmek sosyal bir sorumluluktur.			
11.4 Dilencilere yardım etmek / onlara bakmak devletin görevidir.			
11.5 Dilencilere yardım etmek suçtur.			
11.6 Dilencilere yardım etmek belayı def eder.			
11.7 Dilencilere yardım etmek mutluluk vericidir.			
11.8 Dilencilik yapmak utanç vericidir.			
11.9 Dilencilik yapmak günahtır.			
11.10 Dilencilik yapmak suçtur.			
11.11 Dilencilik bir meslektir.			
11.12 Dilencilik sosyal bir sorundur.			
11.13 Dilencilik devlet tarafından yasaklanmalıdır.			
11.14 Dilencilik yapmak insan hakları ihlalidir.			
11.15 Bazı dilenciler gerçekten muhtaçtır.			
11.16 Bazı dilenciler benden zengindir.			
11.17 Bazı dilenciler duygu sömürüsü yapmaktadır.			
11.18 Bazı dilenciler aylık asgari ücretten fazla gelir elde			
11.19 Kapıya gelen dilenci Hızır (as) olabilir.			
11.20 Bazı dilenciler organize olmuş biçimde (örgütlü) dilenmektedir.			
11.21 Kalem, su veya mendil vb. satanlar dilencidir.			
11.22 Dilencilerin çoğu yabancı uyrukludur.			
11.23 Dilenciler tehlikeye açık kişilerdir.			
11.24 Dilenciler devlet yardımlarından faydalanmaktadır.			
11.25 Dilencililiğin sebebi yoksulluktur.			
11.26 Dilencililiğin sebebi tembelliktir.			
11.27 Dilencililiğin sebebi yasal boşluktur.			
11.28 Dilencililiğin sebebi resmi kurumların görevini iyi yapmamasıdır.			
11.29 Dilencililiğin sebebi dini hassasiyetlerdir.			
11.30 Ekonomi iyileşirse dilencilik azalır.			

11.31 Dilencilere kimse para vermezse dilencilik ortadan kalkar.			
11.32 Devlet daha sıkı tedbir alırsa dilencilik ortadan kalkar.			
11.33 Dilencilerin ekonomik durumu güçlendirilirse dilencilik ortadan kalkar.			
11.34 Dilencililiğin çözümüyle ilgili bir projede yer alabilirim.			
12. Aşağıdaki ifadelerin size UYGUNLUK derecesini belirtiniz.	Uygun Değil	Ne Uygun Ne Değil	Uygun
12.1 Dilencilerin varlığından rahatsız olurum.			
12.2 Dilenciyle karşılaşmamak için yolumu değiştiririm.			
12.3 Dilenciyle karşılaşsam ona para veririm.			
12.4 Dilenciyle karşılaşsam aynı yardım yaparım (gıda, giyim vb.).			
12.5 Dilenciyle karşılaşsam onu görmezden gelirim.			
12.6 Dilenciyle karşılaşsam onu özel ya da resmî sosyal yardım kuruluşuna götürürüm / yönlendiririm.			
12.7 Dilenciyle karşılaşsam onu polise/zabıtaya şikâyet ederim.			
12.8 Dilenciyle karşılaşsam ona öfkelenirim.			
12.9 Dilenciyle karşılaştığımda ona neden dilendiğini sorarım.			

ÖZGEÇMİŞ

İstanbul’da 1985 yılında doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul’da tamamladı. 2004 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde Lisans eğitime başladı ve 2009 yılında mezun oldu ve yine Uludağ Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı’nda yüksek lisansa başladı. 2013 yılında “Rasyonalite ve Ritüeller” başlıklı yüksek lisans tezini tamamladı.

